

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Tomas Letkauskas

**SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS PATEIKIMO TYRIMAS:
LIETUVOS ĮMONIŲ, TAIKANČIŲ PASAULINĖS ATASKAITŲ RENGIMO
INICIATYVOS METODIKĄ, ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė Doc. dr. K. Kundelienė

KAUNAS 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

**SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS PATEIKIMO TYRIMAS: LIETUVOS
ĮMONIŲ, TAIKANČIŲ PASAULINĖS ATASKAITŲ RENGIMO
INICIATYVOS METODIKĄ, ATVEJIS**

Apskaita ir auditas (621N40002)

MAGISTRO DARBAS

Studentas.....

Tomas Letkauskas, VMA-4

2016 m. gegužės 9d.

Vadovė

Doc. dr. K. Kundelienė

2016 m. gegužės 9d

Recenzentė

Doc. dr. A. Šapkauskienė

2016 m. gegužės 9d.

KAUNAS, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

(Fakultetas)

Tomas Letkauskas

(Studento vardas, pavardė)

Apskaita ir auditas 621N40002

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo magistro darbo

„Savanoriško apskaitos informacijos pateikimo tyrimas: Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinės ataskaitų rengimo iniciatyvos metodiką, atvejis“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 16 m. gegužės 09 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Tomo Letkausko** baigiamasis magistro darbas tema „Savanoriško apskaitos informacijos pateikimo tyrimas: Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinės ataskaitų rengimo iniciatyvos metodiką, atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Letkauskas, T. (2016). The Research of Voluntary Accounting Information Disclosure: the Case of Lithuanian Companies Using Methodology of Global Reporting Initiative. Master's Final Thesis in Apskaita ir auditas. Study Programme 621N40002. Supervisor Doc. dr. K. Kundelienė. Department of Accounting, School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Social Sciences: Management and Administration

Key words: voluntary information disclosure, corporate social responsibility, GRI.

Kaunas, 2016. 68 p.

SUMMARY

Mostly stakeholder analyze and assess companies using financial data, so less attention remains for interpretation of the information or forecast. However, the interpretation and prediction require more detailed information that can be disclosed only on a voluntary basis. Voluntary information disclosure is related to corporate social responsibility (CRS). The research of voluntary disclosure of information in Lithuania are not explored. The research of voluntary disclosure mostly are limited due the analysis of general situation of organization. Therefore the practice of socially matured Lithuanian companies could become an example how to report on social responsibility and how to apply it in marketing successfully.

The object of the research is the reports of corporate social responsibility.

The aim of this work is to identify the level of voluntary accounting information disclosure of socially matured Lithuanian companies which use GRI methodology.

The tasks are: 1) to determine the content of voluntary accounting information which reveal socially matured Lithuanian companies; 2) to determine what the techniques of voluntary accounting disclosure are using socially matured Lithuanian companies; 3) to determine the features of social mature of Lithuanian companies which use GRI methodology.

The analysis of scientific literature reveals that voluntary accounting information disclosure opportunities depend on the size and scope of activities of organization (legal aspect) and the company's choice of how to communicate with their stakeholders (voluntary aspect). This work presents the results of content analyses of AB „LESTO“, AB „TEO“, AB „SEB bankas“ social responsibility reports. The research results show that socially mature companies use the GRI Sustainability Reporting framework which involve the environment, labor, human rights, anti-corruption and bribery, and governance topics. The content of AB „LESTO“, AB „TEO“, AB „SEB bankas“ voluntary accounting information include the economic, environmental and social activities. Social maturity reflects the long-term social responsibility reporting experience which determines the flexibility of moving to a newer version of the GRI methodology.

TURINYS

ĮVADAS.....	9
1 SAVANORIŠKAI ATSKLEIDŽIAMOS INFORMACIJOS YPATUMŲ PROBLEMATIKA ...	12
2 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO TEORINIAI ASPEKTAI.	18
2.1 Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo tendencijos: užsienio šalių ir Lietuvos patirtis	18
2.2 Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybės	26
3 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO LIETUVOS ĮMONĖSE, TAIKANČIOSE PASAULINĘ ATSKAITINGUMO INICIATYVĄ, TYRIMO METODIKA.....	34
4 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO LIETUVOS ĮMONĖSE, TAIKANČIOSE PASAULINĘ ATSKAITINGUMO INICIATYVĄ, TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	37
4.1 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, apibūdinimas	37
4.2 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimui naudojamos technikos.....	38
4.3 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimas turinio prasme	42
IŠVADOS.....	62
LITERATŪRA.....	64
PRIEDAI.....	69

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Įmonės informacijos atskleidimo modelis	12
2 pav. Įmonės socialinės atsakomybės modelis	26
3 pav. ĮSA vertinimo standartų kategorijos	31
4 pav. Socialinės informacijos atskleidimo socialinės atsakomybės ataskaitose vertinimo kriterijai	32
5 pav. Empirinio tyrimo struktūra	35

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Įmonės informacijos atskleidimo poveikio ir pasekmių vertinimo kryptys	13
2 lentelė. Socialinės atsakomybės pamatiniai elementai.....	16
3 lentelė. Lietuvos įmonių finansų apskaitos reglamentavimo pokyčių apibendrinimas.....	20
4 lentelė. Normatyvinį požiūrį į apskaitą bei informacijos atskleidimą sąlygojantys veiksniai .	21
5 lentelė. Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų raida Lietuvoje	22
6 lentelė. ĮSA skatinimo politikos Lietuvoje SSGG analizė	23
7 lentelė. Lietuvoje įmonių socialinės atskaitomybės plėtrą ribojančios problemos	24
8 lentelė. Įmonės informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai.....	27
9 lentelė. Svarbiausi savanoriškai atskleidžiamos informacijos veiksniai skirtingų apskaitų požiūriu.....	28
10 lentelė. Savanoriškų ataskaitų pateikimo veiksnius bei priežastis atskleidžiančios teorijos..	29
11 lentelė. Savanoriškai atskleidžiamos informacijos ryšys su ĮSA	30
12 lentelė. Tyrime vertinamų įmonių ataskaitų kriterijai	35
13 lentelė. Analizuojamų įmonių trumpi pristatymai.....	37
14 lentelė. Analizuojamų įmonių atskaitomybių vertinimas pagal atskaitomybės formą ir pateikimą	39
15 lentelė. Pagrindiniai analizuojamų įmonių aspektai, susiję su socialinės atsakomybės ataskaitomis.....	40
16 lentelė. ĮSA atskaitomybių vertinimas pagal vizualizacijos kriterijų.....	41
17 lentelė. Atskaitomybių vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijaus dalį „Strateginė dalis“.....	43
18 lentelė. Atskaitomybių vertinimas pagal G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Pagrindinė“	44
19 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: ekonominiai indikatoriai	48
20 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: aplinkosaugos srities indikatoriai	49
21 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“ indikatoriai	51

22 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Žmogaus teisių apsauga“ indikatoriai	53
23 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Atsakomybės visuomenei srityje“ indikatoriai.....	55
24 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Atsakomybės rinkos srityje“ indikatoriai	57
25 lentelė. Analizuojamų įmonių atskleidžiamos informacijos suvestinė pagal atsakomybės sritis	59

IVADAS

Temos aktualumas. Informacija ir jos prieinamumas tapo viena pagrindinių įmonių bei rinkų funkcionavimo prielaidų. Tai svarbus aplinkos ir joje vykstančių procesų bei aplinkos veikėjų pažinimo šaltinis. Įmonės informaciją apie save aplinkai pateikia privalomų ir savanoriškai įmonės pasirinktų ataskaitų bei dokumentų forma. Tai lemia skirtingoje aplinkoje veikiančių įmonių atskleidžiamos informacijos kiekių bei ypatybių skirtingumą. Finansinių ataskaitų teikimas Lietuvoje yra įtvirtintas teisiškai, o viešas publikavimas užtikrinamas įmonėms privalomai pateikiant savo metines finansines atskaitomybes Registrų Centru. Tuo tarpu savanoriškas informacijos atskleidimas pirmiausia siejamas su įmonių socialine atsakomybe, kuri apibūdinama kaip bendrovės ryšiai su jos veikla suinteresuotomis grupėmis (Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.451). Suinteresuotosios grupės analizuoja ir vertina įmonę dažniausiai naudodamosi finansiniais duomenimis bei apskaičiuotais rodikliais, ir mažiau dėmesio lieka informacijos interpretavimui ar prognozėms. Tačiau būtent interpretavimui bei prognozavimui reikalinga išsamesnė informacija, kuri gali būti atskleidžiama tik savanoriškai, kai įmonė į „veiklos vidinius procesus ir išorinius santykius savanoriškai integruoja socialinius, aplinkosaugos ir skaidraus verslo principus“ (Nacionalinės..., 2010), taip siekiant panaudoti sudėtingesnius įmonės vertinimo metodus. Tokiu atveju išryškėja aktuali mokslinių tyrimų sritis, siejama su savanoriško apskaitos informacijos atskleidimu.

Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos šalyse, praktinį domėjimąsi įmonių organizacinio skaidrumo ir informacijos atskleidimo tematika nulėmė vykstantys finansų apskaitos harmonizacijos procesai, Vilniaus vertybinių popierių biržos įsiliejimas į OMX grupę ir kiti ekonomikoje vykstantys pokyčiai (Legenzova, 2009, p.36). Įmonių informacijos ir jos atskleidimo teorinė analizė apima ir integruoja daugelį mokslo sričių ir praktinių aspektų, kaip, pavyzdžiui, finansus, apskaitą, vadybą, organizacinį valdymą, viešuosius ryšius, ekonomiką, teisę. Tačiau įmonių informacijos ir jos atskleidimo teorinė analizė pasižymi vienos teorijos nebuvimu bei vykdomų tyrimų specializacija. Kadangi socialinė informacija yra neprivaloma ir teisiškai nereglamentuota, daug mokslininkų tiria savanoriškai atskleidžiamą informaciją, jos apimtį ir poveikį veiklos rezultatams (Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.451). Tačiau nežiūrint į tai, kad darnaus vystymo, įmonių socialinės atsakomybės klausimais gausu tiek mokslinių, tiek populiariųjų publikacijų, studijų, ataskaitų bei analizių, daugelyje jų aptariami bei analizuojami tik atskiri iniciatyvas įtakojojantys veiksniai (Astromskienė, Adamonienė, 2009, p.217).

Problemos ištirtumas. Užsienio autoriai įmonių informacijos atskleidimą tiria įvairiais aspektais. Hope (2003), remdamasis 22 šalių pavyzdžiais, tyrinėjo ryšius tarp analitikų pajamų prognozių tikslumo ir metinės atskaitos atskleidimo lygio bei prognozės tikslumo ir vykdomų apskaitos standartų lygio. Archambault, Archambault (2003) tyrimas atskleidė, kad savanorišką informacijos atskleidimą lemia šalies kultūra, nacionalinė sistema bei įmonės sistema. Berglöf, Pajuste

(2005) tyrinėjo 370 Centrinės ir Rytų Europos įmonių informacijos atskleidimo kiekį. Damodaran (2007) tyrė finansinių ataskaitų šaltinių sudėtingumą ir atitinkamus vertinimo atsakymus. Franci, Nanda, Olsson (2008) nagrinėjo ryšius tarp savanoriško informacijos atskleidimo, pajamų kokybės ir kapitalo sąnaudų. Zhang, Han (2008) remdamiesi užsienio praktine patirtimi nagrinėjo tinkamiausios Kinijai ĮSA plėtros tendencijas, turinį ir būdus. Holder-Webb, Cohen, Nath, Wood (2009) nustatė pramonės poveikį savanoriško informacijos atskleidimo turiniui ir ataskaitų formato pasirinkimui. Ionašcu (2011) savo tyrimu siekė atskleisti ryšį tarp Rumunijos bendrovių finansinių duomenų atskleidimo ir analitikų prognozių tikslumo. Soliman (2013) nagrinėjo sąsajas tarp savanoriškos informacijos atskleidimo lygio ir 50 Egipto listinguojamų įmonių charakteristikų. Rubenson, Schagerlind (2014) nagrinėjo Švedijos ir Didžiosios Britanijos listinguojamų įmonių 134 paragrafo pagal 34 TAS straipsnį informacijos atskleidimo laipsnį bei kaip tai lemia šalių skirtumai.

Lietuvoje savanoriško atskleidimo informacijos sritis dar mažai tyrinėta, todėl jos nagrinėjimas yra aktualus moksliniu ir praktiniu požiūriu. Lietuvoje savanoriškai atskleidžiamos informacijos tyrimus atliko Legenzova, Čepinskis (2007); Legenzova (2009); Dagilienė, Bruneckienė (2010). ĮSA iniciatyvų tendencijas Lietuvoje instituciniu požiūriu nagrinėjo Amstromskiene, Adamonienė (2009), Bernatonytė, Vilkė ir Kaizerienė (2009), Juščius (2008). Socialinės atsakomybės ir organizacijų valdymo sistemų integracijos klausimus tyrinėjo Česynienė, Neverkevič (2009); Šimanskienė, Paužolienė, 2010; Simanavičienė, Kovaliov, Subonytė (2011); Išoraitė (2013). Lietuvos apskaitos mokslininkų darbuose dėmesys skiriamas socialinės informacijos atskleidimo problemoms (Vaskeliene, Selepen, 2008; Legenzova, 2008; Dagilienė, 2009; Dagilienė, Bruneckienė, 2010; Dagilienė, Gokienė, 2011; Leitonienė, Sapkauskienė, 2012). Pažymima, kad nuo 2010 metų tyrimuose pradėta tirti socialinės apskaitos ir atskaitomybės problema (Dagilienė, 2010; Dagilienė ir Bruneckienė, 2010; Dagilienė ir Gokienė, 2011; Leitonienė ir Sapkauskienė, 2012; Dagiliene, Leitonienė, Grencikova, 2014). Minėtų mokslininkų tyrimai atskleidė, kad pagrindinė socialinės apskaitos problema Lietuvoje - įmonių socialinės apskaitos reguliavimo ribojimai susiję su tradiciniais apskaitos principais ir apskaitos standartais, teisės aktais ir socialinės atskaitomybės savanoriškumo principu, vadybos sistemų standartais.

Dažniausiai lietuvių mokslininkų pateikiami savanoriškai atskleidžiamos informacijos tyrimai apsiriboja bendru įmonės(-ių) situacijos nagrinėjimu, neišskiriant, pavyzdžiui, kokią ir kiek informacijos pateikia socialine branda pasižyminčios įmonės. Būten tokios įmonės, ypač Lietuvoje, gali ir turi tapti pavyzdžiu kitoms įmonėms savanoriškai atskleidžiamos informacijos atžvilgiu. Kitaip tariant, stokojamų tyrimų, apimančių socialine branda pasižyminčių įmonių ir taikančių konkretų savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo metodą. Tokia situacija leidžia formuluoti **probleminius klausimus**: kokią savanoriškos apskaitos informaciją bei kokiomis technikomis

atskleidžia socialiai brandžios įmonės turinio prasme, naudojančios konkrečias savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo metodikas.

Tyrimo **tikslas**: ištirti socialiai brandžių Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos metodiką, savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo lygį. Tikslui pasiekti keliami **uždaviniai**:

- pagrįsti savanoriškai atskleidžiamos informacijos ypatumų problematiką;
- atskleisti savanoriškai atskleidžiamos informacijos teorinius aspektus, pateikiant ypatumus, užsienio šalių ir Lietuvos patirtį bei artimiausios ateities tendencijas, nustatant savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybes;
- pagrįsti savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo Lietuvos įmonėse, taikančiose pasaulinės atskaitingumo iniciatyvą, tyrimo metodiką;
- atlikti tyrimą ir nustatyti kokią savanoriškos apskaitos informaciją atskleidžia socialiai brandžios Lietuvos įmonės turinio prasme bei kokias naudoja savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo technikas.

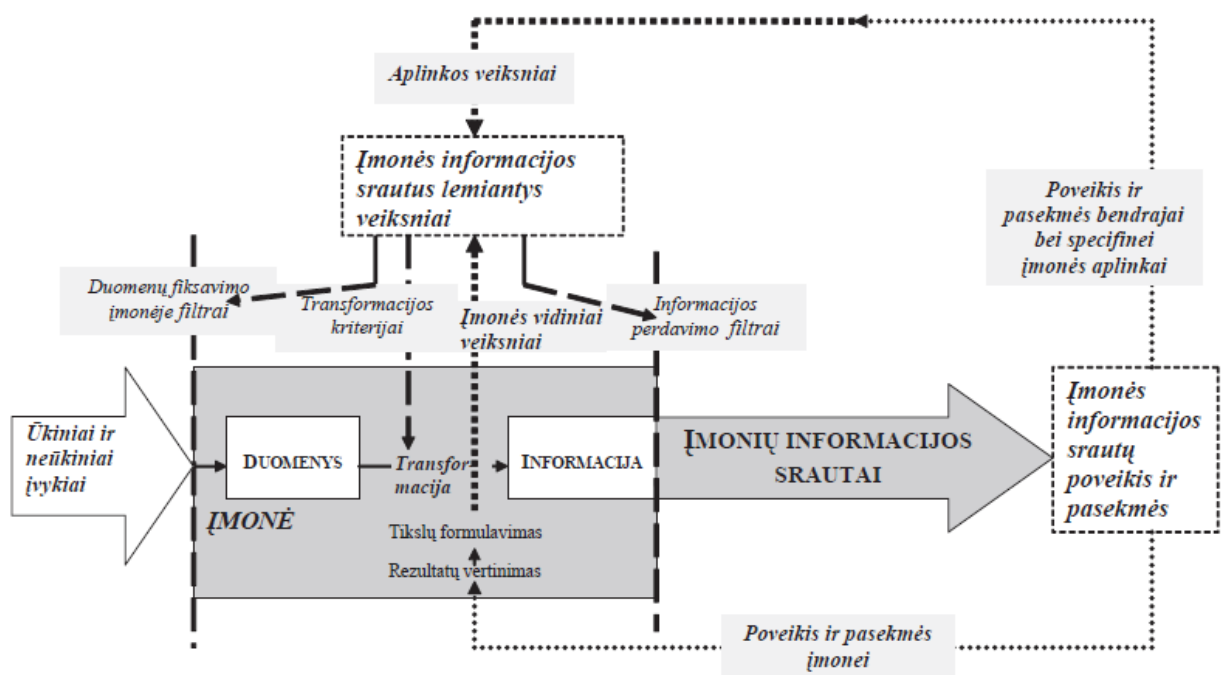
Tyrimo **objektas** - savanoriškai atskleidžiama informacija.

Tyrimo **metodai**: mokslinės literatūros analizė, sintezė ir apibendrinimas; turinio analizė.

Darbą sudarys 4 dalys. Pirmoje dalyje atliekama savanoriškai atskleidžiamos informacijos ypatumų problematikos analizė. Antroje dalyje analizuojamos savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo tendencijos bei perteikiama užsienio šalių ir Lietuvos patirtis šioje srityje. Taip pat šioje dalyje nustatomos savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybės. Trečioje dalyje pagrindžiama tyrimo metodika. Ketvirtoje dalyje atliekamas tyrimas ir pateikiami tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos. Darbe pateikiamos 25 lentelės, 5 paveikslai, 6 priedai.

1 SAVANORIŠKAI ATSKLEIDŽIAMOS INFORMACIJOS YPATUMŲ PROBLEMATIKA

Informacijos buvimas bei prieinamumas yra vienas pagrindinių aplinkos ir joje vykstančių procesų bei dalyvaujančių veikėjų pažinimo šaltinių. Procesų kaita lemia informacijos kiekį, struktūrą, rengimo bei perdavimo būdus. Įmonių informacija, jos rengimas ir perdavimas, Legenzovos, Čepinskio (2007, p.87) nuomone, yra sudėtingas, kompleksinis reiškinys, jungiantis daugelį mokslinės ir praktinės veiklos sričių (finansus, apskaitą, vadybą, organizacinį valdymą, viešuosius ryšius, ekonomiką, teisę). Informacija kaip išteklius gerina organizacijos veiklos efektyvumą, didindama produktyvumą dėl priimamų sprendimų kokybės taip užtikrindama ilgalaikį konkurencinį pranašumą. Įmonės informacijos atskleidimas apibrėžiamas kaip įmonėje vykstantis procesas (žr. 1 pav.), į vieną visumą jungiantis įmonės duomenų transformaciją į informaciją, informacijos srautą, informacijos atskleidimą lemiančių aplinkos ir vidinių veiksmų vertinimą bei atskleidimo pasekmių įmonei ir aplinkai vertinimą (Legenzova, 2009, p.37) .

1 pav. Įmonės informacijos atskleidimo modelis (Legenzova, 2008, p.37)

Įmonės informacijos atskleidimo modelyje informacijos transformacija įvyksta keliais etapais: 1) įmonėje duomenys, laikomi ūkiniais įvykiais, užkoduojami įmonės informacinėje sistemoje ar dokumentuose; 2) įmonės informacinėje sistemoje surinkti duomenys atitinkamu būdu yra grupuojami, analizuojami bei apibendrinami siekiant iš anksto numatytų tikslų ir toks procesas vadinamas duomenų transformacija. Duomenų fiksavimui įmonės informacinėje sistemoje (filtrams) bei šių duomenų transformacijai įtakos turi įmonės bendroji ir specifinė aplinkos bei įmonės vadovai, nustatydami,

kokia informacija ir koku tikslu turi būti rengiama bei pateikiama (Legenzova, 2008, p.38). Transformacijos proceso pasekoje suformuojama vartotojams skirta informacija. Taip bendrosios informacijos srauto charakteristikos turėtų būti papildytos trimis naujomis, išsamiau informacijos pateikimo reiškinių pagrindžiančiomis, charakteristikomis: pateikimo savanoriškumo, laiko orientacijos ir kokybinėmis charakteristikomis (Legenzova, 2008, p.39).

Globalizacija, technologiniai pokyčiai bei žinių ekonomikos siekimas didina nefinansinės informacijos naudingumą, pasak Orens, Lybaert (2013, p.376), ypač sprendžiant organizacijos vertę, grindžiamą finansine informacija. Finansinė informacija tapo nepakankama siekiant aiškiau perteikti organizacijos vertę bei patenkinti suinteresuotųjų šalių informacijos poreikius įvertinant organizacijos veiklos rezultatus. Legenzova, (2009, p.37) nurodydama, kad visų bendrojoje aplinkoje veikiančių įmonių informacijos atskleidimas turėtų užtikrinti informacijos pusiausvyrą ir efektyvų rinkos veikimą, pateikia įmonės informacijos atskleidimo poveikio ir pasekmių vertinimo kryptis (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Įmonės informacijos atskleidimo poveikio ir pasekmių vertinimo kryptys (sudaryta remiantis Legenzova, 2009, p.43).

Įmonės informacijos atskleidimo poveikio ir pasekmių vertinimo kryptys	
Poveikio aplinkai vertinimas (pagrindinis siekis – rinkos pusiausvyros užtikrinimas)	Poveikio įmonei vertinimas (pagrindinis siekis – įmonės vertės maksimizavimas)
<ul style="list-style-type: none"> • socialinis teisingumo užtikrinimas; • informacijos kaip plataus vartojimo • prekės prieinamumo užtikrinimas; • rinkos funkcionavimo prielaidų užtikrinimas; • informacijos asimetrijos eliminavimas; • rinkos efektyvumo užtikrinimas; • akcininkų interesų ir teisių užtikrinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • įmonės tikslų pasiekimas; • optimalaus informacijos kiekio • užtikrinimas; • kapitalo kaštų sumažinimas; • konkurencinės pozicijos stiprėjimas / • silpnėjimas; • vadovų valdymo kokybės parodymas.

Dažniausiai įmonės pagrindinę informaciją atskleidžia savo finansinėje atskaitomybėje, pateikdamos ją Registrų Centrai atsižvelgiant į šalyje galiojantį teisinį tokių ataskaitų pateikimo įtvirtinimą. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (2000) 7 skirsnio 58 paragrafe (Bendrovės finansinė atskaitomybė ir pelno paskirstymas) įtvirtinta, kad akcinė bendrovė kasmet tvirtina savo finansinę ataskaitą visuotiniame narių susirinkime; Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymo (2007) 3 skirsnio 20, 21, 22 straipsniuose (Periodinės ir einamosios informacijos atskleidimas) įtvirtinta, kad organizacijos, prekiaujančios vertybiniais popieriais, privalo teikti metinę ir tarpinę informaciją apie organizacijos veiklos finansinę situaciją. Privalomose finansinės ataskaitose (balanse, pelno (nuostolių) ataskaitoje, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje, grynųjų pinigų srautų ataskaitoje bei aiškinamajame rašte) atskleidžiama privaloma informacija apie įmonių finansinę veiklą bei kitus esminius veiksnius, darančius įtaką įmonės finansinei padėčiai. Balanso ataskaitoje rodoma turto ir nuosavybės būklė ataskaitos sudarymo dienai. Pelno (nuostolių)

ataskaitoje pateikiama informacija apie uždirbtas įvairių rūšių pajamas, patirtas sąnaudas bei gautus veiklos rezultatus. Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita skirta parodyti dinامينius ir struktūrinius įmonės nuosavo kapitalo pokyčius ir susijusi su ribotos atsakomybės bendrovėms keliamais didesniais reikalavimais informacijos atskleidimui. Aiškinamajame rašte informacija atskleidžiama remiantis Verslo apskaitos standartų reikalavimais, nukreiptais į įmonės finansinės veiklos apibūdinimą (Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.453).

Tačiau organizacijos veiklos efektyvumas bei sėkmingumas, pasak Dagilienės (2010, p.203), glaudžiai susijęs su įvairiomis suinteresuotomis grupėmis bei jų poreikių tenkinimu. Todėl, kaip pastebi Vaskelienė, Selepen (2008, p.88), šalia finansinių rodiklių metinėse verslo ataskaitose vis dažniau skelbiama ir nefinansinio pobūdžio informacija apie įmonių strategijas, verslo modelius, darbuotojų pasiekimus, struktūrinius pokyčius, vidinių procesų tobulinimą, kitas vertę ilgalaikėje perspektyvoje kuriančias veiklas bei faktus. Tokią informaciją įmonės platina ne tik metinėse verslo ataskaitose, bet ir kituose leidiniuose, konferencijose, interneto svetainėse, viešuose pranešimuose bei kitose ataskaitose. Atsižvelginat į tai Dagilienė, Bruneckienė (2010, p.451) nurodo, kad žinių ekonomikos požiūriu dalijimasis informacija galimas suprasti kaip finansinių ataskaitų viešas publikavimas neprivalomos, bet aktualios suinteresuotiems rinkos dalyviams, informacijos pateikimo aspektu. Taip organizacijos savanoriškai atskleidžia informaciją, siekdamas perteikti bei įvertinti nefinansinės veiklos rezultatus. Pavyzdžiui, Dagilienė, Bruneckienė (2010, p.26) nurodo, jog investuotojai, vertindami įmonę, naudojami 60–80 proc. finansiniais duomenimis bei apskaičiuotais rodikliais ir 40–20 proc. tenka informacijos interpretavimui, prognozėms bei kapitalo rinkų informacijai. Tad, autorės pabrėžia, kad nors finansinių vertinimo metodų skaičiavimas remiasi finansinėmis ataskaitomis, tačiau, siekiant panaudoti sudėtingesnius vertinimo metodus, reikalinga išsamesnė informacija, kuri gali būti atskleidžiama tik savanoriškai, kai organizacija į „veiklos vidinius procesus ir išorinius santykius savanoriškai integruoja socialinius, aplinkosaugos ir skaidraus verslo principus“ (Nacionalinės..., 2010). Lietuvos Respublikos Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo (2001) 25 straipsnio 2 punkte ir Įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymo (2001) 9 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad metiniame pranešime turi būti pateikiama organizacijos arba organizacijų grupės finansinių ir nefinansinių veiklos rezultatų analizė apimanti ir su aplinkosaugos ir personalo klausimais susijusią informaciją. Be to, NASDAQ OMX Vilnius listinguojamų bendrovių valdymo kodekse pateikiamos nuostatos yra daug konkretnės negu teisiniai reikalavimai, nustatyti minėtuose įstatymuose, tačiau įmonių atskleidžiamos informacijos apimtis ir turinys priklauso nuo konkrečios organizacijos sprendimo (Įmonių socialinės atsakomybės gairės..., 2012, p. 7).

Savanoriškas informacijos atskleidimas visų pirma siejasi su įmonių socialine atsakomybe (ISA), kas yra tiesioginis vertinys iš anglų kalbos sąvokos „corporate social responsibility“ (CSR).

Todėl Jurkaitis, Mažeika, Semaškaitė (Socialiai atsakingas verslas Lietuvoje) pabrėžia, kad paaiškinti šį junginį sudėtinga, „nes tai labai plati ir dažnai įvairių diskusijų sulaukianti tema, o ir sukurti bendrą apibrėžimą yra sudėtinga, nes nėra metodikos siekiant patikrinti ar apibrėžimas yra objektyvus, ar ne“. Lietuvoje Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) atsakinga už ĮSA veiklą, pateikia tokį apibrėžimą: „ĮSA – tai įmonių ideologija, politika bei praktika, atspindinti tokią įmonių elgseną, kai jos į savo veiklą savanoriškai įtraukia socialinius ir aplinkosauginius klausimus bei santykiuose su visais suinteresuotais visuomenės, verslo ir valdžios atstovais vadovaujasi pagarbos žmogui, visuomenei bei gamtai vertybiniais principais“. Juščiaus, Šneiderienės (2014, p.71) nuomone, socialinė atsakomybė suprantama kaip kažkas daugiau nei vien įstatymų laikymasis. Šimanskienė, Paužuolienė (2010) nurodo, kad vienas bendriausių ĮSA apibrėžimų yra Europos bendrijų komisijos apibrėžimas: „ĮSA – tai sąvoka, kurią pasitelkdami verslininkai savanoriškai įtraukia socialinius ir aplinkosauginius klausimus į savo įmonių veiklą ir į santykius su suinteresuotomis šalimis“. Astromskiene, Adamoniene (2009, p.218) pabrėžia, jog ĮSA pagal apibrėžimą yra „savanoriška, nepriklausoma nuo įstatymo veikla, ji paklūsta teisei, kartu peržengdama jos taikymo srities ribas“. Stebima, kad Jusčius (2007; cit. Jocas, 2014, p.7) susistemino ir palygino įmonių socialinės atsakomybės teorijas, atskleisdamas svarbiausius jų bruožus teoriniais aspektais, ir pateikia teorinį istorinį požiūrį į įmonių socialinę atsakomybę (žr. 1 priedą).

Taigi stebima apibrėžimų gausa, kuri pasak Juščiaus, Šneiderienės (2014, p.71) lėmė dvi socialinės atsakomybės tenkančios verslui vyraujančias nuomones. Pirmoji nuomonė remiasi požiūriu, kad vienintelė verslui tenkanti socialinė atsakomybė - pelno didinimas, todėl įmonė turi efektyviai naudoti savo išteklius ir užsiimti pilną didinančią veiklą. Antrosios nuomonės atstovai nurodo, kad socialinė atsakomybė apima tokius reikalavimus kaip įstatymų gerbimas, etinių ir socialinių principų bei aplinkosauginių klausimų įtraukimas į valdymo strategijas, ryšiai su kitomis įmonėmis ir suinteresuotosiomis grupėmis, santykių tarp visuomenės ir organizacijos puoselėjimas. Be to, minėti autoriai (2014, p.71) pateikia Sagebien, Whellams (2010) išryškintus tokius ĮSA skiriamuosius bruožus:

- 1) savanoriškumas, t.y. nėra teisiškai reglamentuota;
- 2) savarankiškumas, t.y. pati įmonė nustato biudžetą ir pasirenka veiklos sritį;
- 3) suinteresuotųjų grupių dalyvavimo ir rizikos valdymo priemonė.

Todėl Astromskiene, Adamoniene (2009, p.218) pažymi, kad Europos Bendrijų Komisijos požiūriu ĮSA yra savanoriška iniciatyva, įgyvendinama nepriklausomai nuo Bendrijos teisyno, kuris išlieka pagrindu, reguliuojančiu socialinius (darbo teisės), visuomeninius (vartotojo teisės) ir aplinkosauginius (aplinkos teisės) aspektus. Kitaip tariant, remiamasi Carroll (Juščius, Griauslytė, 2014, p.57) suformuluotu ir mokslinėje literatūroje vadinamu „trijų kryptų principu“ (angl. tripple bottom line). Be to, mokslinėje literatūroje (Išoraitė, 2013, p.252; Jocas, 2014, p.5) aptinkamas

terminas ir „3E“ (angl. 3P), kuriuo grindžiamas socialinės atsakomybės pagrindas sudarytas iš trijų pamatinių elementų: ekonominis (angl. profit), ekologinis (angl. planet) ir etinis (angl. people) (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Socialinės atsakomybės pamatiniai elementai
(sudaryta autoriaus, remiantis Jocas, 2014, p.5)

Elementas	Apibūdinimas
Ekonominis	<ul style="list-style-type: none"> - Rentabili veikla - Konkurencingos prekės ir paslaugos - Valdymo efektyvumas - Savo veiklos kaštų neperkėlimas kitiems suinteresuotiems - Energijos bei energiją eikvojančių gamybos elementų taupymas - Finansinės rizikos valdymas
Etinis	<ul style="list-style-type: none"> - Rūpinimasis darbuotojų gerove, darbo saugos (psichologinės sveikatos darbo vietoje) užtikrinimas - Darbuotojų tobulinimo ir motyvacijos sistemų palaikymas - Dalyvavimo priimant sprendimus sistemos įdiegimas - Sąžiningo dialogo su įmonės darbuotojais palaikymas - Vartotojų informavimas - Bendradarbiavimo su kaimynais skatinimas - Rūpinimasis visuomenės poreikiais
Ekologinis	<ul style="list-style-type: none"> - Aplinkos apsaugos teisės aktų išmanymas ir integralus jų laikymasis - Žinojimas kokį poveikį aplinkai daro įmonės veikla (žaliavų naudojimas, aplinkos tarša) - Ekologinės rizikos valdymas, taršos mažinimas - Nuolatinis gamtą tausojančių veiklos rodiklių stebėjimas ir atitikimas, visų verslo operacijų tobulinimas - Reikalingų permainų nustatymas ir jų laikymasis

Aukščiau minėtos priežastys nurodo, kad kai kurie esantys bendrai priimti apskaitos principai ir standartai apriboja socialinės informacijos atskleidimo galimybes. Ir tai, Leitonienės, Šapkauskienės (2012, p.838) nuomone, yra viena iš pagrindinių priežasčių, lemianti įmonių sprendimą nepateikti socialinės informacijos tradicinėse finansinėse ataskaitose. Todėl Vaskelienė, Selepen (2008, p.88) pažymi, kad Lietuvoje nemažai verslininkų vis dar vadovaujasi nuostata, kad neprivalomos informacijos atskleidimas gali būti žalingas įmonėms: dažnai baiminamasi, kad atskleidus per daug informacijos, ja pasinaudos konkurentai, todėl stengiamasi skelbti tik tuos duomenis, kuriuos skelbti reikalauja įstatymai. Tuo tarpu Leitonienė, Šapkauskienė (2012, p.838) nurodo, jog iš kitos pusės, siekiant atspindėti tikrą ir teisingą įmonės socialinės atsakomybės situaciją, socialinės atsakomybės ataskaitos sudarymas turi būti paremtas apskaitos principais. Taigi socialinės informacijos poreikis reikalauja didelių pakeitimų finansinėje apskaitoje. Būtent todėl šiuo metu daugelyje šalių privalomų ataskaitų sudarymo principų ribotumai lemia tai, kad socialinė informacija yra pateikiama tik savanoriškose ataskaitose.

Juščius, Šneiderienė (2014, p.72) nurodo, kad įmonė tvirčiau įsitvirtina visuomenėje ir veikia pelningiau kada tenkina visuomenės lūkesčius ir poreikius. Šimanskienė, Paužuolienė (2010) pateikia Volungytės (2007) išvalgą, kurioje teigiama, kad viešai pateikiama informacija apie ĮSA padeda užsitarnauti didesnę pasitikėjimą, sukurti patrauklaus ir patikimo darbdavio įvaizdį. Taip socialinė atsakomybė gali būti suvokta kaip įmonės konkurencinis pranašumas. Juščius (2008, p.527) atskleidžia tokius įgyjamus konkurencinius pranašumus įmonėms, įsitraukusioms į ĮSA programas:

- a) naujoviškai valdydamos žmogiškuosius išteklius ir didindamos jų naudojimo efektyvumą;
- b) savo vertingumo kūrimo grandinėse padėdamos modernizuoti tiekėjų veiklą;
- c) teikdamos ataskaitas ir viešindamos informaciją apie savo verslo socialinį atsakingumą;
- d) dalyvaudamos vietinių bendruomenių socialiniuose projektuose;
- e) teigiamai pozicionuodamos save supančioje aplinkoje ir ypatingą reikšmę skirdamos firmos reputacijai.

Apibendrinant galima teigti, kad savanoriško apskaitos informacijos pateikimo ypatumai pasireiškia keliais aspektais. Vienas jų - šalyje įteisintas tokios informacijos pateikimo savanoriškumo principas. Tai leidžia įmonėms rinktis kokią ir kiek nefinansinės apskaitos informacijos atskleisti išorei apie įmonę, siekiant galbūt išlaikyti tam tikrus savo verslo veiklos specifiškumus. Tačiau kita medalio puse čia tampa tai, kad finansinė informacija suteikia per mažai duomenų, būtinų tiek realaus „vaizdo“ apie įmonę susidarymui, tiek jos veiklos įvertinimui analizuojant turimą medžiagą, tiek ir įmonės palyginimui su kitomis įmonėmis, veikiančiomis tame pačiame veiklos sektoriuje. Kitas ypatumas susijęs su savanoriško apskaitos informacijos pateikimo siejimas su įmonių socialine atsakomybe. Nors nėra vieningo įmonių socialinės atsakomybės apibūdinimo, tačiau ji grindžiama pamatiniais ekonominiu, ekologiniu ir etiniu elementais, kurie literatūroje taipogi įvardijami skirtingai. Būtent savanoriško apskaitos informacijos pateikimas įmonių socialinės atsakomybės kontekste suteikia įmonėms papildomą konkurencinį pranašumą, taip nurodant įmonės siekį atvirai komunikuoti su suniteresuotaisiais apie įmonės vykdomą veiklą ne tik siekiant pelno gavimo.

2 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO TEORINIAI ASPEKTAI

2.1 Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo tendencijos: užsienio šalių ir Lietuvos patirtis

Europai reikia socialiai atsakingų verslo įmonių, prisiimančių savo atsakomybės dalį už Europos reikalų būklę. Todėl pasak Astromskienes, Adamonienės (2009, p.218), Komisija ragina Europos įmones „judėti sparčiau“ didinant savo įsipareigojimą ĮSA. Taip Komisija rodo savo pasiryžimą kurti palankesnę aplinką ĮSA dalyviams bei kartu su visomis suinteresuotosiomis pusėmis nagrinėti ĮSA potencialą, siekiant užtikrinti Europos visuomenės vystymąsi. Kitaip tariant, ĮSA – Europos socialinio modelio sudedamoji dalis, perteikianti Europos Sąjungos vertybes.

Užsienio šalių savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo patirtis. Tarptautiniai tyrimai (Juščius, Griauslytė, 2014, p.61) rodo, kad pasaulyje dažniausiai vartojamas pavadinimas darnios plėtros ataskaita (36%), socialinės atsakomybės ataskaitą renkasi 28% atskaitomybę vykdančių įmonių. Audito kompanijos „KPMG“ 2011 m. atlikto tyrimo (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012, p.8) duomenys atskleidė statistiką apie 250 didžiausių pasaulio bendrovių socialinę atskaitomybę: 12 % įmonių informaciją pateikia metiniame pranešime, 26 % įmonių – metiniame pranešime ir atskiru skyriumi metinėje ataskaitoje, daugiausia įmonių (62 %) - atskiru skyriumi metinėje ataskaitoje. Nors ataskaitos vadinamos įvairiai, tačiau jas vienija bendras tikslas – „papildyti įprastines finansines ataskaitas, įtraukti suinteresuotas šalis į organizacijos veiklą ir papildomais pjūviais ją analizuoti“ (Mažeikienė, 2013).

Audito kompanijos „KPMG“ 2011 m. atlikto tyrimo (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012, p.5) ataskaitoje išsamiai bei aiškiai perteiktos socialinės atsakomybės atskaitomybės tendencijos ir veiksniai. Pagrindinės tyrimo išvados teigia, kad: socialinės atsakomybės atskaitomybė tapo de facto taisykle verslui; socialinės atsakomybės atskaitomybė pagerina finansinę vertę; dabartinė kombinuotų (socialinės atsakomybės ir finansinių) ataskaitų rengimo praktika rodo integruotos atskaitomybės populiarėjimo tendenciją; duomenų integravimas tampa vis svarbesnis. Be to, minėta studija atskleidžia, jog socialinė atskaitomybė anksčiau vertinta tik kaip moralinė pareiga visuomenei, dabar daugelio įmonių pripažįstama kaip svarbus veiksnys, darantis įtaką veiklos rezultatams. Mat pripažįstama, kad socialinė atskaitomybė teikia finansinę vertę bei skatina inovacijas, suteikia naujas galimybes reputacijos gerinimui, prekės ženklo valdymui, darbuotojų motyvacijai ir pan.

Habek (2013, p.93) nagrinėdama kaip ES veikiančios organizacijos savanoriškai atskleidžia nefinansinę informaciją, pažymi, jog daugiausiai ataskaitų yra pateikta Anglijoje – 100%, Japonijoje – 99%, Pietų Afrikoje – 97%, Prancūzijoje – 94% ir Danijoje – 91%. Esamos ES direktyvos dėl nefinansinės informacijos atskleidimo leidžia teigti jas esant mažai veiksmingas bei aiškias ir įvairiose valstybėse narėse taikomas skirtingai. Pavyzdžiui, mažiau nei 10% didžiausių ES bendrovių

atskleisdžia tokią informaciją reguliariai. Komisijos tarnybų užsakymu atliktas poveikio vertinimas atskleidė klausimus, susijusius su nepakankamu nefinansinės informacijos skaidrumu bei iškelti konkretūs klausimai atsižvelgiant į informacijos kokybę ir kiekybę. Kalbant apie informacijos kiekį, daromo prielaida, kad tik ~2500 iš visų ~42000 ES didelių įmonių kasmet oficialiai atskleidžia nefinansinę informaciją. Pateikiamos informacijos kokybė rodo, kad bendrai atskleista nefinansinė organizacijų informacija mažai tenkina vartotojų poreikius (Habek, 2013, p.95).

Global Reporting Initiative (2014, p.4) savo ataskaitose nurodo, kad rinkos pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio skiria tvarumo veiklos duomenų atskleidimui. Pavyzdžiui, tokie informacijos brokeriai kaip „Bloomberg“ dabar pateikia tūkstančių įmonių aplinkos, socialinio ir valdymo veiklos duomenis daugiau nei 350.000 terminalų visame pasaulyje. Arvidsson (2011, p. 278) nurodo, kad stebimas mokslininkų bei praktikų sutarimas, jog įmonės vertė nėra pilnai atskleidžiama finansinėse ataskaitose dėl nesugebėjimo užfiksuoti nematerialaus turto vertės. Šis nesugebėjimas didina informacijos asimetriją ir sukelia sutrikimus efektyvių išteklių paskirstymui, ypač vertybinių popierių rinkoje. Todėl autorius pateikia rekomendacijas, kad siekiant sumažinti kai kurias iš šių problemų, reikia daugiau dėmesio skirti įmonių nefinansinės informacijos atskleidimui siekiant užfiksuoti bent kai kuriuos nematerialiojo turto vertės aspektus. Būtent tokios sritys kaip žmogiškieji ištekliai, santykiai, valdymas, socialinė įmonių atsakomybė bei aplinkosauga nurodomos kaip pagrindinės galinčios suteikti suinteresuotiesiems daugiau papildomos informacijos vertinant įmonę.

Lietuvos savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo patirtis. Dagilienė, Leitonienė, Grencikova (2014, p.54) nurodo, kad Europos šalys, įskaitant ir Lietuvą, nesukūrė bendros įmonių socialinės atskaitomybės sistemos, nes socialinės informacijos atskleidimas yra savanoriškas. Todėl tik nedaugelis įmonių teikia tokias ataskaitas, o ir pateiktos ataskaitos skiriasi savo turiniu ir struktūra, todėl yra sunkiai palyginamos. Dažniausiai įmonės pateikia socialinę informaciją įvairiomis formomis - įmonių socialinės ataskaitos, tvarumo ataskaita, ataskaitos visuomenei, pažangos ataskaita, socialinės informacijos atskleidimas interneto svetainėse arba net metinėse finansinėse ataskaitose. Didžioji dauguma įmonių Lietuvoje (63,2%) vartoja terminą socialinės atsakomybės ataskaita (Juščius, Griauslytė, 2014, p.61).

Legenzova, Čepinskis (2007, p.90) teigdami, kad įmonių apskaitos ir pateikiamos informacijos reglamentavimas Lietuvoje kinta nuo pat nepriklausomybės atgavimo, išskiria pagrindinius finansų apskaitos vystymo Lietuvoje etapus (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Lietuvos įmonių finansų apskaitos reglamentavimo pokyčių apibendrinimas (sudaryta autoriaus, remiantis Legenzova, Čepinskis, 2007, p.90)

Laikotarpis	Laikotarpio aprašymas
Nuo 1990 iki 2001	Finansų apskaitos reglamentavimo ir praktikos formavimas <ul style="list-style-type: none"> • Perėjimas prie kaupimo principo. • Finansinės atskaitomybės turinio ir formos nustatymas. • Mokestinių lengvatų taisyklių taikymas apskaitoje. • Prievolės pateikti akcinių bendrovių finansinę atskaitomybę teisinis ir praktinis įtvirtinimas
Nuo 2001 iki 2004	Finansų apskaitos reglamentavimo (de jure) vystymo laikotarpis <ul style="list-style-type: none"> • Priimti LR Įmonių finansinės atskaitomybės ir LR buhalterinės apskaitos įstatymai. • Įteisinta prievolė visoms ribotos civilinės atsakomybės įmonėms nuo 2004 m. taikyti Verslo apskaitos standartus. • Pradėti rengti Verslo apskaitos standartai (procesas tęsiasi). • Įteisinta prievolė reguliuojamose rinkose listinguojamoms bendrovėms finansinę atskaitomybę nuo 2005 m. rengti pagal TFAS. • Įteisinta prievolė visoms ribotos juridinės atsakomybės įmonėms nuo 2004 m. savo finansinę atskaitomybę pateikti LR Rejestrų centrui.
Nuo 2004	Finansų apskaitos ir informacijos pateikimo praktinio (de facto) vystymo laikotarpis <p>2004 – ribotos juridinės atsakomybės įmonės LR Rejestrų centrui pirmą kartą pateikia savo finansinę atskaitomybę (už 2003 m.).</p> <p>2004 – Lietuvos ribotos civilinės atsakomybės įmonės pirmą kartą pradeda naudoti VAS.</p> <p>2005 – pirmą kartą pateikiama pagal VAS sudaryta įmonių finansinė atskaitomybė.</p> <p>2005 – reguliuojamose rinkose listinguojamos bendrovės pirmą kartą privalo taikyti TFAS.</p>

Dagilienė, Bruneckienė (2010, p.454) teigdamos, jog šalyje vyraujančią normatyvinę požiūrį į apskaitą bei informacijos atskleidimą, atskleidžia tokie požymiai kaip aktyvus apskaitos standartų ruošimas ir tobulinimas, finansinėje apskaitoje vyraujančios harmonizavimo tendencijos, globalizavimo bei internacionalizavimo procesų įtaką (žr. 4 lentelę). Lietuvoje, pasak Astromskienės, Adamonienės (2009, p.219), įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvoms teisinės prielaidos buvo sukurtos Lietuvos psirengimo narystei Europos Sąjungos laikotarpiu, t.y. 2003 m. rugsėjo mėn. LR Vyriausybei patvirtinus Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją. Remiantis šia strategija ir kitais ĮSA iniciatyvas skatinančiais teisiniais aktais bei suvokdamos savo socialinę atsakomybę, Lietuvos įmonės savo noru prisiima papildomus įsipareigojimus tobulinti verslo praktiką, diegti modernias žmogiškųjų išteklių vadybos technologijas, diegia gamtos išteklius tausojančias technologijas, gamybos procesuose naudoja žmogaus sveikatai nekenksmingas medžiagas, kurdamos veiklos strateginius planus numato galimas neigiamas pasekmes gamtinei bei socialinei aplinkai, harmonizuoja darbo santykius bei aktyviai dalyvauja socialiniame dialoge.

4 lentelė. Normatyvinį požiūrį į apskaitą bei informacijos atskleidimą sąlygojantys veiksniai (sudaryta autoriaus, remiantis Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.454)

Požymis	Apibūdinimas
Aktyvus apskaitos standartų ruošimas ir tobulinimas	Laikotarpyje nuo 2004 metų iki 2009 metų buvo parengti ir patvirtinti 34 nacionaliniai apskaitos standartai Lietuvoje. Taip pat vyksta nuolatinis jų tobulinimas: 2006 m. buvo pakeisti 15 standartų, 2007 m. – 22 ir 2008 m. – 8 apskaitos standartai. Nuo 2010 m. įsigaliojo dar du apskaitos standartai. Vienas iš jų „Įmonių likvidavimas“, pateikiantis rekomendacijas, kaip tvarkyti finansinę apskaitą ir kokią pateikti informaciją likviduojamai įmonei, yra ypač aktualus ekonomikos nuosmukio sąlygomis.
Finansinėje apskaitoje vyraujančios harmonizavimo tendencijos	Šie procesai sukėlė daug pokyčių šalyse, kuriose vyravo kontinentinės Europos apskaitos sistemos. Visų pirma pasikeitė finansinių ataskaitų tikslai: nuo teisingo apmokestinamojo pelno apskaičiavimo pereita prie naudingos ir išsamios informacijos generavimo suinteresuotiems vartotojams.
Globalizavimo bei internacionalizavimo procesų įtaką	Globalizavimo bei internacionalizavimo procesai padarė įtaką ne tik finansinių ataskaitų turiniui bei apskaitos taisyklių pokyčiams, bet ir nacionalinių apskaitos standartų sudarymui. Nacionalinių apskaitos standartų formulavimas buvo perduotas nepriklausomiems apskaitos specialistams net ir šalyse, kurioms būdinga ryški reguliuojamoji apskaita. Dėl įvairiapusių veiklų ir verslo operacijų, apskaita tapo sudėtinga, ir aukštos kokybės apskaitos standartus galėjo paruošti tik profesionalai.

Lietuvoje nuo 2005 m. taip pat veikia Lietuvos nacionalinis atsakingo verslo tinklas kaip Global Compact iniciatyvos dalis, kuris 2013 m. rugsėjo mėn. vienijo 84 Lietuvos įmones ir organizacijas. 2008 m. pabaigoje tokių įmonių buvo tik 57, iš kurių daugumą sudarė verslo atstovai (48), pilietinės visuomenės ir verslo organizacijos (6), akademinės institucijos (2) ir viena profesinė sąjunga. Tik 11 Lietuvos bendrovių (iš 57 narių) pateikė socialines pažangos ataskaitas už 2008 metus. Tai rodo, kad dauguma Lietuvos bendrovių yra orientuotos į privalomų finansinių ataskaitų pateikimą ir reikalaujamos finansinės informacijos atskleidimą (Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.454). ĮSA iniciatyvų sklaidos aktualumą bei populiarumą, pasak Astromskienės, Adamonienės (2009, p.220) įrodo ir 2006 m. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kartu su Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje bei LR Aplinkos ir Ūkio ministerijomis inicijuotas Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo įsteigimas. Šiuo apdovanojimu siekiama skatinti įmones diegti socialinės atsakomybės principus savo veikloje bei kelti socialiai atsakingos veiklos įvaizdį.

Nuo 2008 metų šalies įstatymuose nurodoma, kad metiniame pranešime turi būti pateikta įmonės arba įmonių grupės finansinių ir nefinansinių veiklos rezultatų analizė apimanti aplinkosaugos ir personalo klausimais susijusią informaciją. Bendrovės, listinguojamos NASDAQ OMX Vilnius vertybinių popierių biržoje, turi laikytis bendrovių valdymo kodekso skatinančio bendrovės tinkamai atskleisti informaciją rinkai. Tačiau, kaip pažymi Leitonienė, Šapkauskienė (2012, p.838), minėti

reikalavimai yra apibendrintos formos ir gali būti įvairiai interpretuojami, todėl įmonių pateikiama socialinė informacija skiriasi savo apimtimi ir kokybe. Dėl šios priežasties buvo parengtos Įmonių socialinės atsakomybės gairės, kurių tikslas – padėti listinguojamoms įmonėms taikyti socialinius ir aplinkosauginius reikalavimus versle bei padidinti socialinių ataskaitų skaidrumą ir pagerinti jų kokybę.

Advokatų kontora “Baranauskas, Sesickas, Stukas ir partneriai” 2007 m. atlikę ĮSA iniciatyvų sklaidos teisinių dokumentų bei atskirų iniciatyvų pobūdžio analizę, pastebėjo, kad skirtingi dokumentai ir programos kiekvienos srities tobulinimo klausimus sprendžia atsietai nuo kitų institucijų ir jų vykdomų priemonių, t.y. pasigendama institucinės politikos ir darbo koordinavimo principų bei priemonių vieningumo tarp įvairių valstybės institucijų ir žinybų. Astromskienė, Adamonienė (2009, p.220) nurodo, kad 2004 - 2009 m. ĮSA iniciatyvų sklaidos tempai įgalina daryti tam tikrus apibendrinimus ir išskirti tam tikrus ĮSA iniciatyvų raidos Lietuvoje etapus (žr. 5 lentelę). Pažymima, kad vis tik įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų sklaidos Lietuvoje pradžia laikytini 2004 m. privataus verslo lyderėms nusprendus įsteigti Nacionalinį atsakingo verslo įmonių tinklą. Pastarojo tinklo steigėjomis 2005 m. tapo šios Lietuvos privataus verslo bendrovės ir verslo asociacijos: asociacija „Investors‘ Forum”, asociacija „NETA“, bendrovės Constructus, Berlin-Chemie Menari Group, Commercial Union Lietuva Gyvybės Draudimas, Danisco Sugar, Ernst&Young, Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN, Libros Holdingas, Lietuva Statoil bei Mažeikių nafta bei Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje (Astromskienė, Adamonienė, 2009, p.220).

5 lentelė. Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų raida Lietuvoje (sudaryta autoriaus, remiantis Astromskienė, Adamonienė, 2009, p.220)

Etapai	Metai, veikla	
I etapas	Teisinės bazės sukūrimas	
	2003 m.	LR Nacionalinė darnaus vystymosi strate
II etapas	ĮSA idėjų sklaida	
	2004 – 2005 m.	Pranešimai konferencijose
	2005 m.	Nacionaliniai atsakingo verslo įmonių tinksukūrimas
III etapas	ĮSA iniciatyvų sklaida	
	2005 – 2007 m.	Konferencijos, tematiniai seminarai, ĮSA patirties sklaida
	2007 m.	Nacionaliniai atsakingo verslo apdovanojimai
		Narystė Pasaulinio susitarimo tinkle

Simanavičienė, Kovaliov, Šabonytė (2011) atliko ĮSA skatinimo politikos Lietuvoje SSGG analizę, paremtą svarbiausių politikos dokumentų ĮSA srityje analize, nustatė, kad makroekonominė verslo aplinka Lietuvoje nėra palanki ĮSA plėtrai (žr. 6 lentelę). Makroekonominę verslo aplinka yra formuojama valstybės politikos, kurią atspindi pagrindiniai makroekonominiai rodikliai lemiantys tiek verslo, tiek ĮSA plėtros galimybes šalyje. Efektyvi ir palanki šalies politika, nukreipta ĮSA skatinimui, turi didelę įtaką ĮSA plėtrai (Simanavičienė, Kovaliov, Šabonytė (2011, p.610). Todėl dėl trūkumo

supratimo ir informacijos; kompetetingų ĮSA funkcijos vykdytojų; tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo bei viešumo; kaštų ir reguliacinių iniciatyvų ir gerų pavyzdžių stokos situacija ĮSA plėtrai Lietuvoje yra nepalanki.

6 lentelė. ĮSA skatinimo politikos Lietuvoje SSGG analizė (Simanavičienė, Kovaliov, Šabonytė, 2011, p.610)

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
<p>ĮSA poreikis Lietuvoje darosi vis aktualesnis; Įsteigta Nacionalinis atsakingo verslo įmonių tinklas; Įkurta visuomenės pagrindais veikianti Nuolatinė įmonių socialinės atsakomybės plėtros koordinavimo komisija; Išleistas ĮSA praktikos vadovas „Atsakingo verslo praktika“; SADM priimtas sprendimas „Dėl įmonių socialinę atsakomybę 2009-2011 m. skatinančių priemonių; Internetiniame tinklapyje www.socmin.lt yra sukurta niša informacijos apie ĮSA taplinimui; Įmonės rengia ĮSA politikos ataskaitas; Įsteigtas Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimas; ĮSA ar giminingos jai disciplinos dėstomos Lietuvos universitetuose ir kolegijose.</p>	<p>Trūksta supratimo ir informacijos; Trūksta kompetetingų ĮSA funkcijos vykdytojų; Trūksta tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo; Trūksta viešumo; Kaštų ir reguliacinių iniciatyvų trūkumas; Trūksta gerų pavyzdžių.</p>
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
<p>ES struktūrinių fondų parama; Aplinkosauginių projektų finansavimas; SVV finansavimas ir verslumo ugdymas; Galimybė pritraukti daugiau užsienio investuotojų ir vartotojų.</p>	<p>Politinė – teisinės sistemos nestabilumas; Įstatymų spragos, trukdančios darniam verslui vystytis.</p>

Dagiliene, Leitonienė, Grenčikova (2014, p.61) nurodo, jog Lietuvos teisės aktų, apskaitos principų ir standartų, socialiai atsakingų įmonių organizacijų ir jų ataskaitų turinio tyrimo rezultatai patvirtina, kad Lietuvos įmonės susiduria ir su institucinėmis, ir su organizacinėmis problemomis, trukdančiomis Lietuvoje įmonių socialinės atskaitomybės plėtrą ir mažinančiomis šalies verslo skaidrumo lygį (žr. 7 lentelę).

Vadinasi Lietuvoje ĮSA idėja tik pradėdama skatinti ir populiarinti (Astromskienė, Adamonienė, 2010, p.217), nes vis dar dominuoja labiau deklaratyvi, socialiai atsakingo verslo idėja, o socialinės apskaitos ir atskaitomybės pateikimas yra tik pradiniam etape (Dagilienė, Leitonienė, Grenčikova, 2014, p.61). Šiuo metu daug svarbesnis klausimas turėtų būti socialiai atsakingo verslo įgyvendinimo procesas, pabrėžiant, kad socialinė atskaitomybė - verslo skaidrumo atskleidimo procesas, o ne dokumentas. Tačiau daugelis Lietuvos įmonių, nors ir nedeklaruoja ĮSA nuostatų laikymosi, tačiau atskirose veiklos srityse jų laikomasi, skatinant darbuotojus kelti kvalifikaciją, organizuojant dalį darbuotojų (šeimų) laisvalaikio, propaguojant sveikos gyvensenos aspektus,

gerinant psichologinį klimatą darbe, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų bei skaidraus verslo principų. Tai iš esmės atitinka Europos verslo tobulumo modelio svarbiausius kriterijus, kurie plačiai naudojami Europos šalių viešojo sektoriaus įmonėse ir verslo organizacijose (Astromskienė, Adamonienė, 2010, p.217). Todėl Dagilienė, Leitonienė, Grenčikova (2014, p.61) pažymi, kad įmonių socialinės atskaitomybės procesas pagerės, kai bus sustiprintas teisinis pagrindas ir tobulinamos savanoriškos atskaitomybės teisinės sąlygos. Tačiau tuo pačiu metu reguliavimo mechanizmo nepakanka, nes pasitikėjimas paprastai yra susijęs su pagrindinėmis įmonių ir jų vadovų vertybėmis.

7 lentelė. Lietuvoje įmonių socialinės atskaitomybės plėtrą ribojančios problemos (sudaryta autoriaus, remiantis Dagilienne, Leitoniene, Grencikova, 2014, p.61).

Problema	Apibūdinimas
Institucinės problemos	Susijusios su dabartiniu, nepakankamu socialinės apskaitos ir atskaitomybės teisiniu pagrindimu, kuris gali būti patobulintas padedant valstybės institucijoms ir profesinėms organizacijoms. Šioms problemoms gali būti priskiriami tradicinių teisės aktų ir apskaitos standartų ribojimai socialinės atskaitomybės požiūriu, privalomų ir savanoriškų ataskaitų reguliavimo ribojimai, socialinių iniciatyvų teisinio palaikymo trūkumas, nepakankamas verslo ir NVO partnerystės skatinimas, bendro socialinės informacijos šaltinio kūrimo ir koordinavimo poreikis, metodologinių gairių stoka.
Organizacinės problemos	Susijusios su socialiai atsakingo verslo praktikos skatinimu ir įgyvendinimu įmonėse. Šios problemos (socialinės ataskaitų parengimo ir paskelbimo suinteresuotosioms grupėms savanoriškumas, vadybos sistemos standartų įgyvendinimas ir šios informacijos atskleidimas, dalyvavimas verslo ir NVO partnerystėje) didžiąja dalimi priklauso nuo įmonės vadovo ir žmogiškųjų išteklių potencialo.

Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo pasaulinės tendencijos. Pagal 2013 m. Europos Parlamento projektą, savo darnią ekonominę veiklą ataskaitose nuo 2015 m. turėjo deklaruoti bendrovės, kuriose dirba daugiau kaip 500 darbuotojų, valdančios didesnę nei 69 mln. Lt turtą arba pasiekiančios didesnes nei 139 mln. Lt metines pajamas (Mažeikaitė, 2013). Lietuvos atsakingo verslo asociacija (toliau – LAVA) (2015) nurodo, jog Jungtinių Tautų Organizacijos ir Europos Sąjungos iniciatyvos, „formuodamos europietišką „iš viršaus žemyn“ socialinės atsakomybės tradiciją, ženkliai pastūmėjo socialinės atsakomybės idėjų sklaidą ir paskatino konkrečių priemonių įgyvendinimą tiek politiniu, tiek strateginiu lygmenimis“. Pažymima, kad vis tik nuo 2011 m. ES dokumentuose socialinė atsakomybė jau nebetraktuojama kaip savanoriška iniciatyva.

2016 m. Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, turėtų įsigaliooti teisės aktai, įgyvendinantys naująją ES direktyvą dėl didelių bendrovių (viešojo intereso įmonių) ir įmonių grupių privalomo nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo. Minėta prievolė galudžiai siejama su ES siekiu nustatyti tvarumui

kylančią riziką ir padidinti investuotojų bei vartotojų pasitikėjimą. Kitaip tariant, didžiosios įmonės rengs nefinansinę ataskaitą pateikdamos informaciją apimančią bent keletą svarbiausių aplinkosaugos, socialinių ir su personalu susijusių reikalų bei klausimų, susijusių su pagarba žmogaus teisėms, kovai su korupcija ir kyšininkavimu. O kadangi viena iš problemų yra atskleidžiamos nefinansinės informacijos fragmentiškumas ir nepalyginamumas, minėta ES direktyva, šalia informacijos pateikimo minėtais svarbiausiais klausimais, įpareigos vieningai fiksuoti ir teikti nefinansinius pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su konkrečia veikla.

Apibendrinant galima teigti, kad nors užsienyje stebima ilgametė praktika savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo kontekste nei Lietuvoje, nustatyta, kad:

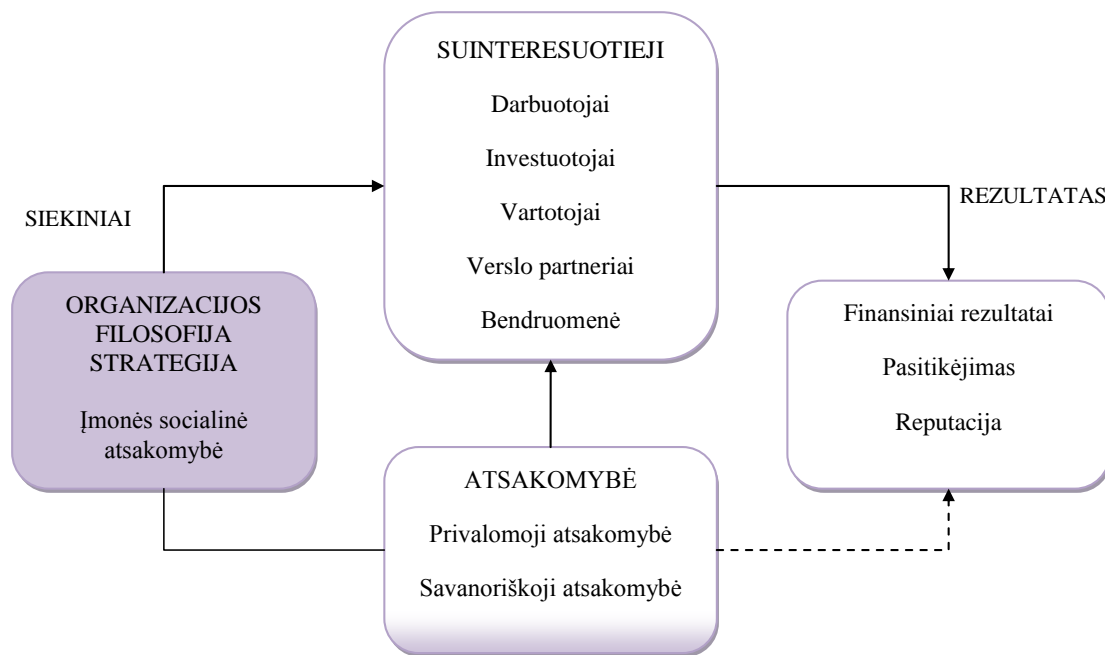
- dažniausiai tarptautinės įmonės teikia socialinės atskaitomybės ataskaitas, siekdamos savanoriškai atskleisti nefinansinę apskaitos informaciją (audito kompanijos „KPMG“ (2011), Habek (2013) tyrimų duomenys);
- viena iš problemų, lemiančių savanoriško apskaitos informacijos atskleidimą yra menkas gebėjimas aptikti ir perteikti įmonės nefinansinės veiklos aspektus, sietinus su nematerialiuoju turtu (Arvidsson (2011), Dagilienė, Leitonienė, Grecikova (2014) tyrimų duomenys).

Lietuvoje stebima paini situacija. Nors savanoriškas apskaitos informacijos atskleidimas sietinas su socialine iniciatyva bei tam sukurtomis teisinėmis prielaidomis, pagrindiniuose šalies apskaitą reglamentuojančiuose įstatymuose įtvirtintas tokių ataskaitų pateikimo savanoriškumo principas. Tačiau savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo reikalavimų nekonkretumas, perteikiamas apibendrinta forma bei bendros vieningos atskaitomybės formos nebuvimas, socialinę atskaitomybę ribojančios institucinės bei organizacinės problemos, leidžia teigti šalyje esant labiau deklaratyviai savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo politikai. Tikima, kad įsigaliojus naujoms ES direktyvoms, padaugės ne tik įmonių skaičius, teikiančių privalomą savanoriško apskaitos informaciją, bet ir pagerės tokių ataskaitų kokybė. Tokias išvadas leidžia daryti planuojami įvesti vienodi standartai, aiškiau apibrėžiantys tokiai informacijai keliamus reikalavimus bei vertinimo kriterijus.

2.2 Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybės

Matkevičienė (2010, p.56) pažymi, kad tradiciškai pristatant įmonės socialinę atsakomybę, pabrėžiamas įmonės veiklos vykdymas atsižvelgiant į teisinius ir etinius reikalavimus bei ekonominės naudos principą. Tačiau autorė nurodo, kad socialinės atsakomybės dedamosios kaip ekonominė ir teisinė socialinės atsakomybės atspindi strateginę įmonės socialinę atsakomybę, rodo įmonės siekį padėti bendruomenei (visuomenei), kurioje veikia, spręsdama socialines, ekonomines, teises, kultūros, aplinkosaugos problemas; o etinė – etinę socialinę atsakomybę, pabrėžiančią filantropinę, savanorišką organizacijos veiklą. Taip įžvelgiami du požiūriai:

- 1) tradicinis požiūris, pabrėžiantis ekonominę, teisinę ir etinę atsakomybę, bei
- 2) požiūris, išryškinantis organizacijos socialinės atsakomybės taikymo siekinius. Tokiu atveju, įmonės naudojasi socialinės atsakomybės teikiamais privalumais ir galimybėmis, įrodydamos suinteresuotiesiems įmonių atsakomybę ir atskaitomybę (žr. 2 pav).

2 pav. Įmonės socialinės atsakomybės modelis (sudaryta autoriaus, remiantis Matkevičienė, 2010, p.59)

Įmonės informacijos atskleidimą lemia įvairūs veiksniai. Legenzova (2009, p.41) pagal tai, ar šiuos veiksnius gali lemti įmonės vadovai, išskiria aplinkos ir vidinius veiksnius (žr. 3 lentelę). Minėtą klasifikaciją autorė grindžia teisėje ir apskaitoje naudojamu įmonės principu (įmonė yra atskirta nuo jos savininkų) bei agentūros teorija (savininkai samdo vadovus, kad šie, atstovaudami jų interesams, siektų įmonei palankiausių rezultatų). 8 lentelėje pateikiamas įmonių informacijos srautą lemiančių veiksnių sąrašas nėra baigtinis: kiekvienai įmonei skirtingi veiksniai priklauso nuo bendrosios įmonės aplinkos specifikos, įmonės ryšių su aplinkos veikėjais ypatumų bei įmonės valdymo ypatumų.

8 lentelė. Įmonės informacijos atskleidimą lemiantys veiksniai (Legenzova, 2009, p.41)

Aplinkos veiksniai	Bendrosios aplinkos veiksniai	Finansų rinkos orientacija ir išsivystymo lygis; Finansų rinkos dalyvių reglamentavimas; Apskaitos reglamentavimas; Teisinių ginčų (dėl pateiktos informacijos) praktika; Nacionalinės kultūros ypatumai; Technologinis aplinkos išsivystymas.
	Specifinės aplinkos veiksniai	Nuosavybės struktūra; Šaka, kurioje įmonė veikia; Šakos konkurencijos lygis; Informacijos tarpininkų domėjimasis įmonės veikla; Sutartys su aplinkos veikėjais.
Vidiniai veiksniai	Vadovo, kaip agento, sprendimus lemiantys motyvai	Įmonės rinkos vertės maksimizavimas; Kapitalo kaštų mažinimas; Investicijų pritraukimas; Konkurencinės rizikos kaštai (kaip neigiamas veiksnys); Informacijos atskleidimo kaštai (kaip neigiamas veiksnys).
	Vadovo, kaip asmens, sprendimus lemiantys motyvai	Atlyginimo už darbą dydžio maksimizavimas; Vadovavimo talento komunikavimas.
	Įmonės valdymo kokybę apibūdinantys veiksniai	Įmonės dydis, pelningumas, įsiskolinimo lygis, likvidumas, investicijos ir kiti finansiniai veiklos rodikliai.

Leitoniene, Šapkauskienė (2012, p.838) nurodo, kad vienas iš svarbiausių išorinių veiksnių yra socialinės apskaitos reglamentavimas. Pasak autorių, Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų šalių, svarbų vaidmenį atlieka tradicinės finansinės apskaitos principų ir standartų ribotumai. Vyraujanti apskaitos teorija formavosi ilgą laiką, tuo tarpu socialinės informacijos atskleidimas yra nauja apskaitos sritis. Todėl Dagilienė (2009, p.26) teigdamas, kad savanoriškas informacijos atskleidimas yra reikšmingas įmonės vertės nustatymo procese finansinio vertinimo aspektu, pateikia svarbiausius savanoriškai atskleidžiamos informacijos veiksnius (žr. 9 lentelę), remiantis normatyvinės, pozityvinės ir socialinės apskaitų požiūriu. Normatyvinės apskaitos požiūris akcentuoja dabartinių ir būsimųjų grynujų pinigų srautų skaičiavimo svarbą, nes įmonės finansinės ataskaitos dažniausiai atskleidžia per mažai informacijos apie įmonės augimo potencialą bei planuojamus pokyčius lemiamus skirtingų apskaitos taisyklių. Todėl srauto finansiniai vertinimo metodai remiasi normatyviniu požiūriu į įmonės vertinimą. Tuo tarpu pozityvinis požiūris nurodo, kad balansas, pelno (nuostolių) ataskaita ir akcijos rinkos kursas suteikia pakankamą patikimumo pagrindą atliekant finansinį vertinimą, todėl pelno finansiniai vertinimo metodai yra pagrįsti pozityviniu požiūriu. Socialinis požiūris į apskaitą tiria, kokia informacijos apie įmonės padėtį apimtis turėtų būti atskleista suinteresuotųjų grupėms, norinčios

įvertinti įmonę. Nagrinėjami įmonės ryšiai su suinteresuotaisiais informacijos vartotojais šiais aspektais: akcentuojama įmonės atsakomybė, analizuojami pagrindiniai suinteresuotieji ir įmonės pastangos šių suinteresuotųjų atžvilgiu (Dagilienė, 2009, p.26-27).

9 lentelė. Svarbiausi savanoriškai atskleidžiamos informacijos veiksniai skirtingų apskaitų požiūriu (sudaryta autoriaus, remiantis Dagilienė, 2009, p.26)

Apskaita	Veiksniai
Normatyvinė apskaita	Aktualūs vertinant bendroves: dabartiniai ir būsimieji piniginiai srautai, augimo norma, tyrimo ir plėtros išlaidos, nematerialusis turtas, vykdomi investiciniai projektai.
Pozityvinė apskaita	Darantys įtaką įmonės akcijos rinkos kainai: pelno dydis, pridėtoji vertė, mokami dividendai, kapitalo struktūra, kapitalo sąnaudos, apskaitos politika.
Socialinė apskaita	Informacijos atskleidimo veiksniais gali būti įmonės dydis, pramonės šaka, finansinis svertas ir skolų dydis, pelno dinamika, dividendų mokėjimo istorija, balansinė vertė, rinkos vertė, nuosavybės vertybinių popierių pardavimo sandoriai, įmonės vadybinė patirtis, kita nefinansinė informacija.

Vadinasi, siekis išmatuoti įmonių socialinės atsakomybės veiklą paskatino įvairių jos atskaitomybės vertinimo sistemų kūrimą. Pažymima, kad įmonių socialinės atsakomybės praktikos ir socialinių iniciatyvų vertinimo ir išmatavimo galimybės tebėra gana ribotos (Juščius, Griauslytė, 2014, p.56). Kaip nurodo LAVA (2015), ES įmonėms, kurioms taikoma direktyva dėl nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo, rekomenduoja remtis nacionalinėmis, ES ir tarptautinėmis sistemomis: Aplinkosaugos vadybos ir audito sistema (EMAS); Jungtinių Tautų (JT) Pasaulinis susitarimas; Verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais, kuriais įgyvendinama JT sistema „Apsaugoti, gerbti, padėti“; Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) gairėmis daugiašalėms įmonėms; Tarptautinės standartų organizacijos (ISO) 26000 gairėmis; Tarptautinės darbo organizacijos trišalė deklaracija dėl daugiašalių įmonių ir socialinės politikos principų; Pasaulinė atskaitingumo iniciatyva (GRI) ar kitomis pripažintomis tarptautinėmis sistemomis. Nors pateiktos sistemos skirtos vertinti pasiekimus įmonių socialinės atsakomybės srityje, jos yra gana skirtingos ir savotiškos, atspindinčios ir skirtingus įmonių pasiekimus. Todėl ir pabrėžiama, kad vieningos metodikos kaip turėtų būti rengiamos ĮSA ataskaitos bei kokia informacija jose turėtų būti pateikta dar nėra (Juščius, Griauslytė, 2014, p.56).

Analizuojant ĮSA matavimo aspektu, Dagilienė, Gokienė (2011, p.21) pabrėžia, kad yra tyrimų, susijusių su vertinimo metodika socialinės informacijos stoka. Didėjanti savanoriško informacijos atskleidimo viešinimo tendencija sąlygoja ĮSA ataskaitose pateikiamos informacijos patikimumo užtikrinimą. Dagilienė, Leitonienė, Grecikova (2014, p.58) pažymi, jog pagrindinė skirtingos socialinės informacijos priežastis yra atskirų sektorių apimtis ir turinys, būtent ir lemiantis skirtingą verslo specifiką, užsienio investicijas bei aplinkos taršą ir pan. Tad autorių nuomone, būtent

tarptautinės savanoriškos atskaitomybės gairės iš dalies gali padėti išspręsti tokias problemas. Juk įmonės privalo ne tik parodyti, kad integruoja socialinę atsakomybę į kasdienes savo veiklos operacijas, bet taikydamos patikimus ir tarptautiniu mastu pripažintus atskaitomybės standartus informuoti suinteresuotąsias grupes apie šią praktiką. (Juščius, Griauslytė, 2014, p.58). Pastaruoju metu, kaip nurodo Leitonienė, Šapkauskienė (2012, p.836), didelis dėmesys skiriamas ne socialinės informacijos pateiktos socialinės atsakomybės ataskaitose atitikimui skirtingiems suinteresuotųjų grupių poreikiams, o šių poreikių sintezei, siekiant nuspręsti, kaip labiau priartėti prie tiesos atskleidimo apskaitoje. Tad autorės pažymi, kad siekiant atspindėti įmonių elgsenos etiką socialinės atsakomybės srityje, šiandien apskaitos problema tapo susijusi su savanoriško socialinės informacijos atskleidimo kokybe. Taip į bendrąją apskaitą įsijungia socialinės apskaitos koncepcija, praplečianti tradicinį apskaitos vaidmenį bei siekianti pateikti informaciją tiek įmonės savininkams, tiek kitoms suinteresuotoms grupėms. Todėl autorės (2012, p.839) įžvelgia, kad teisėtumo ir suinteresuotųjų grupių teorijos remiasi požiūriu (žr. 10 lentelę), jog savanoriškos ataskaitos neatspindi tikros įmonės socialinės atsakomybės veiklos ir yra būdas, pvz. aplinką teršiančioms įmonėms paslėpti „blogas naujienas“. O savanoriško ataskaitų pateikimo teorija teigianti, jog tokios ataskaitos yra priemonė pateikti „geras naujienas“ apie pasiekimus socialinės atsakomybės ir aplinkos apsaugos srityse. Kitaip tariant, teorijos paaiškina savanoriškų ataskaitų pateikimo priežastis ir/arba veiksnius, tačiau iš skirtingų pozicijų – viena iš teisėtumo, kita - iš strateginės pozicijos.

10 lentelė. Savanoriškų ataskaitų pateikimo veiksnius bei priežastis atskleidžiančios teorijos (sudaryta autoriaus, remiantis Leitoniene, Šapkauskiene, 2012, p.839)

Teorija	Apibūdinimas
Suinteresuotųjų grupių teorija	Šiuo požiūriu socialinės informacijos pateikimas yra strateginis įrankis, naudojamas informacijos asimetriškumui tarp įmonės ir jos suinteresuotųjų asmenų sumažinti. Tokiu būdu socialinės informacijos pateikimas turi teigiamą išorinį poveikį investuotojams, kurie aktyvią socialinės atsakomybės veiklą vykdančias įmones vertina kaip mažiau rizikingas. Čia didžiausią įtaką socialinės informacijos atskleidimui daro tokie veiksniai kaip užsienio investicijos, prekybos akcijomis intensyvumas, akcijų listingavimas užsienio biržose ir aukšta beta rizika. Pagrindinis informacijos asimetriškumo mažinimo motyvas yra finansinė nauda, kurią tikimasi gauti, padidėjus įmonės rinkos vertei ir sumažėjus kapitalo kaštams.
Teisėtumo teorija	Remiantis šia teorija įmonės pateikia ataskaitas, siekdamos valdyti suinteresuotųjų narių spaudimą dėl socialinių ir aplinkos problemų. Didesnį spaudimą patiria įmonės, veikiančios aplinkai nepalankiose sektoriuose, geriau pastebimos dėl savo dydžio ir veiklos apimčių. Taip pat nemažą įtaką daro ir žiniasklaidos susidomėjimas įmonių veikla. Supažindinant visuomenę su vykdoma socialine ir aplinkosaugine veikla, siekiama įteisinti savo veiksmus ar nukreipti dėmesį nuo daromos žalos. Čia informacijos pateikimo mąstą įtakoja bendruomenė, kurioje įmonė veikia. Ši teorija paaiškina įmonių, kurios susidurdamos su socio-politiniais pokyčiais nori apsaugoti savo veiklos teisėtumą, informacijos apie socialinę atsakomybę ir aplinkos apsaugą atskleidimo lygį.

Teorija	Apibūdinimas
Savanoriško ataskaitų pateikimo teorija	Nurodo, kad egzistuoja teigiamas ryšys tarp pažangos socialinės atsakomybės srityje ir pateikiamos informacijos kokybės. Pavyzdžiui, įmonės vykdydamos aplinkosaugos veiklą, savanoriškai skelbia informaciją, nes tokiu būdu siekia padidinti savo rinkos vertę ir tikisi, kad gauta nauda viršys patiriamas išlaidas. Tuo tarpu aplinką teršiančios bendrovės siekia išlikti nepastebimomis ir nepateikia informacijos. Būtent ši savanoriško ataskaitų pateikimo teorija atskleidžia socialinę informaciją kaip įmonių etiškos elgsenos kriterijų.

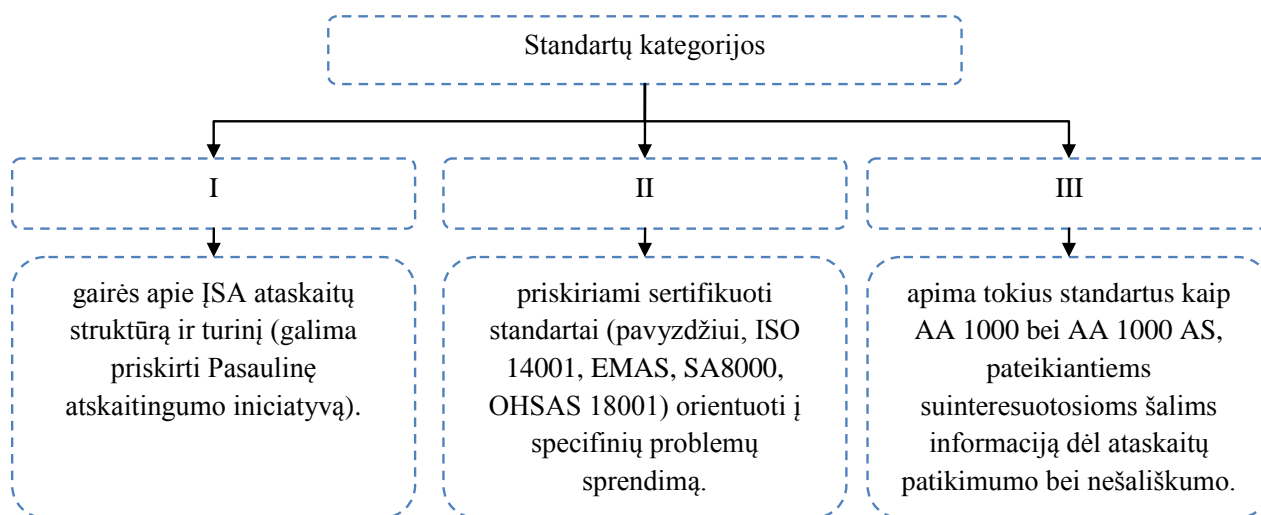
Dagilienė, Bruneckienė (2010, p.453) nagrinėdamos, kokią informaciją apie savo veiklą turėtų pateikti socialiai atsakingos įmonės, nurodo, kad skirtingi autoriai nurodo skirtingą apimamų socialinės atsakomybės sričių sąrašą. Tačiau pagrindinės ĮSA vertinimo sritys yra susiję su aplinkosauga, žmogiškaisiais ištekliais, visuomene bei produkto kūrimu ir tobulinimu, t.y. su socialinės atsakomybės pamatiniais elementais. Autorės pateikia įmonių socialinės atsakomybės vertinimo sritis ir atskleidžiamą informaciją bei rekomenduojamą atskleisti informaciją pagal Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą (žr. 11 lentelę).

**11 lentelė. Savanoriškai atskleidžiamos informacijos ryšys su ĮSA
(Dagilienė, Bruneckienė, 2010, p.453)**

Teisiniai reikalavimai, susiję su papildomos informacijos atskleidimu	ĮSA vertinimo sritys
<ul style="list-style-type: none"> - Objektyvi įmonės būklė, veiklos vykdymo ir plėtros apžvalga. - Finansinių ir nefinansinių veiklos rezultatų analizė, su aplinkosaugos ir personalo klausimais susijusi informacija. - Papildomi paaiškinimai apie metinėse finansinėse ataskaitose pateiktus duomenis. - Duomenys apie įstatinį kapitalą ir visus jo pokyčius. - Informacija apie įmonės filialus ir atstovybes. - Svarbūs įvykiai, įvykę po finansinių metų pabaigos. - Įmonės veiklos planai ir prognozės. - Informacija apie įmonės tyrimų ir plėtros veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aplinkosauga: taršos kontrolės būdai, aplinkosauginės programos, gamtosauginės informacijos atskleidimas fin.ataskaitose, aplinkosauginiai rodikliai, papildomos ataskaitos - Žmogiškieji ištekliai: kvalifikacijos kėlimo sistema, darbuotojų motyvacijos sistema, vertybių sistema. - Visuomeninė veikla: parama ir (ar) labdaros suteikimas, dalyvavimas socialiniuose rėmimo projektuose, sveikatos pagalbos iniciatyvose - Produktai ir paslaugos: produkto saugumas ir kokybė, naudojimo poveikis aplinkai, sertifikatai, įdiegtos kokybės sistemos, ekologiški produktai.

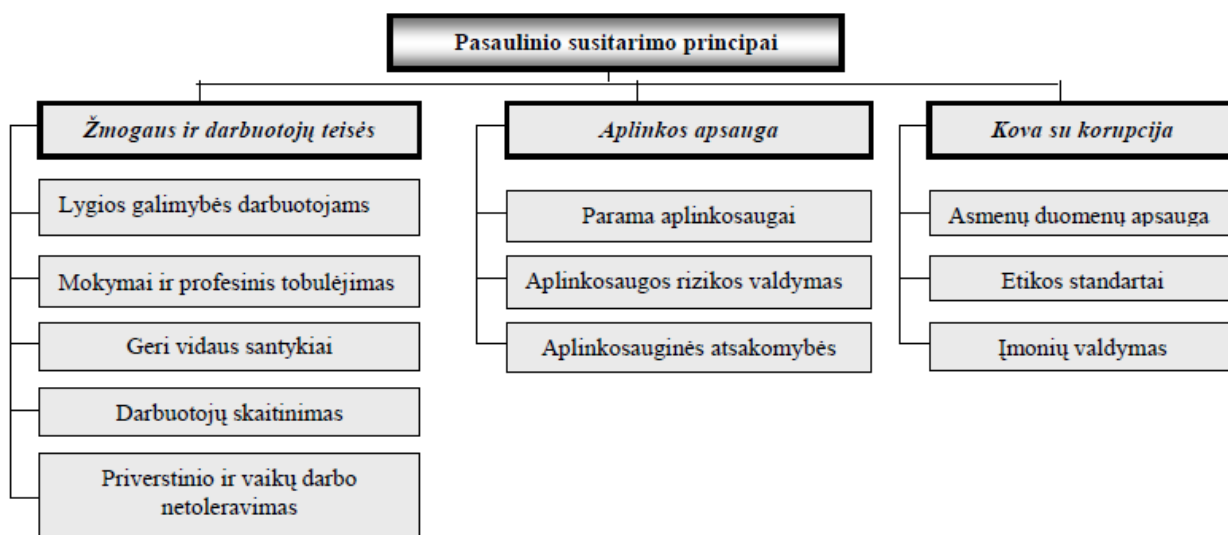
Literatūroje (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012; Habek, 2013; Global Reporting Initiative, 2014) nurodoma, kad labiausiai paplitusios socialinės atsakomybės atskleidimo metodikos yra Jungtinių Tautų Pasaulinio Susitarimo Pažangos ataskaitos (angl. Communications on Progress for UN Global Compact), Pasaulinė atskaitingumo iniciatyva (angl. Global Reporting Initiative arba GRI). Habek (2013, p.97) atlikto tyrimo metu Pasaulinė atskaitingumo iniciatyva buvo naudojama

dažniausiai ir tai, pasak autoriaus, patvirtina tarptautinių tyrimų duomenis: UN Global Compact (32%) ir GRI (31%) yra dažniausiai naudojami ES didžiųjų įmonių vertinimo instrumentai. Juščius, Griauslytė (2014, p.58) remdamiesi užsienio autoriais, nurodo, jog ĮSA vertinimo standartus arba socialinės atsakomybės atskleidimo metodikas galima skirstyti į tris kategorijas (žr. 3 pav.).

3 pav. ĮSA vertinimo standartų kategorijos (sudaryta autoriaus, remiantis Juščius, Griauslytė (2014, p.58))

Jungtinių Tautų Pasaulinio Susitarimo Pažangos ataskaitos galimos teikti elektroninėje erdvėje lietuvių kalba. Tinklalapyje pateikiama ataskaitos forma, kuria gali naudotis Lietuvos įmonės - Nacionalinio atsakingo verslo įmonių tinklo ir JT Pasaulinio susitarimo narės, rengdamos ir skelbdamos savo ĮSA ataskaitas pagal Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo reikalavimus. Vieniinga ĮSA ataskaitos forma skirta padėti Lietuvos įmonėms sistemingai pateikti pagal Jungtinių Tautų pasaulinio susitarimo reikalavimais apibrėžtą ĮSA informaciją. Taip pat įmonės gali dalintis savo patirtimi, planuoti ĮSA veiklas ir stebėti ĮSA principų įgyvendinimo pažangą. Vieningos formos ĮSA ataskaitų duomenų bazė suteikia galimybę informuoti partnerius, visuomenę ir suinteresuotas grupes apie pažangą diegiant ĮSA principus įmonėse ir organizacijose, skatinti ĮSA plėtrą Lietuvoje bei teikti informaciją šalies socialinės atsakomybės pažangos stebėsenai pagal Pasaulinio susitarimo 10 principų (žr. 4 pav.). Lietuvoje tokias pažangos ataskaitas teikiančių įmonių pavyzdžiai: AB „Swedbank“, AB „Ūkio bankas“, UAB „Medicinos bankas“, UAB Koncernas "MG Baltic“, UAB „Lietuva Statoil“, UAB „Švyturys-Utenos alus“ ir kitos didžiosios Lietuvos bendrovės (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012; Leitonienė, Šapkauskienė, 2012).

4 pav. Socialinės informacijos atskleidimo socialinės atsakomybės ataskaitose vertinimo kriterijai (Leitonienė, Šapkauskienė, 2012, p.840)

Pasaulinė atskaitingumo iniciatyva skirta IŠĄ atskaitomybės reikalavimų taikymui konkrečios įmonės veikloje, atsižvelgiant į veiklos sritį. GRI gairės pateikia rekomendacijas, kokią informaciją apie savo aplinkosauginę, socialinę ir ekonominę veiklą organizacijos turėtų pateikti savo ataskaitose vadovaujantis darnaus vystymosi požiūriu. GRI gairėse pateikiami tiek bendrieji atskaitomybės principai, kuriais remiantis turėtų būti rengiama ataskaita, tiek ir specifiniai veiklos rodikliai, sugrupuoti pagal sritis į ekonominius, aplinkosauginius, darbo praktikos bei etikos, žmogaus teisių, visuomenės ir produkto atsakomybes (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012). Pagrindiniu GRI tikslu Leitonienė, Šapkauskienė (2012, p.838) nurodo siekį pateikti savanoriškų ataskaitų pateikimo taisykles, galimas taikyti globaliu mastu ir užtikrinančias pateikiamos informacijos kokybę, pastovumą ir praktinį panaudojimą. GRI, apimanti principus bei konkrečius rodiklius, tapo viena labiausiai tarptautiniu mastu paplitusia iniciatyva, kurios pagrindu įmonės gali įsivertinti ir atskleisti savo finansinę, aplinkosauginę bei socialinę veiklą. Tačiau GRI metodika Lietuvoje mažai populiarė, nes ją naudoja branda socialinės atsakomybės srityje pasižyminčios tokios įmonės kaip AB „TEO LT“, AB „SEB bankas“ (Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012). Reikia pažymėti, kad literatūroje (Leitonienė, Šapkauskienė, 2012, p.838; Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012, p.10) nėra pateikiamas socialiai brandžios įmonės apibrėžimas. Tyrimo metu bus siekiama atskleisti pagrindines socialiai brandžios įmonės požymius.

Sertifikuotų standartų taikymas. Dagilienė, Bruneckienė (2010, p.454) pažymi, kad, pavyzdžiui, „vienas iš būdų didinti įmonių socialinę atsakomybę yra SA 8000 sertifikato taikymas įmonėse“. Šis sertifikatas – tai išsamus ir patikrinamas atitikties kolektyvinės atsakomybės reikalavimams auditavimo ir sertifikavimo standartas, taikomas mažose ir didelėse bendrovėse. Išoraitė (2013, p.253) nurodo, kad minėtas sertifikatas užtikrina tarptautiniu mastu pripažįstamą socialinio darbo sąlygų lygį.

SA 8000 sistema sudaryta pagal pripažintus kokybės ir aplinkosaugos vadybos sistemų standartus ISO 9001 ir ISO 14001. Standartą sukūrė ir patikrino ne pelno siekianti Ekonominių prioritetų taryba, padedama tarptautinės konsultacinės valdybos. Remiantis šiuo standartu yra tikrinama įmonės veikla tokiose srityse: vaikų ir priverstinis darbas, sauga ir sveikata, asociacijų laisvė, diskriminacija, disciplinarinė praktika, darbo valandos, kompensavimas, vadyba. Kitaip tariant, savo turiniu SA 8000 standarto taikymas yra labiau orientuotas į žmogiškųjų išteklių sritį. Todėl Dagilienė, Gokienė (2012, p.47) pažymi, jog šis standartas nėra populiarus tarp verslo įmonių – SA 8000 daugiausia diegia uždarosios akcinės bendrovės. Listinguojamos bendrovės yra įdiegę nemažai standartų prekių ir paslaugų, aplinkosaugos srityse, tačiau socialinės atsakomybės standartą diegia vangiai (tik AB „Utenos trikotažas“). Vertinant šį standartą tarptautiniu mastu, 2012 m. birželio 30 d. yra įdiegti 3083 SA 8000 standartai 65 šalyse bei 65 pramonės šakose (Social Accountability Accreditation Services, 2012; cit. Dagilienė, Gokienė, p.47).

Apibendrinant galima teigti, kad savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybės pirmiausia priklauso nuo įmonės dydžio ir veiklos apimčių (teisinis aspektas) bei įmonės pasirinkimo kaip komunikuoti su savo suinteresuotomis šalimis (savanoriškumo principas). Lietuvoje, įmonės priklausančios Jungtinių Tautų Pasaulinio Susitarimo tinklui, gali teikti pažangos ataskaitas pagal 10 Pasaulinio susitarimo nurodytų principų. Tokiu atveju savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo vertinamas gali būti atliekamas pagal keturias sritis: žmogiškieji ištekliai, visuomeninė veikla, produktai ir paslaugos, aplinkosauga. Įmonės taipogi turi galimybę teikti ataskaitas remiantis Pasauline atskaitingumo iniciatyva. Šiuo atveju savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo vertinamas gali būti atliekamas pateikiant valdymo, ekonominius, aplinkosaugos, santykių su darbuotojais, žmogaus teisių apsaugos, atsakomybės visuomenei bei atsakomybės rinkos srityse rodiklius. Lietuvoje stebima galimybė diegti savo įmonėje atitinkamą sertifikuotą standartą. Be to, pati įmonė pasirenka kokia forma atskleis informaciją – integruotai metiniame pranešime, atskira socialinės atsakomybės ataskaita, internete ar laisva forma.

3 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO LIETUVOS ĮMONĖSE, TAIKANČIOSE PASAULINĘ ATSKAITINGUMO INICIATYVĄ, TYRIMO METODIKA

Šio baigiamojo darbo empirinio tyrimo **uždaviniai** yra:

- nustatyti kokią savanoriškos apskaitos informaciją atskleidžia Lietuvoje socialine branda pasižyminčios įmonės turinio prasme;
- nustatyti kokias savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo technikas naudoja Lietuvoje socialine branda pasižyminčios įmonės;
- nustatyti Lietuvos įmonių, taikančių GRI metodiką, socialinės brandos požymius.

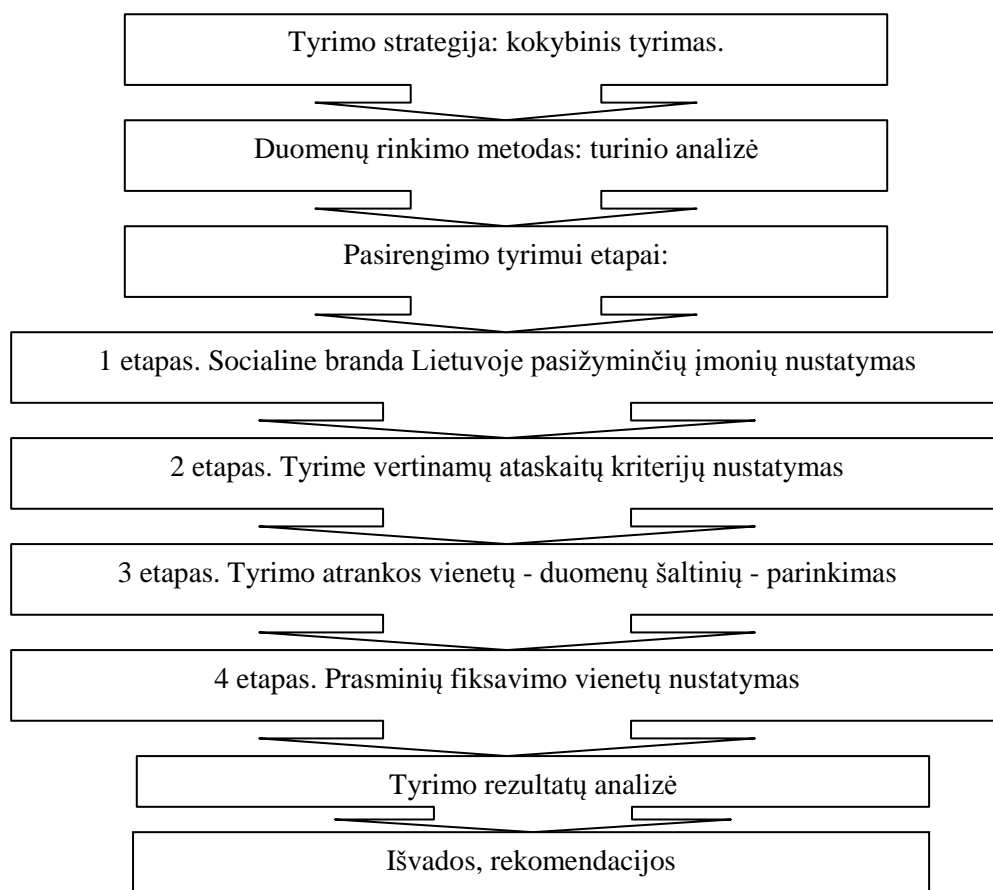
Tyrimo metodai. Atliekant kokybinės savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo įmonių ataskaitose empirinį tyrimą naudojama turinio (angl. content) analizė. Turinio analizė yra socialinės informacijos turinio kiekybinė analizė, leidžianti, objektyviai ir sistemiškai išnagrinėjus teksto ypatybes, daryti patikimas išvadas. Šio metodo esmė, pasak Tidikio (2003, p.498), „išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tada skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi“. Siekiant kontent analizės patikimumo, tyrėjas privalo laikytis tam tikrų techninių reikalavimų. Pavyzdžiui, Guthrie (2006; cit. Vaškeliene, Šelepen, 2008, p.92) išskiria keturis esminius techninius reikalavimus:

- 1) kiekviena duomenų klasifikavimo kategorija turi būti aiškiai apibrėžta;
- 2) siekiant kiekvieno informacijos vieneto lengvo priskyrimo konkrečioms kategorijoms, turi būti detalai nusakytos visos kategorijos ir jų struktūros elementai;
- 3) informacijos išreiškimo kiekybiškai galimybė;
- 4) reikalingas patikimas informacijos koduotojas, nuo kurio priklauso tyrimo nuoseklumas, logiškumas ir patikimumas.

Juščius, Griauslytė (2014, p.58) remdamiesi užsienio autoriais, nurodo, jog turinio analizė įgalina objektyviai, sistemiškai ir kiekybiškai įvertinti komunikacijos turinį. Kitaip tariant, turinio analizė yra metodas, leidžiantis išskirti komunikacijos aspektu reikšmingus kiekybinius duomenis iš kokybinių duomenų. Turinio analizė atliekama keturių kriterijų (formos, pateikimo, vizualizacijos bei turinio ir struktūros) pagrindu.

Tyrimo eiga. Tyrimas vykdomas tokiais etapais (žr. 5 pav.):

1 etapas. Nustatomos Lietuvos įmonės, savanoriškai apskaitos informacijos atskleidimą teikiančios remiantis GRI metodika. Literatūroje (Leitonienė, Šapkauskienė, 2012, p.838; Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012, p.10) nurodoma, kad GRI metodiką Lietuvoje naudoja tik branda socialinės atsakomybės srityje pasižyminčios įmonės.

5 pav. Empirinio tyrimo struktūra (sudaryta autoriaus)

2 etapas. Remiantis Juščius, Griauslytė (2014, p.58) išskirtais ISA ataskaitų kriterijais, pasirenkami šio tyrimo tikslo ir uždavinių pasiekimui būtini vertinimo kriterijai (žr. 12 lentelę), sudarantys nustatytą 1 punkte Lietuvos įmonių, taikančios GRI metodiką, ataskaitų kontent analizės pagrindą.

12 lentelė. Tyrime vertinamų įmonių ataskaitų kriterijai (sudaryta autoriaus)

Kriterijus	Kriterijaus elementai
Forma	<ul style="list-style-type: none"> • atskira ISA ataskaita; • metinės ataskaitos dalis;
Pateikimas	<ul style="list-style-type: none"> • spausdinta publikacija; • elektroninė ataskaita;
Vizualizacija	<ul style="list-style-type: none"> • žmonių tema; • produktų ir paslaugų tema; • aplinkos tema.
Turinys ir struktūra	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Strateginė dalis</i>: trumpa įmonės charakteristika; verslo ir / arba organizacinė struktūra; misija; vizija; vertybės; strateginiai planai; vadovo pranešimas; valdybos kreipimasis. • <i>Analitinė dalis</i>: aplinkosauga; socialinė veikla; ekonomika.

3 etapas. Parenkami tyrimo atrankos vienetai - duomenų šaltiniai. Steenkamp (2007; cit. Vaškeliene, Šelepen, 2008, p.92) pažymi, jog tyrimo atrankos vienetai turi:

a) turėti fiziškai apibrėžtas ribas, aiškiai nustatytą pradžią ir pabaigą, o taip pat būti nepriklausomais;

b) būti laisvi, siekiant juos lengvai įtraukti arba eliminuoti iš atliekamo tyrimo.

Įmonės Lietuvoje pateikia socialinę informaciją įvairiomis formomis - įmonių socialinės ataskaitos, tvarumo ataskaita, ataskaitos visuomenei, pažangos ataskaita, socialinės informacijos atskleidimas interneto svetainėse arba net metinėse finansinėse ataskaitose.

Pagrindiniu informacijos duomenų šaltiniu pasirinktos atrinktų įmonių ataskaitos, kuriose pateikiama GRI rodiklių suvestinė.

4 etapas. Nustatomi prasminiai fiksavimo vienetai. Tidikis (2003, p.499) nurodo, jog sudėtingiausia ir atsakingiausia išskirti prasmingus tyrėjui šiuos vienetus ar tam tikrus simbolius. Kaip teigia Steenkamp (2007; cit. Vaškeliene, Šelepen, 2008, p.93), kontent analizės fiksavimo elementais gali būti žodžiai, simboliai, frazės, sakiniai paragrafai, temos, personažai, pranešimai, kiti panašūs teksto dariniai. Daugumoje tyrimų dokumentų turinio analizė atliekama fiksuojant tik tekstinę informaciją; tačiau gali būti pateikiamas ir vaizdinėmis priemonėmis (paveikslais, nuotraukomis, grafikais, diagramomis ir t.t.).

Šio tyrimo metu fiksavimo vienetu pasirenkamas socialinės ataskaitos sakinių skaičius apimantis prasmingą tyrimui informaciją. Vaizdinių priemonių atveju, fiksavimo vienetu pasirenkama pati vaizdinė priemonė (paveikslas, nuotrauka ir t.t.).

Tyrimo metu savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo turinio tyrimas leis nustatyti perduodamas akcentuojamus aspektus suinteresuotosioms grupėms. Savanoriškos apskaitos informacija gali būti perteikiama suinteresuotosioms grupėms įvairiais būdais, pavyzdžiui, tekstu, paveikslais, grafikais, įvairiai išreiškiamais rodikliais ir pan. Šio tyrimo metu gauti rezultatai atskleis kokiais būdais ir technikomis šią informaciją pateikia analizuojamos įmonės ir kokioms technikoms teikiamas prioritetas.

4 SAVANORIŠKO APSKAITOS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO LIETUVOS ĮMONĖSE, TAIKANČIOSE PASAULINĘ ATSKAITINGUMO INICIATYVĄ, TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

4.1 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, apibūdinimas

Literatūros analizė bei duomenų paieška internete atskleidė, kad Lietuvoje savanorišką apskaitos informaciją, taikydamos GRI metodiką, teikia tokios įmonės kaip AB „TEO“, AB „SEB bankas“. Tai patvirtina literatūroje (Leitonienė, Šapkauskienė, 2012, p.838; Įmonių socialinės atsakomybės gairės, 2012, p.10) pateikiama informacija. Tačiau darbo autorius nustatė dar vieną Lietuvoje veikiančią įmonę, kuri pateikia savanorišką apskaitos informaciją, taikydama GRI metodiką – tai AB „LESTO“. Analizuojamos minėtų įmonių ataskaitos už 2014 m. Analizuojamų įmonių trumpi pristatymai pateikiami 13 lentelėje.

13 lentelė. Analizuojamų įmonių trumpi pristatymai (sudaryta autoriaus)

Įmonė	Pristatymas
AB „LESTO“	Lietuvos elektros skirstomųjų tinklų operatorius, kurio funkcija - elektros energijos tiekimas ir skirstymas. Bendrovė, valdanti vidutinės ir žemos įtampos skirstomąjį tinklą, visos Lietuvos vartotojams yra vienintelė elektros skirstymo paslaugas teikėja, kurios geografinė rinka yra Lietuva. Aptarnaujama teritorija – 65,3 tūkst. km ² ; bendras elektros skirstymo linijų ilgis – 121 698 km.; klientų skaičius – 1 608 898 (privatių klientų - 1 545 204; verslo klientų – 63 694). Bendrovės veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas, kiti norminiai aktai.
AB „TEO“	„TeliaSonera“ įmonių grupės dalis. „TeliaSonera“ teikia telekomunikacijų paslaugas Šiaurės ir Baltijos šalyse, sparčiai augančiose Eurazijos, tarp kurių yra Rusijos ir Turkijos, rinkose bei Ispanijoje. Bendrovė kartu su susijusiais juridiniais asmenimis Ryšų reguliavimo tarnybos (RRT) yra pripažinta didelę įtaką turinčiu operatoriumi devyniose rinkose. Įmonės „Teo“ ir UAB „Omnitel“ laikomos susijusiais asmenimis, nes priklauso „TeliaSonera“ įmonių grupei. Dėl to „Teo“ yra pripažinta didelę įtaką turinčiu operatoriumi ir skambučių užbaigimo rinkoje UAB „Omnitel“ viešajame judriojo ryšio tinkle.
AB „SEB bankas“	Grupė Lietuvoje teikia visas bankininkystės paslaugas privatiems, verslo klientams ir finansų įstaigoms. Grupę Lietuvoje sudaro AB SEB bankas ir dvi bendrovės – UAB „SEB investicijų valdymas“ ir UAB SEB „Venture Capital“. AB SEB banko akcijos nėra įtrauktos į „NASDAQ OMX Vilnius“ biržos oficialųjį ar papildomąjį sąrašus ar į kitų reguliuojamų rinkų prekybos sąrašus ir to artimiausiu metu neplanuojama daryti. Bankas, kaip ne nuosavybės vertybinių popierių emitentas, taiko rekomendacinio pobūdžio į „NASDAQ OMX Vilnius“ biržos sąrašus įtrauktų bendrovių valdymo kodeksą, kurio AB SEB bankas iš esmės laikosi.

Pagrindiniu informacijos duomenų šaltiniu pasirinktos atrinktų įmonių ataskaitos, kuriose pateikiama GRI rodiklių suvestinė. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad visos įmonės pateikia atskiras socialinės atsakomybės ataskaitas, tik skirtingai vadinamas, kas patvirtina literatūros analizėje pateiktą informaciją dėl vieningų gairių trūkumo.

AB „TEO“ – „Socialinės atsakomybės ataskaita“ (žr. 2 priedą). AB „TEO“ nurodo, kad rengiant šias ataskaitas siekiama didinti „Teo“ įmonių grupės veiklos atskaitingumą bei skaidrumą ir pateikti visapusišką informaciją visoms suinteresuotoms visuomenės grupėms: klientams, akcininkams, investuotojams, darbuotojams, tiekėjams, verslo ir socialiniams partneriams bei plačiajai visuomenei;

AB „LESTO“ – „Socialinės atsakomybės pažangos ataskaita“ (žr. 3 priedą), kurioje pateikiama bendrovės veikla socialinės atsakomybės srityse: santykiuose su klientais (rinka), su aplinkosauga susijusi veikla, taip pat santykiai su darbuotojais bei visuomene. Ataskaitoje aprašomos bendrovės LESTO 2014 m. socialinės atsakomybės strateginės kryptys, veiksmai ir pasiekimai;

AB „SEB bankas“ – „2014 m. tvarios veiklos ataskaita“ (žr. 4 priedą), kurioje nustatyti aštuoni prioritetai pagal tris pagrindines atsakomybės sritis. Skirdama didelį dėmesį šioms sritims, bendrovė prisideda prie geresnio bendrovės bankų sektoriuje valdymo, aplinkos saugojimo ir aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime. Aiškiai nustačiusi ir efektyviai paskirsčiusi atsakomybės sritis užtikrinama, kad SEB grupėje būtų sprendžiami aktualūs tvarios veiklos klausimai ir priimti sprendimai būtų įgyvendinami visoje organizacijoje. SEB grupės tvari veikla grindžiama tvirtais etikos principais, ji yra efektyviai valdoma, rengiamos veiklos ataskaitos.

4.2 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimui naudojamos technikos

Atskaitomybių vertinimas pagal atskaitomybės formą ir pateikimą. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad minėtų įmonių 2014 m. metinėse ataskaitose yra įtraukta trumpa informacija apie įmonės vykdomą socialinę veiklą (žr. 14 lentelę). Kaip matome iš 14 lentelės duomenų, AB „TEO“ pateikia trumpą informaciją 2014 m. metinės atskaitomybės pranešime trumpai apžvelgdama aplinkosaugos dalį, nurodant: a) veikloje naudojamas pažangiausias priemonės ir naujausius technologinius procesus, atitinkančius visus ekologinius standartus ir padedančius mažinti neigiamą įtaką aplinkai; b) 2014 m. sumažintus elektros energijos, vandens bei kuro sunaudojimo kiekius; c) bendrovės politiką ir jos įgyvendinimą. Tuo tarpu AB „LESTO“ 2014 m. metinės atskaitomybės pranešime nurodo vykdanči socialinius projektus, įtvirtinančius socialiai atsakingos bendrovės įvaizdį bei socialinės atsakomybės esminių aspektų apžvalgai skiria 4 psl. AB „SEB bankas“ 2014 m. metinės atskaitomybės pranešime apsiriboja lakonišku sakiniu, nurodančiu, kad planuojama toliau įgyvendinanti SEB tvarios veiklos strategiją, kurioje nustatyti aštuoni tvaraus verslo prioritetai pagal pagrindines atsakomybės sritis (valdymo atsakomybės, aplinkos apsaugos atsakomybės ir socialinės atsakomybės): atsakingas pardavimas ir rinkodara, finansinių nusikaltimų prevencija, atsakinga

nuosavybė, poveikio aplinkai mažinimas, tvarus finansavimas ir investicijos, savo darbuotojų branginimas, finansinių paslaugų prieinamumas, investavimas į bendruomenes.

Visos analizuojamos įmonės pateikia savo ataskaitų elektronines versijas, kas palengvina jų pasiekiamumą įvairioms suinteresuotosioms sritims. Be to, tai rodo elektroninės komunikacijos priemonių taikymo reikšmę bendrovių marketingo bei komunikacijos procesuose. AB „TEO“ pabrėžia, kad metinę *ataskaitą nebespausdina* jau devynerius metus; tai rodo, kad AB „TEO“ nuo įstojimo į Jungtinių Tautų atsakingo verslo iniciatyvos „Pasaulinis susitarimas“ nares pradėjo taikyti tvaraus ir socialiai atsakingo verslo reikalavimus, tausojant gamtinius išteklius, tampdama atsakingos veiklos pavyzdžiu.

14 lentelė. Analizuojamų įmonių atskaitomybių vertinimas pagal atskaitomybės formą ir pateikimą (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

Įmonė	Kriterijus				
	Atskaitomybės forma		Pateikimas		
	Atskira ataskaita	Metinėje ataskaitoje	Spausdinta publikacija	Elektroninė ataskaita	Pateikimo vieta
AB „TEO“	Taip	metiniame pranešime 4 sakiniai	nebespausdina jau 9 m.	HTML formatas; lietuvių k.	www.teo.lt; „NASDAQ Baltic“ tinklalapyje
AB „LESTO“	Taip	metiniame pranešime 4 psl.	-	PDF formatas; 32 psl.; lietuvių k.	www.lesto.lt; „NASDAQ Baltic“ tinklalapyje; www.globalcompact.org
AB „SEB bankas“	Taip	metiniame pranešime 1 sakiny	-	PDF formatas; 62 psl.; anglų k.	www.seb.lt; „NASDAQ Baltic“ tinklalapyje;

Dvi iš analizuojamų įmonių (AB „LESTO“ ir AB „SEB bankas“) socialinės atsakomybės ataskaitų pateikimui naudoja PDF formatą (žr. 14 lentelę), kuri vis tik yra tradicinės spausdintos ataskaitos elektroninė versija. Tačiau minėtas formatas lengvai prieinamas bet kokiai įmonei esančiai bet kurioje pasaulio šalyje, galintis suteikti įmonių suinteresuotosioms grupėms paprastą priėjimą prie reikalingos informacijos jiems patogiu metu ir patogioje vietoje. Tik AB „TEO“ socialinės atsakomybės ataskaitų pateikimui naudoja HTML formatą, kuris kaip PDF formatas negali būti lengvai išsaugojamas bei gali būti peržiūrimas tik atsidarius bendrovės internetinę svetainę.

AB „TEO“ ataskaita lietuvių ir anglų kalbomis skelbiama svetainėje www.teo.lt, vertybinių popierių biržos „Nasdaq OMX“ tinklalapyje kartu su metine finansine ataskaita. Spaudai parengiama svarbiausios informacijos apie bendrovę ir vykdomą atsakingą veiklą santrauka, spausdinama ant klimatą tausojančio popieriaus. AB LESTO ataskaitos skelbiamos svetainėje www.lesto.lt (socialinės atsakomybės skiltyje), vertybinių popierių biržos „NASDAQ Baltic“ tinklalapyje kartu su metine finansine ataskaita bei „Pasaulinio susitarimo“ tinklalapyje www.globalcompact.org. AB „SEB

bankas“ ataskaitos skelbiamos svetainėje www.seb.lt („SEB visuomenėje“ → „Tvari veikla“ skiltyje) tik anglų kalba.

Visos analizuojamos įmonės yra Jungtinių Tautų atsakingo verslo iniciatyvos „Pasaulinis susitarimas“ narės (žr. 15 lentelę), ir AB „TEO“ net 7 dienomis anksčiau tapo nare nei AB „SEB bankas“ būdamas Jungtinių Tautų susitarimo vienu iš signatarų. „Pasaulinis susitarimas“ apima dešimties atsakingos veiklos principų diegimą ir įpareigoja organizacijas dalyves jų laikytis: skatina įmones nedaryti žalos aplinkai, bendruomenei, kitiems verslams ir bendromis pastangomis su Jungtinių Tautų, valdžios institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis dalyvauti socialinių ir aplinkos apsaugos problemų sprendime, prisidėti prie visuomenės raidos ir ekonomikos augimo.

Tyrimo rezultatai rodo (žr. 15 lentelę), kad AB „TEO“ 2014 m. korporatyvinės (pristatomi „Teo“ grupės – AB „TEO“ ir jai priklausančių įmonių UAB „Lintel“ ir UAB „Baltic Data Center“ duomenys) socialinės atsakomybės ataskaita yra devintoji AB „TEO“ (ir penktoji „Teo“ grupės) rengiama kartą per metus. AB „SEB bankas“ taipogi tai yra devintoji socialinės atsakomybės ataskaita tik rengiama grupės mastu ir tik anglų kalba. AB LESTO yra penktoji socialinės atsakomybės Pažangos ataskaita, rengiama kasmet lietuvių ir anglų kalbomis.

15 lentelė. Pagrindiniai analizuojamų įmonių aspektai, susiję su socialinės atsakomybės ataskaitomis (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

Rodiklis	AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
Priklausymas Jungtinių Tautų „Pasaulinis susitarimas“ tinklui	Nuo 2005-06-14*	2009-04-14*	JT susitarimo signataras; nuo 2005-06-21*
Ataskaitų teikimo laikotarpis	Nuo 2006 m.	Nuo 2010 m.	Nuo 2007 m.
Jungtinių Tautų „Pasaulinės ataskaitų rengimo iniciatyvos“ metodika (paskutinės ataskaitos)	G4; Pagrindinė	G4; Pagrindinė	G4; Pagrindinė

* remiantis Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“ internetinio puslapio informacija

Nustatyta, kad 2014 m. analizuojamos įmonės socialinės atsakomybės ataskaitą parengė pagal naujausią Jungtinių Tautų „Pasaulinės ataskaitų rengimo iniciatyvos“ metodiką „G4“ (žr. 15 lentelę). Pastaroji rodiklių sistema 2013 m. gegužės mėnesį tapo oficialiu Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“ standartu, rekomenduojamu naudoti visiems susitarimo nariams, kaip pažangos ataskaitų rengimo priemonė bei kaip įmonės darnios veiklos matavimo, pristatymo ir atskaitomybės vidaus bei išorės suinteresuotoms grupėms priemonė. „G4“ metodologija parengta *remiantis suinteresuotųjų šalių įtraukimo principu*, jos rengime bei tobulinime dalyvauja pripažinti atitinkamų sričių ekspertai iš viso pasaulio. Tik pagal analizuojamų įmonių veiklos specifiką, kiekviena įmonė prie pagrindinių „G4“ versijos rodiklių pateikia specifinius. Pavyzdžiui, AB „TEO“ į telekomunikacijų sektoriui keliamus

reikalavimus, AB „SEB bankas“ – finansiniam sektoriui keliamus reikalavimus. AB LESTO nurodo ateityje planuojanti svarstyti sprendimą pereiti prie G4 „Išsamios“ versijos.

Atskaitomybių vertinimas pagal vizualizacijos kriterijų. Remiantis tyrimo duomenimis (žr. 16 lentelę) nustatyta, kad analizuojamos įmonės labai skirtingai pateikia informaciją socialinės atsakomybės ataskaitose ir naudoja įvairius vizualizacijos elementus. AB „TEO“ socialinės atsakomybės ataskaitoje, kuri pateikiama elektronine HTML versija, dominuoja tekstinis informacijos pateikimas (1 vaizdinis iš 10 vizualizacijos kriterijų); tik kai kurie informacijos blokai perteikiami grafikais bei lentelėmis. Nors būtent HTML formato ataskaitos gali būti technologiškai pažangesnės dėl galimybės integruoti tekstą su garsu ir vaizdine informacija. AB „LESTO“ socialinės atsakomybės ataskaita pasižymi platesniu vizualizacijos elementų naudojimo spektru. Joje daugiausiai pateikiami santūriai korektiški pieštiniai vaizdai (11 iš 25 vizualizacijos kriterijų), atskleidžiantys esminius perteikiamos informacijos momentus; daug informacijos bendrovė perteikia lentelėse (9 iš 25 vizualizacijos kriterijų). Reikia pažymėti, kad būtent AB „LESTO“ socialinės atsakomybės ataskaita parengta talpinant dvigubai daugiau informacijos horizontaliai į A4 lapo formatą, naudojant mažesnę šriftą. Mėgstantiems skaityti didesniu šriftu bei matyti informaciją viename lape, tai gali sukelti nepatogumų ir nepasitenkinimą. Nors, esant reikalui, spausdinti pateiktą informaciją, tikrai taupomas popierius, kas atspindi AB „LESTO“ socialinės atsakomybės laikymasi aplinkosaugos srityje.

Lyginant analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas, vienareikšmiškai galima teigti, kad AB „SEB bankas“ ataskaitoje vizualizacijos elementų naudojama daugiausiai ir įvairių (žr. 16 lentelę). Skaitinė informacija pagrinde pateikiama lentelėse bei grafikuose, nors stebima kai kuriuose grafikuose perteikiama tik rašytinė informacija – galima daryti prielaidą, kad toks pasirinktas informacijos pateikimo būdas naudojamas kaip dizaino elementas, išskiriantis tam tikrą informaciją iš visumos. Didžioji dauguma lentelių yra mažos, tik GRI rodiklių suvestinė bei pagrindiniai bendrovės veiklos rodikliai pateikiami išsamiose didelės apimties (po 1 psl.) lentelėse. Atsižvelgiant į tai, kad socialinės atsakomybės ataskaitoje pateikiama informacija ir apie socialinę bei aplinkos apsaugos veiklas, galima pagrįsti atsakymą kodėl bendrovės ataskaitoje randama daug vaizdų su žmonėmis (29 iš 82 vizualizacijos kriterijų) ir aplinka (9 iš 82 vizualizacijos kriterijų).

**16 lentelė. ĮSA atskaitomybių vertinimas pagal vizualizacijos kriterijų
(sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)**

Įmonė	Kriterijus - vizualizacija					
	Vaizdai				Lentelės	Grafikai, schemas
	Su žmonėmis	Produktai, paslaugos	Pieštiniai vaizdai	Aplinkos		
AB „TEO“	nėra	nėra	nėra	1	5	4
AB „LESTO“	1	nėra	11	nėra	9	4
AB „SEB bankas“	29	1	4	9	15	24

4.3 Lietuvos įmonių, taikančių pasaulinę atskaitingumo iniciatyvą, savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimas turinio prasme

Atskaitomybių vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijaus dalį „Strateginė dalis“. Tyrimo rezultatai rodo, kad visų analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiamas vadovo pranešimas: AB „TEO“ pateikia po atskleidžiamo bendrovės požiūrio (po G4-2 rodiklio „Svarbiausios poveikio sritys“); AB „LESTO“ – po informacijos apie ataskaitą; AB „SEB bankas“ – po trumpo bendrovės apibūdinimo; kelių valdybos narių pasisakymai taip pat yra pateikiami ataskaitoje (žr. 17 lentelę). Tokio pranešimo buvimas įrodo, kad socialinės atsakomybės principų integravimas įmonių veikloje yra ir vertinamas, ir palaikomas vadovybės. Atkreipiant dėmesį į tai, kad analizuojamos įmonės yra stambios ir dvi iš jų (AB „TEO“, AB „SEB bankas“) yra užsienio kapitalo, galima teigti, kad sprendimai tiek dėl socialinės atsakomybės, tiek dėl jų atskaitomybės yra priimami aukščiausiam organizaciniame lygmenyje. Reikia pažymėti, kad siekiant skaidresnio komunikavimo su suinteresuotomis grupėmis, vis tik pateikiamas vadovo, o ne valdybos pranešimas. Būtent vadovas, o ne valdybos nariai, yra bendrovės veidas būnantis pirmose gretose ir „matomas“ metų bėgyje tiek žiniasklaidoje, tiek įmonių internetinėse svetainėse.

Trumpą bendrovės charakteristiką taipogi pateikia visos analizuojamos įmonės, tik pačioje ataskaitoje pateikia dvi įmonės - AB „LESTO“ ir AB „SEB bankas“ (žr.17 lentelę). Tyrimo duomenys rodo, kad analizuojamos įmonės kiekviena skirtingai pristato savo bendrovę. Organizacinę struktūrą pačiose socialinės atsakomybės ataskaitose pateikia taipogi AB „LESTO“ ir AB „SEB bankas“. Tuo tarpu AB „TEO“ nurodo valdymo struktūrą, kuri pateikiama ne socialinės atsakomybės ataskaitos HTML versijos ribose. Tai pasak Jusčiaus, Griaulytės (2014, p.63) sudaro suinteresuotosioms grupėms sunkumą vertinant, kas pačioje organizacijoje atsako už ĮSA iniciatyvų vykdymą bei kaip ĮSA principai integruoti į organizacijos valdymo struktūrą.

Bendrovės strategiją atskleidžia misija, vizija, vertybės bei strateginiai planai. Tyrimo duomenys rodo (žr. 17 lentelę), kad minėtą informaciją pateikia visos analizuojamos įmonės. Tačiau išsamiausiai ją aprašo AB „SEB bankas“, atkreipdamas ypatingą dėmesį (41 sakiny socialinės atsakomybės ataskaitoje) į deklaruojamų pagrindinių vertybių (įsipareigojimas, abipusė pagarba, profesionalumas ir tęstinumas) atsispindėjimą bendrovės veikloje bei kultūroje.

**17 lentelė. Atskaitomybių vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijaus dalį
„Strateginė dalis“ (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis
ataskaitomis)**

Kriterijus		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
pagal tyrimo metodiką	pagal G4 indikatorių			
Vadovo pranešimas	G4-1	ĮSA	2 psl.	1 psl.
Valdybos kreipimasis		nėra		
Trumpa įmonės charakteristika	G4-3 iki G4- 7	ne ĮSA	ĮSA	ĮSA
Organizacinė struktūra	G4-9	ne ĮSA; valdymo struktūra	ĮSA	ĮSA + metinis pranešimas
Misija	įtraukta į G4-42	1 sakiny	Išskirta; 1 sakiny	Išskirta; 1 sakiny
Vizija	nėra	ne ĮSA	Išskirta; 1 sakiny	Išskirta; 1 sakiny
Vertybės	įtraukta į G4-56	1 sakiny	Metinis pranešimas	41 sakiniai
Strateginiai planai	G4-2	ĮSA; 3 kryptys		ĮSA; 3 psl.

Remiantis G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Pagrindinė“ (žr. 5 priedą) nustatyta, kad AB „TEO“ ir AB „SEB bankas“ indikatoriaus srityje „Strategija ir analizė“ pateikia visus rekomenduojamus G4 indikatorius; AB „LESTO“ nenurodo ataskaitoje „Svarbiausios poveikio sritys“, nors socialinės atsakomybės ataskaitoje pateikia socialinės atsakomybės veiklos prioritetus (energetinio efektyvumo didinimas, poveikio aplinkai mažinimas tausojant energiją, saugus ir atsakingas elgesys su elektra). Analizuojamos įmonės indikatoriaus srityje „Įmonės apibūdinimas“ pateikia visus rekomenduojamus G4 indikatorius, kurie be 16 lentelėje pateiktų esminių įmonių charakteristikų reikalauja pateikti (žr. 17 lentelę):

- rinkas, kuriose bendrovės veikia (pagal geografines ribas, sektorius, klientus, ir t.t.);
- darbuotojų skaičių bei tipą;
- darbuotojų, kuriems taikomi kolektyvinės sutarties susitarimai, procentus;
- apibūdinti tiekimo grandinę;
- svarbius pasikeitimus atskaitomybės laikotarpiu (dėl įmonės dydžio, struktūros, nuosavybės)
- atsargumo principo taikymą;
- principus, chartijas, kitas viešas iniciatyvas aplinkosauginiu, socialiniu, ekonominiu aspektu, kurioms bendrovės pritaria ir yra įtvirtinusios;
- narystę įvairiose asociacijose, tarptautinėse ir vietos organizacijose.

Tyrimo rezultatai rodo (žr. 18 lentelę), kad indikatoriaus srityje „Identifikuoti reikšmingi aspektai ir ataskaitos ribos“ analizuojamos įmonės pateikia taipogi visus indikatorius. Stebimas visų įmonių G4-17 indikatoriaus nurodymas metinėje ataskaitoje dėl prašymo nurodyti bendrovių subjektus, įtrauktus į finansinę ataskaitą.

18 lentelė. Atskaitomybių vertinimas pagal G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Pagrindinė“ (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Pagrindinė“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
1. Strategija ir analizė	G4-1 ir G4-2	Visi ĮSA	G4-1 ĮSA	Visi ĮSA
2. Įmonės apibūdinimas	nuo G4-3 iki G4-16	Visi; nuo G4-10 iki G4-12 ĮSA; kiti – MA*	Visi; nuo G4-3 iki G4-10 ir G4-13 MA; kiti - ĮSA	Visi ĮSA; apie kai kuriuos papildomai pateikiama MA
3. Identifikuoti reikšmingi aspektai ir ataskaitos ribos	nuo G4-17 iki G4-23	Visi; G4-17/19 ĮSA; kiti – žodžiu įrašyti	Visi; G4-17 – MA; kiti - ĮSA	Visi; G4-17 – MA; kiti - ĮSA
4. Suinteresuotųjų grupių įtraukimas	nuo G4-24 iki G4-27	Visi ĮSA	Visi ĮSA	Visi ĮSA
5. Ataskaitos parametrai	nuo G4-28 iki G4-33	Visi; ĮSA tik G4-32; kiti įrašyti	Visi ĮSA	Visi ĮSA
6. Valdymas	nuo G4-34 iki G4-55	G4-34; G4-38; G4-39; G4-42	G4-34 ĮSA	G4-34 ĮSA+MA
7. Etika ir principų laikymasis	nuo G4-56 iki G4-58	G4-56; G4-58 ĮSA	G4-56 MA	G4-56 ĮSA

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

Kaip jau minėta, „G4“ metodologija parengta remiantis suinteresuotųjų šalių įtraukimo principu, todėl labai svarbūs tampa G4 indikatoriai „Suinteresuotųjų grupių įtraukimas“. Remiantis 18 lentelės duomenimis, visos analizuojamos įmonės pateikia reikalaujamus indikatorius atskleisdami suinteresuotųjų grupes; pagrindinius reikalavimus suinteresuotų grupių identifikavimui ir jų atrankai; bendrovės požiūrį į suinteresuotųjų šalių įtraukimą bei pobūdį pagal suinteresuotųjų šalių grupių tipą; pagrindines temas, kurios buvo diskutuojamos su suinteresuotomis šalimis. Pavyzdžiui, AB „TEO“ nurodo tokias suinteresuotųjų grupes kaip darbuotojai, klientai, akcininkai ir investuotojai, teikėjai ir partneriai (verslo partneriai, verslo bendruomenė), plačioji visuomenė ir vietos bendruomenės, institucijos (valstybės, reguliavimo institucijos, mokslo įstaigos, asociacijos) ir žiniasklaida; AB „LESTO“ – klientus (6 grupės), visuomenę (10 grupių 4 sektoriuose), reguliatoriai (7; pavyzdžiui, LR energetikos ministerija), energetikos sektoriaus dalyvius (3; pavyzdžiui, LITGRID), akcininkus (4 grupės); AB „SEB bankas“ – klientai, darbuotojai, akcininkai, analitikai ir investuotojai, valstybės ir

reguliavimo institucijos, teikėjai ir verslo partneriai, kita (bendruomenės, civilinės visuomenės organizacijos, vartotojų gynimo grupės ir žiniasklaida). Kaip matome, galima teigti, kad kiekvienos įmonės veiklos specifika tarsi apibrėžia atitinkamas suinteresuotųjų grupes, lemiančias ir skirtingus jų įtraukimo būdus bei priemones. Tyrimo metu nustatyta, kad (G4-26 indikatorius „Požiūris į suinteresuotųjų įtraukimą“):

- AB „TEO“ siekdama įsivertinti ar vykdomos veiklos atitinka suinteresuotųjų lūkesčius, 2014 m. rudenį inicijavo diskusijas su suinteresuotomis šalimis dėl įmonės atsakingos veiklos prioritetų;
- AB „LESTO“ ruošdamiesi 2015-2025 metų investicijų plano pristatymui, į suinteresuotųjų šalių apklausas įtraukė ir klausimus apie atskiras socialinės atsakomybės sritis. Taip pat išorės suinteresuotos grupės buvo prašytos įvertinti išvardintų lūkesčių (apie bendrovės LESTO poveikį aplinkai, reikšmingus ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių sričių aspektus) svarbą jų institucijai, veiklai bei bendruomenei;
- AB „SEB bankas“ atlieka nuolatinės apklausas, focus grupes, apvalių stalų susitikimus, individualius susitikimus; rinkų analizes ir apklausas; įvairius tyrimai; mentorystės bei savanoriškos veiklos programas; rengia ir teikia mokslinius straipsnius žiniasklaidoje ir t.t.

Reikia pastebėti, kad suinteresuotųjų įtraukimo metu „Pagrindinės temos, iškeltos įtraukiant suinteresuotąsias grupes“ (G4-27 indikatorius) visų analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiamos labai abstrakčiai, neišskiriant konkrečių aspektų. Tai rodo, kad informacija, susijusi su suinteresuotųjų grupių lūkesčiais paliekama įmonių viduje ir lieka mažai galimybių patikrinti ar vykdoma bei deklaruojama tolimesnė socialinė veikla atitinka bei derinasi būtent su įmonių išskirtų suinteresuotųjų grupių poreikiais. Be abejo, reikia pažymėti, kad kiekviena įmonė turi išskyrusi platų spektrą suinteresuotųjų grupių, kurių kiekvienos poreikiai bei lūkesčiai įmonės atžvilgiu yra skirtingi. Todėl suderinti juos visus, įmonėms yra sudėtingas bei laiko reikalaujantis procesas, kas galėtų paaiškinti konkrečios suinteresuotųjų grupių poreikių informacijos stoką.

Indikatoriaus sritis „Ataskaitos parametrai“ apima tokius G4 indikatorius (žr. 5 priedą) kaip:

- atskaitomybės laikotarpis (G4-28 indikatorius) – visų įmonių už 2014 m.;
- ankstesnės ataskaitos data (G4-29 indikatorius) – visų įmonių 2014 m.;
- pateikimo dažnumas (G4-30 indikatorius) – visų įmonių kasmet;
- kontaktinių asmenų duomenis (G4-31 indikatorius) – visos įmonės pateikia atsakingų asmenų kontaktus;
- ataskaitos tipą pateikiant GRI ataskaitos indeksą (G4-32 indikatorius) – visų įmonių G4;
- organizacijos politiką ir praktiką dėl ataskaitos išorinio audito (G4-33 indikatorius). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad AB „SEB bankas“ nurodo, kad jų audito kompanija AB „PricewaterhouseCoopers“ buvo pasamdyta atlikti ribotą socialinės atsakomybės ataskaitų

patikrą, įskaitant GRI indikatorius. Kitų analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų auditas nėra daromas, nors:

- AB LESTO nurodo ateityje planuojanti svarstyti socialinės atsakomybės ataskaitos auditavimo galimybę;
- AB „TEO“ nurodo planuojanti atlikti ĮSA auditą / patikrinimą 1 metų perspektyvoje. Be to, AB „TEO“ pažymi (G4-33 indikatorius), kad auditorių kompanija „Deloitte“, vykdydama „TeliaSonera“ (TS) grupės Tvarumo ataskaitos už 2014 metus auditavimą, pasirinko tikrinti „Teo“, kaip vieną iš duomenis TS teikiančių kompanijų. Buvo audituojami TS teikiamų duomenų šaltiniai, duomenų rinkimo būdai, patikimumas, kanalai, aiškinamasi, kaip organizacijoje įgyvendinamos tvarkos, kaip laikomasi deklaruojamų politikų.

Analizuojamų ataskaitų audito nebuvimas patvirtina, kad kol kas tokio pobūdžio auditas dar nėra paplitęs Lietuvoje (Juščius, Griauslytė, 2014, p.66).

G4 indikatorių sistemos pagal metodiką „Pagrindinė“ indikatorius sritis „Valdymas“ (žr. 5 priedą) apima 22 G4 indikatorius. Remiantis tyrimo duomenimis nustatyta (žr. 18 lentelę), kad AB „LESTO“ ir AB „SEB bankas“ pateikia tik vieną G4 indikatorių „G4-34: Bendrovės valdymo struktūra, įskaitant aukščiausio lygio komitetus“. AB „TEO“ iš 22 G4 indikatorių pateikia 4 nurodydami bendrovės valdymo struktūrą (G4-34), valdybos ir komitetų sudėtį (G4-38), aukščiausio valdymo organo vadovo nebuvimu vykdomoju direktoriumi (G4-39) bei aukščiausio valdymo organo ir vykdančiųjų vaidmens organizacijos misijoje, strategijoje ar politikose tvarumo požiūriu (G4-42), atskleisdami, kad iki 2018 m. patvirtintoje strategijoje pabrėžiamas skaidrus ir atsakingas organizacijos valdymas bei savo pavyzdžiu grįsta atsakingo verslo lyderystė.

Septintoji G4 indikatorių sistemos pagal metodiką „Pagrindinė“ indikatorius sritis „Etika ir principų laikymasis“ rodo, kad visos analizuojamos įmonės deklaruoja esant organizacijos vertybėms, principams, standartams ir normoms, susijusioms su elgsenos ar etikos kodeksais. AB „TEO“ atskleidžia įmonėje esant vidinius ir išorinius mechanizmus raportavimui apie neetišką elgesį (G4-58) – tai ne tik bendrovės darbuotojams, bet ir partneriams, tiekėjams, klientams iš AB „TEO“ interneto svetainės pasiekiami „Skaidrumo linija“. Pastarosios 2014 m. spalio pradžioje patvirtinta naudojimosi tvarka, kurioje išsamiai aprašoma kaip ja naudotis, koks tvarkos tikslas, apie kokius atvejus pranešti ir pan.

Atskaitomybių vertinimas pagal turinio ir struktūros kriterijaus dalį „Analitinė dalis“. Šioje dalyje analizuojami įmonių ekonominiai, aplinkos srities, darbuotojų srities, žmogaus teisių, atsakomybės visuomenei srityje ir rinkos srityje G4 indikatoriai. G4 indikatorių sistemos pagal metodiką „Specifiniai standartai“ pateikimas prasideda nuo prašymo atskleisti valdymo požiūrį visose aukščiau minėtose srityse – rekomenduojamas bendras G4-DM indikatorius. G4 metodikos specialiųjų

indikatorių apžvalga (žr. 6 priedą) rodo, kad rekomenduojami atskleisti indikatoriai 6 srityse: ekonominėje atsakomybėje - 9 indikatoriai, aplinkosaugos atsakomybėje – 34 indikatoriai, socialinėje atsakomybėje – 16 indikatoriai, žmogaus teisių atsakomybėje – 12 indikatoriai, visuomenės atsakomybėje – 11 indikatoriai, produkto atsakomybėje – 9 indikatoriai.

Tyrimo duomenys rodo (žr. 19 lentelę), kad *ekonominėje atsakomybėje* analizuojamų įmonių 2 reikšmingi aspektai sutampa, tai finansiniai rezultatai (ekonominis veiksmingumas arba veikla) bei netiesioginis ekonominis poveikis. Tik AB „SEB bankas“ šioje atsakomybės srityje dar nurodo reikšmingus tokius aspektus kaip viešųjų pirkimų praktika bei finansinių paslaugų sektoriaus ekonominė atsakomybė; pastarasis rodiklis atspindi įmonės veiklos specifiškumą.

Remiantis G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“ (žr. 6 priedą), G4 gairėse išskirti 9 ekonominiai indikatoriai, kuriuos kiekviena įmonė pasirenka ir pateikia savo nuožiūra, atsižvelgiant į veiklos specifiškumą bei indikatoriaus atskleidimo reikalingumą. Nustatyta, kad visos analizuojamos įmonės atskleidžia „Ekonominis veiksmingumas“ indikatorių „Tiesioginė gauta ir paskirstyta ekonominė nauda“ (žr. 19 lentelę): AB „TEO“ informaciją atskleidžia pateikdama investicijų grafiką be paaiškinimų; AB „LESTO“ 2014 m. metinėje atskaitomybėje 3 sakiniais atskleidžia informaciją apie pelną ir sąlyginį pelną bei dividendus tenkančius vienai akcijai; AB „SEB bankas“ grafiko bei lentelės pagalba atskleidžia įmonės prisidėjimą prie visuomenės bei vertės paskirstymą tarp darbuotojų, verslo partnerių, mokesčių bei akcininkų (G4-EC1 indikatorius). AB „SEB bankas“ „Ekonominis veiksmingumas“ skiltyje atskleidžia, kad klimato kaita suponuoja didelių investicijų ir sparčią technologijų kaitą bei nurodo priėmusi klimato kaitos ir priėjimo prie švaraus vandens politikas; taip pat atskleidžia žaliųjų obligacijų didėjanti poreikį (G4-EC2 indikatorius).

Rinką atspindintį indikatorių atskleidžia tik AB „LESTO“ palygindama darbuotojų standartinį darbo užmokestį su minimalia alga (žr. 19 lentelę, G4-EC5 indikatorius).

Netiesioginį ekonominį poveikį kaip infrastruktūros investicijų ir paslaugų visuomenės gerovei kūrimą bei poveikį (žr. 19 lentelę, G4-EC7 indikatorius) AB „TEO“ pateikia tokį pat kaip ir G4-EC1 indikatoriuje; tuo tarpu AB „LESTO“ išsamiai atskleidžia daug dėmesio skirianti elektros tinklo plėtrai ir modernizavimui kas teikia visuomenei ir ekonominei, ir socialinę naudą. AB „TEO“ atskleidžia kas įmonės požiūriu reiškia veikti atsakingai; AB „SEB bankas“ nurodo kuriantis ilgalaikę vertę savo suinteresuotosioms grupėms (žr. 19 lentelę, G4-EC8 indikatorius).

4.3.1.1 19 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: ekonominiai indikatoriai

(sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
Valdymo požiūrio atskleidimas: ekonominė atsakomybė (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-DMA	finansiniai rezultatai, netiesioginis ekonominis poveikis; <i>9 sakiniai</i>	ekonominis veiksmingumas; rinka; netiesioginis ekonominis poveikis; <i>19 sakinių</i>	ekonominė veikla; rinka; netiesioginis ekonominis poveikis; viešųjų pirkimų praktika, finansinių paslaugų sektoriaus: <i>15 sakinių</i>
Ekonominis veiksmingumas: nuo G4-EC1 iki G4-EC4				
Tiesioginė gauta ir paskirstyta ekonominė nauda	G4-EC1	Ne ĮSA; grafikas	MA; 3 sakiniai	ĮSA; 1 sakiny, grafikas, lentelė
Finansinės pasekmės ir kiti pavojai bei galimybės organizacijos veiklai dėl klimato kaitos	G4-EC2	-	-	ĮSA; 6 sakiniai
Rinka: nuo G4-EC5 iki G4-EC6				
Palyginimas darbuotojų standartinio darbo užmokesčio su minimalia alga	G4-EC5	-	ĮSA; 1 sakiny	-
Netiesioginis ekonominis poveikis: nuo G4-EC7 iki G4-EC8				
Infrastruktūros investicijų ir paslaugų visuomenės gerovei kūrimas bei poveikis	G4-EC7	Ne ĮSA; grafikas	MA; 15 sakinių	-
Ženklus netiesioginis ekonominis poveikis, įskaitant poveikio mastą	G4-EC8	ĮSA; 9 sakiniai	-	ĮSA; 8 sakiniai

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

Remiantis 20 lentelės duomenimis, stebima, kad AB „TEO“ nurodo 3 reikšmingus aspektus **aplinkosauginėje atsakomybėje**, AB „LESTO“ – 2, AB „SEB bankas“ – 3. Aplinkosaugos srities subkategorijoje „Energija“ AB „TEO“ išsamiai atskleidžia išteklių tausojimą projektų „Tausok ir keiskis“ įtraukiant darbuotojus, siekiant tausoti aplinką bei skatinti sveiką gyvenimą (G4-EN4 indikatorius).

20 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: aplinkosaugos srities indikatoriai (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatoriai			
Valdymo požiūrio atskleidimas: aplinkosauginė atsakomybė (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-EN	energetinis efektyvumas, išteklių, tiekėjų įtraukimas; <i>39 sakiniai</i>	biologinė įvairovė, produktai ir paslaugos; <i>16 sakinių</i>	išteklų efektyvumas; CO ₂ išmetimas ir energijos naudojimas; verslo kelionės; <i>8 sakiniai + 18 rodiklių</i>
Energija: nuo G4-EN3 iki G4-EN7				
Energijos sunaudojimas organizacijoje	G4-EN3	ĮSA; 14 sakinių	-	ĮSA; 5 sakiniai + 8 rodikliai lentelėje
Energijos sunaudojimas už organizacijos ribų	G4-EN4	-	-	
Energijos vartojimo mažinimas	G4-EN6	-	-	
Energetinis intensyvumas	G4-EN5	ĮSA; 7 sakiniai	-	
Vanduo: nuo G4-EN8 iki G4-EN10				
Vandens sunaudojimas pagal šaltinį	G4-EN8	ĮSA; 1 sakinis	-	-
Biologinė įvairovė: nuo G4-EN11 iki G4-EN14				
Išsaugotos ar atstatytos buveinės	G4-EN13	-	ĮSA; 3 sakiniai	-
Emisijos: nuo G4-EN15 iki G4-EN21				
Tiesioginį ir netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių teršalų	G4-EN15	Įrašyta; 1 sakinis	-	-
Energijos netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija	G4-EN16	-	-	ĮSA; 3 sakiniai + 6 rodikliai lentelėje
Kitų netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija	G4-EN17	-	-	
Veiksmai, skirti mažinti šiltnamio efektą sukeliančio teršimo apimtį	G4-EN19	ĮSA; 2 sakiniai	-	ĮSA; 6 sakiniai
Nuotekos ir atliekos: nuo G4-EN22 iki G4-EN26				
Atliekų tvarkymas, apimtys	G4-EN23	ĮSA; 5 sakiniai + lentelė	-	ĮSA; 4 rodikliai lentelėje
Tiekėjai, kuriems taikomi aplinkosaugos reikalavimai (proc.)	G4-EN26	nenurodoma	-	-
Produktai ir paslaugos: nuo G4-EN27 iki G4-EN28				
Bendrovės produktų ir paslaugų poveikio aplinkai švelninimo priemonės	G4-EN27	-	ĮSA; 13 sakinių	-
Transportas: Kaip švelninamas poveikis aplinkai, daromas dėl naudojamo transporto, kelionių	G4-EN30	ĮSA; 9 sakiniai	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA – socialinės atsakomybės ataskaitoje;

AB „SEB bankas“ labai išsamiai atskleidžia apie 25% sumažintą energijos suvartojimą nuo 2008 m. bei būdus kaip tai pasiekė tiek bendrovėje, tiek už jos ribų ir pateikia konkrečių paskaičiavimų lentelę (žr. 20 lentelę; G4-EN3, G4-EN4, G4-EN6 indikatoriai). AB „TEO“ energijos intensyvumą nurodo parengtoje aplinkosaugos politikoje (G4-EN5 indikatorius).

AB „TEO“ atskleidžia konkrečius skaičius nurodančius vandens sunaudojimo mažėjimo tendenciją (G4-EN8 indikatorius). Kitos analizuojamos įmonės minėto indikatoriaus nepateikia.

Biologinės įvairovės G4-EN13 indikatorių dėl išsaugotų ar atstatytų buveinių atskleidžia AB „LESTO“ nurodydama, kad buvo pakeistos pasenusios elektros oro linijos išsaugant gamtą bei leidžiant džiaugtis gražesniu kraštovaizdžiu (žr. 20 lentelę).

AB „TEO“ nurodo neturinti duomenų tiesioginį ir netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių teršalų kiekio skaičiavimui (G4-EN15 indikatorius). AB „SEB bankas“ energijos ir kitų netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos indikatorius atskleidžia rodiklių pagalba (G4-EN16 ir G4-EN17 indikatoriai). AB „TEO“ atskleidžia, kad siekdami mažinti šiltnamio efektą sukeliančio teršimo apimtį įmonės naudoja atsinaujinančių šaltinių energiją; tuo tarpu AB „SEB bankas“ nurodo siekį įmanomomis priemonėmis mažinti tiek energijos, tiek CO² suvartojimą (G4-EN19 indikatorius). Atliekų tvarkymą ir apimtį AB „TEO“ atskleidžia pateikdama rūšiavimo skaičius ir tiekėjus atliekų tvarkymo ir perdirbimo srityje; AB „SEB bankas“ pateikia apskaičiuotus rodiklius (G4-EN23 indikatorius).

Dėl AB „LESTO“ produktų ir paslaugų poveikio aplinkai švelninimo priemonių (G4-EN27 indikatorius) atskleidžia vykdanči programą „Operacija 2020“ siekiant skatinti vartotojų atsakingą elgesį su elektros tinklo įrenginiais (6 sakiniai), vykdo edukacinį vaikų ir jaunimo saugos ir energijos tausojimo projektą „Elektromagija“ (3 sakiniai), nacionalinę edukacinę programą „Darni mokykla“ (4 sakiniai). AB „TEO“ šioje kategorijoje atskleidžia kaip švelninamas poveikis aplinkai, daromas dėl naudojamo transporto, kelionių projekto „Tausok ir keiskis“: transportas“ pagalba (G4-EN30 indikatorius).

Viena iš svarbesnių sričių yra **socialinė atsakomybė**, kuri G4 gairėse apima kelias subkategorijas: „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“ turinčią 13 indikatorių (žr. 6 priedą), atspindinčių darbo praktiką ir tinkamą darbą (1 indikatorius), įvairovę ir lygias galimybes (2 indikatorius), švietimą ir mokymą (3 indikatoriai), darbuotojų saugą ir sveikatą darbe (4 indikatoriai) bei užimtumą (3 indikatoriai). Tyrimo metu nustatyta, kad AB „TEO“ šioje subkategorijoje reikšmingi aspektai yra sauga ir sveikata darbe, mokymai bei darbo praktika; AB „LESTO“ - švietimas ir mokymas; AB „SEB bankas“ - užimtumas, sauga ir sveikata darbe, švietimas ir mokymas; nediskriminavimas, darbo / valdymo santykiai (žr. 21 lentelę).

Socialinės srities subkategorijos „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“ indikatorių sąrašė, AB „SEB bankas“ pateikia net 53 rodiklius atskleisdamas esamų ir naujai samdomų darbuotojų skaičius; darbuotojų kaitą pagal amžių, lytis ir regioną (žr. 21 lentelę; G4-LA1 indikatorius). AB „TEO“ atskleidžia kokios yra papildomos socialinės naudos visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams per kolektyvines sutartis, Socialinių reikmių fondą ir Profesines sąjungas; AB „SEB bankas“ - per kolektyvines sutartis, atlygio komitetą bei SEB pelno paskirstymo programą (G4-LA2 indikatorius). Mažiausią įspėjimo laikotarpį dėl svarbių veiklos pasikeitimų, įskaitant jų nurodymą kolektyvinėse sutartyse (G4-LA4 indikatorius) atskleidžia tik AB „TEO“ - 4 savaitės.

21 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“ indikatoriai (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
Valdymo požiūrio atskleidimas: socialinė atsakomybė: darbo praktika, santykiai su darbuotojais (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-LA	sauga ir sveikata darbe, mokymai, darbo praktika; 25 sakiniai	švietimas ir mokymas; 5 sakiniai	užimtumas, sauga ir sveikata darbe, švietimas ir mokymas; nediskriminavimas, darbo / valdymo santykiai; 6 sakiniai + 108 rodikliai
Užimtumas: nuo G4-LA1 iki G4-LA3				
Esamų ir naujai samdomų darbuotojų skaičius; darbuotojų kaita pagal amžių, lytis ir regioną	G4-LA1	-	-	ĮSA; 53 rodikliai lentelėje
Papildomos socialinės naudos visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams	G4-LA2	Ne ĮSA; 7 sakiniai	-	ĮSA+MA; 6 sakiniai
Mažiausias įspėjimo laikotarpis dėl svarbių veiklos pasikeitimų, įskaitant jų nurodymą kolektyvinėse sutartyse	G4-LA4	ĮSA; 5 sakiniai	-	-
Darbuotojų sauga ir sveikata darbe: nuo G4-LA5 iki G4-LA8				
Darbo jėgos procentas, atstovaujamas formaliuose darbuotojų sveikatos bei saugos komitetuose, kurie padeda stebėti ir patarti dėl darbo sveikatos bei saugos programų	G4-LA5	Pastaba; 1 sakiny	-	ĮSA; 8 rodikliai
Darbų sauga ir sveikata: nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių susirgimų skaičius	G4-LA6	ĮSA; 4 sakiniai	-	-
Sveikatos ir apsaugos klausimai, įtraukti į formalius susitarimus su profesine sąjunga	G4-LA8	ĮSA; 1 sakiny	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

AB „TEO“ atskleidžia, kad darbuotojų saugos darbe ir sveikatos komitetas sudarytas iš 3 darbdavio ir 3 profsąjungos narių atstovų, AB „SEB bankas“ pateikia 8 rodiklius (G4-LA5 indikatorius). AB „TEO“ pateikia konkrečius skaičius nelaimingų atsitikimų darbe bei profesinių susirgimų skaičių (G4-LA6 indikatorius). AB „TEO“ atskleidžia, kad visiems be išimties darbuotojams taikomi kolektyvinės sutarties bei Darbo tvarkos taisyklių susitarimai (G4-LA8 indikatorius).

21 lentelės tęsinys. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“ indikatoriai (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
Švietimas ir mokymas: nuo G4-LA9 iki G4-LA11				
Vidutinis mokymų laikas kiekvienam darbuotojui pagal darbuotojų kategorijas	G4-LA9	ĮSA; 1 sakiny	-	-
Programos, skirtos darbuotojų įgūdžių gerinimui bei mokymuisi visą gyvenimą, užtikrinančios darbuotojų darbingumo tęstinumą ir padedančios valdyti karjerą	G4-LA10	-	MA; 5 sakiniai	ĮSA; 7 rodikliai
Darbuotojų, gaunančių nuolatinės darbo ir karjeros tobulinimo apžvalgas, procentas	G4-LA11	ĮSA; 2 sakiniai	-	-
Įvairovė ir lygios galimybės: G4-LA12				
Valdymo organų sudėtis ir darbuotojų grupavimas	G4-LA12	-	-	ĮSA; 36 rodikliai
Darbo praktika ir tinkamas darbas: nuo G4-LA14 iki G4-LA16				
Procentas naujų tiekėjų, kuriems taikomi etiškos darbo praktikos reikalavimai	G4-LA14	Pastaba; 1 sakiny	-	-
Informavimas apie darbo praktikos etikos pažeidimus	G4-LA16	Pastaba; 3 sakiniai	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

AB „TEO“ atskleidžia, kad vidutinis mokymo laikas 2014 m. įmonių grupėje vienam darbuotojui – 22,9 val. (žr. 21 lentelės tęsinį; G4-LA9 indikatorius). AB „LESTO“ nurodo 2014 m. vykdžiusi privalomus darbuotojų profesinės kvalifikacijos mokymus, bendrųjų kompetencijų lavinimo mokymus, vadovų lyderystės kompetencijai ugdyti; AB „SEB bankas“ pateikia 7 rodiklius atskleidžiančius kiek pinigų investuota į mokymus, kiek valandų mokėsi darbuotojai bei darbuotojų pasiskirstyma mokymuose (G4-LA10 indikatorius). Nors AB „TEO“ nepateikia konkretaus procento darbuotojų, gaunančių nuolatinės darbo ir karjeros tobulinimo apžvalgas, tačiau atskleidžia per 2014 m. karjeros pokyčių patyrusių darbuotojų bei darbuotojų, kuriems buvo peržiūrėti ir padidinti atlyginimai, procentus (G4-LA11 indikatorius). AB „SEB bankas“ atskleidžia net 36 rodiklius atspindinčius valdymo organų sudėtį ir darbuotojų grupavimą (G4-LA12 indikatorius).

Darbo praktikos ir tinkamo darbo indikatorius atskleidžia tik AB „TEO“ nurodydama, kad visi nauji tiekėjai privalo pasirašyti Tiekėjų etikos kodeksą (G4-LA14 indikatorius) bei tai, kad apie neetišką elgesį pirmiausia rekomenduojama pranešti Personalo, Teisės reikalų ar Rizikų valdymo padalinių vadovams (G4-LA16 indikatorius). Paskutiniai rodikliai yra nauji G4 metodikoje.

Socialinės srities subkategorijos „Žmogaus teisių apsauga“ indikatoriai. Tyrimo metu nustatyta, kad šiooje subkategorijoje pateikiami skirtingi įmonėms reikšmingi aspektai: AB „TEO“ nediskriminavimas, saviraiškos laisvė, asociacijų laisvė, priverstinis darbas; AB „LESTO“ – nediskriminavimas; AB „SEB bankas“ – investicijos (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Žmogaus teisių apsauga“ indikatoriai

(sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
Valdymo požiūrio atskleidimas: socialinė atsakomybė: žmogaus teisės (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-HR	Nediskriminavimas, saviraiškos laisvė, asociacijų laisvė, priverstinis darbas; <i>14 sakinių</i>	Nediskriminavimas; <i>1 sakiny</i>	Investicijos; <i>3 sakiniai</i>
Investicijos: nuo G4-HR1 iki G4-HR2				
Reikšmingi investiciniai susitarimai, kontraktai organizacijoje, paliečiantys žmogaus teisių sąlygas	G4-HR1	pastaba; 2 sakiniai	-	ĮSA; 3 sakiniai
Bendras darbuotojų žmogaus teisių politikos, susijusios su organizacijos veikla, apmokymo valandų skaičius, įskaitant apmokomų darbuotojų procentą	G4-HR2	pastaba; 4 sakiniai	-	-
Kiti: nuo G4-HR3 iki G4-HR12				
Diskriminacijos incidentų skaičius ir veiksmai, kurių buvo imtasi spręsti incidentus, susijusius su žmogaus teisių pažeidimais	G4-HR3	pastaba; 1 sakiny	ĮSA; 1 sakiny	-
Asociacijų laisvės, priverstinio darbo, vaikų darbo, kolektyvinių derybų teisių pažeidimų rizikos prevencija bei veiksmai, kurių imtasi, kad būtų palaikytos šios teisės - tiekimo grandyje	G4-HR4; G4-HR5; G4-HR6	Pastaba; 2 sakiniai	-	-
Procentas naujų tiekėjų, kuriems keliama žmogaus teisių apsaugos reikalavimai	G4-HR10	Pastaba +ĮSA; 2 sakiniai	-	-
Informavimas apie žmogaus teisių pažeidimus	G4-HR12	Pastaba; 3 sakiniai	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

AB „TEO“ atskleidžia, kad nors 2014 m. vyko struktūrinė organizacijos pertvarka, vis tik pokyčių procese visų lygių darbuotojai buvo įtraukti į organizacijos Struktūros tobulinimo grupę; tuo tarpu AB „SEB bankas“ pateikia abstrakčius aprašymus apie atsakingą finansavimą, kurio dėka 25 šalyse daugiau 6 mln. gyventojų, tarp kurių dauguma moterų, suteikti mokrokreditai bei moterų galimybes siekti karjeros (G4-HR1 indikatorius). AB „TEO“ nurodo, kad jau 2013 m. patvirtinta „Saviraiškos laisvės telekomunikacijų srityje politika“, padedanti mažinti riziką pažeisti žmogaus teises tais atvejais, kai valdžios ir teisėsaugos institucijos reikalauja sekti klientų komunikaciją ar riboti ryšio prieigą (G4-HR2 indikatorius) bei nurodo, kad nebuvo užfiksuota tokio pobūdžio pažeidimų ar nusiskundimų, kaip ir AB „LESTO“ atveju (G4-HR3 indikatorius).

AB „TEO“ atskleidžia, kad parengtas bendrovėje „Tiekėjų etikos kodeksas“ įpareigoja tiekėjus rūpintis šių teisių užtikrinimu, o Etikos kodekse bei Tvarumo politikoje apibrėžti antidiskriminavimo įsipareigojimai, kurių laikosi bendrovė (G4-HR4; G4-HR5; G4-HR6 indikatoriai). Be to, AB „TEO“ pažymi, kad jos tiekėjams galiojančiame kodekse paliečiami ir žmogaus teisių klausimai, todėl nenurodo konkrečių procentų naujų tiekėjų, kuriems keliami žmogaus teisių apsaugos reikalavimai (G4-HR10 indikatorius). Informavimas apie žmogaus teisių pažeidimus (G4-HR12 indikatorius) AB „TEO“ vykdomas kaip ir informavimas apie darbo praktikos etikos pažeidimus (G4-LA16 indikatorius).

Socialinės srities subkategorijos „**Atsakomybės visuomenei srityje**“ yra 11 indikatorių (žr. 6 priedo tęsinį). Tyrimo metu nustatyta, kad šioje srityje analiuojamos įmonės nurodo tokius reikšmingus aspektus: AB „TEO“ - bendruomenės, darbuotojai, antikorupcija, etiškas elgesys rinkoje; AB „LESTO“ - vietos bendruomenės; AB „SEB bankas“ - antikorupcija, viešoji politika. AB „TEO“ atskleidžia 2014 m. gyvendinusi apie 80 paramos ir bendradarbiavimo projektų, o socialinės investicijos siekė 1,13 mln. litų (žr. 23 lentelę; G4-SO1 indikatorius). AB „LESTO“ atskleidė, kad 2014 m. organizavo racionalaus ir saugaus elektros vartojimo renginių ciklą 14 šalies bibliotekų; kartu su Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacija kvietė seniūnijas bei jų bendruomenes teikti paraiškas saugumo šalia elektros tinklo įrenginių bei visuomenės atsakingumo didinimo projektų konkursui; taip pat „Žalioji protokolas“ taikomą vienintelį šalyje tokio pobūdžio susitarimą, kuriuo įmonės ir organizacijos patvirtina, kad yra susipažinusios su aplinką tausojančiomis idėjomis, skatinančiomis racionalų elektros energijos vartojimą, šioms idėjoms pritaria ir pasižada jas taikyti praktikoje (G4-SO1 indikatorius).

AB „TEO“ nurodo 2014 m. atnaujiniusi „Antikorupcijos politiką“, kuria remiantis taipogi nurodomas ir naujas pranešimo apie neetišką elgesį ar bendrovės vidaus tvarkų pažeidimus būdas (žr. 23 lentelę; G4-SO3 indikatorius). Be to, AB „TEO“ atskleidžia, kad 98,7 proc. įmonės darbuotojų buvo supažindinti su procedūromis 2014 m. vykdant elektroninius mokymus, kurie naujiems darbuotojams yra privalomi (G4-SO4 indikatorius). AB „SEB bankas“ socialinės atsakomybės ataskaitoje antikorupcijos temai skiria daug dėmesio, tačiau informacija apsiriboja bendromis

apžvalginėmis temomis; metiniame pranešime atskleidžia taikomas operacinės rizikos priemonės; kitaip tariant, įmonė komunikuoja suinteresuotosioms grupėms apie kovos su korupcija politiką bei procedūras (žr. 23 lentelę; G4-SO4 indikatorius).

23 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Atsakomybės visuomenei srityje“ indikatoriai (sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatorius			
Valdymo požiūrio atskleidimas: socialinė atsakomybė: visuomenė (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-SO	bendruomenės, darbuotojai, antikorupcija, etiškas elgesys rinkoje; 20 sakinių	vietos bendruomenės; 9 sakiniai	antikorupcija, viešojo politika; 11 sakinių
Padalinių, kuriuose įtraukiamos vietos bendruomenės, įvertinant poveikį ar plėtros programas	G4-SO1	Pastaba + ĮSA; 8 sakiniai	ĮSA; 9 sakiniai	-
Korupcijos rizikos vertinimas	G4-SO3	ĮSA; 3 sakiniai	-	-
Mokymai: procentinis darbuotojų skaičius, kurie buvo supažindinti su kovos su korupcija politika, procedūromis	G4-SO4	Pastaba +ĮSA; 2 sakiniai	-	ĮSA+MA; 9 sakiniai
Incidentai: procentinis ir bendras užfiksuotų korupcijos incidentų skaičius ir veiksmai, kurių imtasi	G4-SO5	Pastaba; 2 sakiniai	-	-
Dalyvavimas viešojoje politikoje ir jos vystyme: bendra finansinės paramos ar nemokamai suteiktų paslaugų vertė politinėms partijoms, politikams ar su jais susijusioms institucijoms	G4-SO6	Pastaba; 4 sakiniai	-	ĮSA; 2 sakiniai
Teisinių veiksmų, susijusių su monopoliniais veiksmais, karteliniais susitarimais ar sveikos konkurencijos principų pažeidimu, skaičius ir pasekmės	G4-SO7	Pastaba; 1 sakiny	-	-
Piniginė išraiška stambių nuobaudų, susijusių su įstatymų ir reikalavimų nesilaikymu	G4-SO8	Skaitinė reikšmė	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

AB „TEO“ atskleidžia, kad 2014 m. korupcijos incidentų „Skaidrumo lija“ bei el. paštui nebuvo fiksuota; be to, buvo vykdytas intensyvus Antikorupcijos politikos aiškinamasis darbas, regionuose - pristatymai visų lygių vadovams, apvalaus stalo diskusijos (žr. 23 lentelę; G4-SO5 indikatorius). Įmonė taipogi nurodo:

- nedalyvaujanti politikoje ir neteikianti finansinės paramos politinėms partijoms bei nekomentuojanti politikos įvykių ir nedarn jotikių politinių pareiškimų (G4-SO6 indikatorius);

- 2014 m. neturėjusi teisinių veiksmų, susijusių su monopoliniais veiksmais, karteliniiais susitarimais ar sveikos konkurencijos principų pažeidimu, skaičius ir pasekmės (G4-SO7 indikatorius);
- 2014 m. neturėjusi stambių nuobaudų, susijusių su įstatymų ir reikalavimų nesilaikymu (G4-SO8 indikatorius).

AB „SEB bankas“ atskleidžia nedalyvaujantis politikoje ir neteikiantis finansinės paramos politinėms partijoms (G4-SO6 indikatorius). Reikia pažymėti, kad šioje srityje AB „SEB bankas“ pateikia papildomą finansinių institucijų galimą teikti G4-FS14 indikatorių, atskleidžiantį apie teikiamas paslaugas silpnaregiams naudojantis „Digipass“ apsaugos priemone jungiantis internetine ar telefonine bankininkyste bei informuoja apie tai, kad Latvijoje su nevyriausybine organizacija siekia pagerinti priėjimą neįgaliesiems prie bankomatų ir paslaugų banko skyriuose (žr. 4 priedą).

Socialinės srities subkategorijos „*Atsakomybės rinkos srityje*“ nurodomi 9 indikatoriai (žr. 6 priedo tęsinį). Šioje srityje tik dvi analizuojamos įmonės nurodo reikšmingus apsktus: AB „TEO“ - atsakingas informavimas, atsakinga rinkodara, duomenų privatumas; AB „SEB bankas“ - produktų, paslaugų ženklavimas; marketingo komunikacija; klientų privatumas. AB „TEO“ atskleidžia, kad 2014 m. neturėjo incidentų, susijusių su įsipareigojimų dėl produktų ir paslaugų saugumo pažeidimo įstatymų reikalavimų nesilaikymu (žr. 24 lentelę; G4-PR2 indikatorius). Siekdama patenkinti klientų lūkesčius ir didinti pasitenkinimą, AB „TEO“ nurodo atliekanti klientų nuomonės tyrimus; AB „SEB bankas“ taipogi atskleidžia, kad stengiasi per 72 val. išspręsti klientų nusiskundimus pateiktus asmeniškai, telefonu ar internetu (žr. 24 lentelę; G4-PR5 indikatorius).

AB „TEO“ „Paslaugų ir kainų komitetas“ yra parengęs nuostatus, kuriais vadovaujantis vertinamos teisinės rizikos bei atsižvelgiama į vidinį dokumentą „Reklamos gairės“ (G4-PR6 indikatorius). Atskleidama, kad nuo 2006 m. bendradarbiauja su reklamos savireguliacijos asociacija „Reklamos biuras“ ir laikosi Reklamos etikos kodekso (G4-PR7 indikatorius), AB „TEO“ nurodo 2014 m. už reklamą ar konkurencijos pažeidimus baudų ar įspėjimų neturėjusi. Tačiau 2014 m. buvo užfiksuoti 3 klientų nusiskundimai dėl duomenų privatumo pažeidimų (G4-PR8 indikatorius), nors AB „TEO“ ar jos darbuotojams nebuvo skirta jokių baudų dėl duomenų privatumo pažeidimų. 2014 m. AB „TEO“ negavo nuobaudų už įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, susijusių su produktų ar paslaugų teikimo bei naudojimo taisyklių nesilaikymu (G4-PR9 indikatorius).

24 lentelė. Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas: socialinės srities subkategorijos „Atsakomybės rinkos srityje“ indikatoriai

(sudaryta autoriaus, remiantis analizuojamų įmonių viešai skelbiamomis ataskaitomis)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	G4 indikatoriai			
Valdymo požiūrio atskleidimas: atsakomybė už produktą (nurodomi reikšmingi aspektai)	G4-PR	atsakingas informavimas, atsakinga rinkodara, duomenų privatumas; <i>12 sakinių</i>	-	produktų, paslaugų ženklavimas; marketingo komunikacija; klientų privatumas; <i>5 sakiniai</i>
Bendras incidentų, kai buvo pažeisti įsipareigojimai dėl produktų ir paslaugų saugumo, skaičius, jų pasekmės	G4-PR2	Pastaba; 1 sakiny	-	-
Veiklos, susijusios su klientų lūkesčių tenkinimu, įskaitant klientų pasitenkinimą, tyrimų rezultatus	G4-PR5	Pastaba; ĮSA; 1 sakiny	-	ĮSA; 5 sakiniai
Programos, nustatančios rinkodaros, komunikacijos, reklamos ir rėmimo veiklos atitiktį įstatymams, standartams ir savanoriškiems įsipareigojimams	G4-PR6	Pastaba; ĮSA; 5 sakiniai	-	-
Bendras rinkodaros, komunikacijos, reklamos ir rėmimo incidentų, kai buvo pažeisti įstatymai, standartai ar savanoriški įsipareigojimai, skaičius bei jų pasekmės	G4-PR7	Pastaba; ĮSA; 2 sakiniai	-	-
Bendras pagrįstų nusiskundimų dėl klientų duomenų privatumo pažeidimų skaičius bei klientų duomenų praradimai	G4-PR8	Pastaba; 2 sakiniai	-	-
Stambios piniginių baudos už įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, susijusius su produktų ar paslaugų teikimo bei naudojimo taisyklių nesilaikymu	G4-PR9	Pastaba; 1 sakiny	-	-

*Indikatorių aprašymas pateikiamas bendrovės: MA - metinėje ataskaitoje; ĮSA –socialinės atsakomybės ataskaitoje;

Tyrimo rezultatų apibendrinimas. Apibendrinant atskaitomybių vertinimą pagal *atskaitomybės formą ir pateikimą*, galima teigti, kad visos analizuojamos įmonės pateikia savo ataskaitų elektronines versijas. Tai palengvina jų pasiekiamumą įvairioms suinteresuotosioms sritims ir rodo elektroninės komunikacijos priemonių taikymo reikšmę bendrovių marketingo bei komunikacijos procesuose. Ataskaitos pateikiamos lengvai prieinamu formatu bet kokiai įmonei esančiai bet kurioje pasaulio šalyje ir gali suteikti įmonių suinteresuotosioms grupėms paprastą priejimą prie reikalingos

informacijos jiems patogiu metu ir patogioje vietoje. AB „TEO“ ir AB „SEB bankas“ turi ilgametę, t.y. 9 m., tokių atsakaitų teikimo patirtį, kas atspindi brandą socialinės atsakomybės srityje bei lankstumą pereinant prie naujesnės GRI metodikos versijos.

Apibendrinant analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas *vizualizacijos kriterijaus aspektu*, galima teigti, kad stebima vieningos vizualizacijos kriterijų bei pačios ataskaitos formos nebuvimas, išskyrus GRI rodiklių lenteles. Be to, AB „SEB bankas“ socialinės atsakomybės ataskaita pasižyminti plačiu įvairių vizualizacijos kriterijų naudojimu, tampa puikia rinkodaros priemone su įvairiomis suinteresuotomis grupėmis. Tuo tarpu AB „LESTO“ ir ypač AB „TEO“ socialinės atsakomybės ataskaitos vizualizacijos kriterijų naudojimo aspektu rodo, kad komunikuodamos ir pateikdamos informaciją suinteresuotosioms grupėms bendrovės neišnaudoja visų atskaitomybės vizualizacijos galimybių.

Apibendrinant analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės atskaitomybių vertinimą pagal *turinio ir struktūros kriterijaus dalį „Strateginė dalis“* galima teigti, kad visos analizuojamos įmonės 2014 m. pateiktose socialinės atsakomybės atskaitomybėse pateikia:

- vadovo pranešimą atskleidžiantį, kad socialinės atsakomybės principų integravimas įmonių veikloje bei sprendimai tiek dėl socialinės atsakomybės, tiek dėl jų atskaitomybės yra priimami aukščiausiam organizaciniame lygmenyje;
- įmonių charakteristikas atskleidžiančias ne tik veiklos specifiką, bet ir rinkas, darbuotojų atžvilgiu vykdomą politiką, tiekimo grandinės ypatumus, atsargumo principo laikymosi bei narystę įvairiose organizacijose;
- strateginius planus, kuriuos vis tik išsamiausiai atskleidžia priklausančios grupei ir ĮSA veiklą vykdančios grupės mastu įmonės; ypač AB „SEB bankas“, kuris ypatingą dėmesį kreipia į deklaruojamų pagrindinių vertybių (įsipareigojimas, abipusė pagarba, profesionalumas ir tęstinumas) atsispindėjimą įmonės veikloje bei kultūroje.

Nustatyta, kad kiekvienos analizuojamos įmonės veiklos specifiką apibrėžia atitinkamas plataus spektro suinteresuotųjų grupės, lemiančias numatytus skirtingus jų įtraukimo būdus bei priemones, siekiant suderinti suinteresuotųjų grupių lūkesčius su įmonių deklaruojama bei vykdoma socialine atsakomybės veikla. Todėl analizuotose socialinės atsakomybės atskaitomybėse stebima kaip galima išsamus kiekvienos įmonės suinteresuotosios grupės išanalizavimas pateikiant ir reikšmingas socialinės atsakomybės bei informacijos atskleidimo sritis.

Apibendrinant analizuojamų įmonių atskaitomybių vertinimą pagal *turinio ir struktūros kriterijaus dalį „Analitinė dalis“* galima teigti, kad savanoriškai atskleidžiama informacija apima tris pagrindines grupes: ekonominę, aplinkos apsaugos bei socialinę veiklą (žr. 25 lentelę).

25 lentelė. Analizuojamų įmonių atskleidžiamos informacijos suvestinė pagal atsakomybės sritis (sudaryta autoriaus)

G4 indikatorių sistema pagal metodiką „Specifiniai standartai“		AB „TEO“	AB „LESTO“	AB „SEB bankas“
indikatoriaus sritis	rekomenduojamas G4 indikatorių skaičius	atskleidžiamas G4 indikatorių skaičius / sakiniai, rodikliai, grafikai		
1. Ekonominė atsakomybė	9 indikatoriai	3; 9 sakiniai	3; 19 sakinių	3; 15 sakinių
2. Aplinkosaugos atsakomybė	34 indikatoriai	8; 39 sakiniai	2; 16 sakinių	4; 8 sakiniai + 18 apskaičiuotų rodiklių
3. Socialinė atsakomybės subkategorijos:	48 indikatoriai	30; 71 sakiniai	3; 15 sakinių	9; 25 sakiniai + 108 apskaičiuoti rodikliai
3.1. Darbo praktika, santykiai su darbuotojais	16 indikatoriai	9; 25 sakiniai	1; 5 sakiniai	5; 6 sakiniai + 108 apskaičiuoti rodikliai
3.2. Žmogaus teisių atsakomybė	12 indikatoriai	8; 14 sakinių	1; 1 sakiny	1; 3 sakiniai
3.3. Visuomenės atsakomybė	11 indikatoriai	7; 20 sakinių	1; 9 sakiniai	2; 11 sakinių
3.4. Rinkos atsakomybė	9 indikatoriai	6; 12 sakinių	-	1; 5 sakiniai
4. Veiklos specifikos indikatoriai		10 telekomunikacijų sektoriaus indikatorių	-	5 finansinio sektoriaus indikatorių

Kiekvienoje srityje analizuojamos įmonės atskleidžia atitinkamą informaciją, pirmiausia atskleisdamos valdymo požiūriu reikšmingus aspektus bei pagal pasirinktą G4 metodiką atskleisdami veiklos specifiką, strategiją ir valdymo požiūriu reikšmingus aspektus pateikdami tam tikrus indikatorius. Tyrimo rezultatai rodo, kad dvi iš analizuojamų įmonių - AB „TEO“ ir AB „SEB bankas“ - atskleidžia daugiau informacijos nei AB „LESTO“ ekonominės, aplinkos apsaugos bei socialinės veiklos aspektais.

AB „TEO“ atskleidžiama informacija koncentruojama aplinkos apsaugos bei socialinės veiklos subkategorijose kaip „Atsakomybės rinkos srityje“, „Atsakomybės visuomenei srityje“, „Žmogaus teisių apsauga“, „Darbo praktika, santykiai su darbuotojais“; būtent šiose atsakomybės srityse AB

„TEO“ atskleidžia daugiausiai G4 metodikoje siūlomų pateikti indikatorių (žr. 25 lentelę). AB „SEB bankas“ atskleidžiama informacija koncentruojama socialinės veiklos (9 iš 48 indikatorių) bei aplinkos apsaugos (4 iš 34 indikatorių) srityse. AB „SEB bankas“ atveju reikia pažymėti, kad stebimas pateikimas apskaičiuotų konkrečių rodiklių būtent grupės mastu bei išskiriant juos pagal veiklos šalis. Tuo tarpu AB „LESTO“ pateikia visose trijose srityje po kelis įmonės nuomone jos veiklą griausiai atskleidžiančius indikatorius.

Reikia pažymėti, kad AB „TEO“ ir AB „SEB bankas“ socialinės atsakomybės ataskaitose pateikia veiklos specifiką atspindinčius rodiklius: AB „TEO“ pateikia 10 telekomunikacijų sektoriaus indikatorių; AB „SEB bankas“ – 5 finansinio sektoriaus indikatorių.

Tyrimo rezultatų aptarimas ir diskusija. Tyrimo rezultatai rodo, kad analizuojamos įmonės savo socialinės atsakomybės ataskaitose teikia skirtingą informaciją, tačiau daugiau ir išsamesnės informacijos pateikia AB „SEB bankas“. Tai atitinka Berglöf, Pajuste (2005) tyrimų rezultatus, kurie atskleidė, kad didesnės įmonės turinčios didesnius pinigų srautus, bet lėčiau augančios, atskleidžia daugiau įvairios informacijos. Be to, minėtų autorių tyrimas atskleidė ir tai, kad Lietuvos kaip ir Lenkijos įmonės savanoriškai pateikia mažiau informacijos nei reikalaujama teisiškai. Panašius rezultatus rodo ir Soliman (2013) tyrimas atskleidžiantis, kad įmonės dydis ir pelningumas tui įtakos savanoriškai pateikiamos informacijos lygiui.

Tyrimo metu nustatyta, kad analizuojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiama informacija apima ekonominius, aplinkosauginius, darbo praktikos bei etikos, žmogaus teisių, visuomenės ir produkto atsakomybės aspektus; tai dalinai atliepia Holder-Webb, Cohen, Nath, Wood (2009), tyrimų rezultatus, aprėpiančius įmones pateikiančias socialinės atsakomybės ataskaitas ne tik GRI iniciatyva.

Dagilienės, Gokienės (2011) atliktas tyrimas atskleidė, kad analizuotų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų turinys, apimtis ir pateikiami rodikliai yra skirtingi. Tokie rezultatai gauti ir šio tyrimo metu, tačiau tai gali būti paaiškinta tuo, kad įmonės veikia skirtingose sektoriuose, todėl pateikia tik tems sektoriams aktualius rodiklius. Taip pat įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų turinį, apimtį lemia ir įmonių nuostatai, vadovybės požiūris, kuriais remiantis pasirenkama ir ataskaitų forma, ir galima atskleisti informacija.

Tyrimo metu nustatyta, kad AB „TEO“, AB „LESTO“, AB „SEB bankas“ teikia atskiras socialinės atsakomybės formas, pateikia jas elektronine versija savo tinklalapiuose. AB „SEB bankas“ daugiausiai naudoja vizualizacijos kriterijų, kas nurodo, kad įmonė socialinės atsakomybės ataskaitą sėkmingai naudoja komunikacijai su suinteresuotomis šalimis. Tai atliepia Habek (2011), Jusčiaus, Griauslytės (2014) tyrimo rezultatus, rodančius, kad vis tik mažai įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas naudoja kaip sėkmingą komunikacijos priemonę.

AB „TEO“, AB „LESTO, AB „SEB bankas“ socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiami vadovų pranešimai įrodo, kad socialinės atsakomybės principų integravimas įmonių veikloje yra ir vertinamas, ir palaikomas vadovybės. Tai yra labai svarbus veiksnys akcentuojamas Dagilienės, Leitonienės, Grencikovos (2014), Jusčiaus, Griauslytės (2014) tyrimuose.

Tyrimas atskleidė, kad AB „TEO“, AB „LESTO, AB „SEB bankas“ suinteresuotųjų įtraukimas socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiamas labai abstrakčiai, neišskiriant konkrečių aspektų. Tai rodo, kad informacija, susijusi su suinteresuotųjų grupių lūkesčiais paliekama įmonių viduje ir lieka mažai galimybių patikrinti ar vykdoma bei deklaruojama tolimesnė socialinė veikla atitinka bei derinasi būtent su įmonių išskirtų suinteresuotųjų grupių poreikiais. Tokia situacija pažymi, kad socialinės atsakomybės ataskaitose suinteresuotųjų įtraukimas vis tik lieka daugiau deklaratyvus pobūdžio.

IŠVADOS

Remiantis literatūros analize ir tyrimo rezultatais, galima teikti tokias išvadas:

1. Savanoriško apskaitos informacijos pateikimo ypatumai pasireiškia keliais aspektais. Pirmasis - šalyje įteisintas tokios informacijos pateikimo savanoriškumo principas, leidžiantis įmonėms rinktis kokią ir kiek nefinansinės apskaitos informacijos atskleisti išorei apie įmonę. Tokiu atveju finansinė informacija suteikia per mažai duomenų, būtinų realaus „vaizdo“ apie įmonę susidarymui, jos veiklos įvertinimui analizuojant turimą medžiagą, bei įmonės palyginimui su kitomis, tame pačiame veiklos sektoriuje veikiančiomis įmonėmis. Kitas ypatumas - savanoriško apskaitos informacijos pateikimo siejimas su įmonių socialine atsakomybe, grindžiama pamatiniais ekonominiu, ekologiniu ir etiniu elementais;
2. Savanoriško apskaitos informacijos atskleidimo atskaitomybėje galimybės pirmiausia priklauso nuo įmonės dydžio ir veiklos apimčių (teisinis aspektas) bei įmonės pasirinkimo kaip komunikuoti su savo suinteresuotomis šalimis (savanoriškumo principas). Lietuvoje, įmonės priklausančios Jungtinių Tautų Pasaulinio Susitarimo tinklui, gali teikti pažangos ataskaitas pagal 10 Pasaulinio susitarimo nurodytų principų apimant keturias sritis: žmogiškieji išteklių, visuomeninė veikla, produktai ir paslaugos, aplinkosauga. Įmonės turi galimybę teikti ataskaitas remiantis Pasauline atskaitingumo iniciatyva, pateikiant valdymo, ekonominius, aplinkosaugos, santykių su darbuotojais, žmogaus teisių apsaugos, atsakomybės visuomenei bei atsakomybės rinkos srityse rodiklius. Įmonėms suteikta galimybė pasirinkti kokia forma atskleis informaciją – integruotai metiniame pranešime, atskira socialinės atsakomybės ataskaita, internete ar laisva forma.
3. Dviejų iš analizuotų įmonių (AB „TEO“, AB „SEB bankas“) socialinę bradą atspindi ilgametė (9 m.) socialinės atsakomybės ataskaitų teikimo patirtis, lemianti lankstumą pereinant prie naujesnės GRI metodikos versijos;
4. Socialine branda pasižyminčios įmonės naudoja tokias savanoriškos apskaitos informacijos atskleidimo technikas:
 - elektronines ataskaitų formas, atskleidžiančias ir elektroninės komunikacijos priemonių taikymo reikšmę bendrovių marketingo bei komunikacijos procesuose;
 - dažniausiai naudojami vizualizacijos kriterijai yra tekstinė informacija, po to – vaizdai, lentelės, grafikai. AB „SEB bankas“ socialinės atsakomybės ataskaitoje naudojamas platus vizualizacijos kriterijų spektras įgalina ataskaitą naudoti kaip rinkodaros priemonę įvairiomis suinteresuotomis grupėmis. AB „LESTO“ ir ypač AB „TEO“ socialinės atsakomybės ataskaitos siauras vizualizacijos kriterijų naudojimo aspektu rodo, kad komunikuodamos ir pateikdamos informaciją suinteresuotosioms grupėms bendrovės neišnaudoja visų atskaitomybės vizualizacijos galimybių;

Turinio prasme Lietuvoje socialine branda pasižyminčios įmonės atskleidžia savanoriškos apskaitos informaciją apimančią ekonominę, aplinkos apsaugos bei socialinę veiklas, išskiriant valdymo požiūriu reikšmingus aspektus bei pateikiant atitinkamus G4 indikatorius. Tiesiogiai su apskaita siejami atskleidžiami ekonominės veiklos indikatoriai, tačiau kai kurie indikatoriai iš aplinkos apsaugos (pavyzdžiui, vandens, elektros sunaudojimas - sąnaudos) bei socialinės veiklos (pavyzdžiui, papildomos naudos darbuotojams - sąnaudos) taipogi siejami su apskaitos informacija. Nustatyta, kad daugiausiai atskleidžiama savanoriškos apskaitos informacija socialinės veiklos bei aplinkos apsaugos srityse, kas pagrindžia pačių socialinės atsakomybės ataskaitų prasmę.

Tyrimo rezultatai leidžia teikti tokias **rekomendacijas**:

- AB „LESTO“, ypač AB „TEO“ socialinės atsakomybės ataskaitose naudoti daugiau vizualizacijos kriterijų, taip pasiekiant efektyvesnės komunikacijos su suinteresuotosioms grupėmis;
- AB „TEO“ rasti galimybę pereiti prie socialinės atsakomybės ataskaitos pateikimo PDF formatu;
- AB „LESTO“ rasti galimybę pereiti prie G4 „Išsamios“ versijos, kas suteiktų galimybę įmonės suinteresuotosioms pusėms išsamiau pažinti ir įvertinti įmonės deklaruojamą bei vykdomą veiklą;
- AB „LESTO“, AB „TEO“, AB „SEB bankas“ rasti socialinės atsakomybės ataskaitos auditavimo galimybę, kas susitiprintų kiekvienos įmonės įvaizdį suinteresuotųjų grupių atžvilgiu, rodantį stiprėjantį įmonių socialinės atsakomybės požiūrį.

LITERATŪRA

1. Archambault, J. J., & Archambault, M. E. (2003). A multinational test of determinants of corporate disclosure. *The International Journal of Accounting*, 38(2), 173-194.
2. Arvidsson, S. (2011). Disclosure of non-financial information in the annual report: A management-team perspective. Iš *Journal of Intellectual Capital* [interaktyvus], 12(2), 277-300. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://dx.doi.org/10.1108/14691931111123421>
3. Astromskiene, A., & Adamonienė, R. (2009). Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų Lietuvoje tendencijos. *Ekonomika ir vadyba*, (14), 217-222.
4. Berglöf, E., & Pajuste, A. (2005). What do firms disclose and why? Enforcing corporate governance and transparency in Central and Eastern Europe. Iš *Oxford Review of Economic Policy*, 21(2), 178-197 [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://ssrn.com/abstract=906397>
5. Bernatonytė, D., Vilké, R., & Keizerienė, E. (2009). Ekonominės krizės poveikio Lietuvos smulkių ir vidutinių įmonių socialinei atsakomybei kryptys. *Ekonomika ir vadyba*, 14, 229-234.
6. Butkevičiūtė, G., & Legenzova, R. (2014). CRE šalių įmonių finansinių ataskaitų palyginamumo tyrimas. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, (8/1), 133-152.
7. Česnyienė, R., & Neverkevič, M. (2009). Įmonių socialinė atsakomybė ir jos iniciatyvų diegimo kliūtys smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėse. *Verslas, Vadyba ir Studijos*, 8(1), 261-270.
8. Dagilienė, L. (2010). The research of corporate social responsibility disclosures in annual reports. *Inžinerinė Ekonomika*, 21(2), 197-204.
9. Dagilienė, L., & Bruneckienė, J. (2009). The role of voluntary disclosed information in financial valuation. *Socialiniai tyrimai*, 3(17), 18-27.
10. Dagilienė, L., & Bruneckienė, J. (2010). Savanoriškai atskleidžiamos informacijos vaidmuo įmonių socialinės atsakomybės aspektu. *Ekonomika ir vadyba*, 15, 451-456
11. Dagilienė, L., & Gokienė, R. (2011). Valuation of corporate social responsibility reports. *Economics and management*, 16, 21-27.
12. Dagilienė, L., & Gokienė, R. (2012). Socialinio audito raiška Lietuvoje. *Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos*, 44-48
13. Dagilienė, L., & Leitonienė, Š. (2012). Corporate social reporting development in Lithuania. *Economics and management*, 17(4), 1233-1239.

14. Dagiliene, L., & Mykolaitiene, V. (2013). Social information disclosure by public education sector: a case study of Lithuanian schools. *Economics and management*, 18(2), 188-197.
15. Dagiliene, L., Leitoniene, S., & Grencikova, A. (2014). Increasing Business Transparency by Corporate Social Reporting: Development and Problems in Lithuania. *Engineering Economics*, 25(1), 54-61.
16. Damodaran, A. (2007). Information transparency and valuation: can you see what you cannot see? Iš *Managerial Finance* [interaktyvus], 33(11), 877-892. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu www.emeraldinsight.com/0307-4358.htm.
17. Franci, J., Nanda, D., & Olsson, P. (2008). Voluntary disclosure, earnings quality, and cost of capital. Iš *Journal of Accounting Research* [interaktyvus], 46(1), 53-99. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://faculty.fuqua.duke.edu/~pol/bio/FrancisNandaOlssonMay07.pdf>.
18. Global Reporting Initiative. (2014). *Report or explain: A smart EU policy approach to non-financial information disclosure*. [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-non-paper-Report-or-Explain.pdf>
19. Hąbek, P. (2013). *How do companies in european union disclose their non-financial data?* [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://www.woiz.polsl.pl/znwoiz/projekt/Masaryk%20H%B9bek.pdf>
20. Holder-Webb, L., Cohen, J.R., Nath, L., & Wood, D. (2009). The Supply of Corporate Social Responsibility Disclosures Among U.S. firms. *Journal of Business Ethics*, 84, 497-527.
21. Hope, O. K. (2003). Disclosure practices, enforcement of accounting standards, and analysts' forecast accuracy: An international study. *Journal of accounting research*, 41(2), 235-272.
22. Įmonių socialinės atsakomybės gairės vertybinių popierių biržoje listinguojamoms įmonėms. metodinė priemonė [SA atskaitomybei gerinti 2012 m. [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu www.socmin.lt/download/6193/listinguojamu-imoniu-gaires.pdf
23. Ionașcu, M. (2011). Financial disclosure of listed romanian companies and analysts'forecast accuracy: an exploratory research. *Internal auditing & risk management*, 1(21), 1-7.
24. Išoraitė, M. (2013). Alaus gamybos įmonių socialinės atsakomybės tyrimas. *Verslo sistemos ir ekonomika*, 3(2), 248 - 265
25. Jocas, A. (2014). Įmonių socialinė atsakomybė teoriniu aspektu. Iš Studentų mokslinė praktinė konferencija „Mokslas ir studijos 2014: teorija ir praktika“, Šiaurės Lietuvos kolegija [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://www.slk.lt/studentu-konferencijos/2014/>
26. Jurkaitis, M., Mažeika, D., Semaškaitė, K. *Socialiai atsakingas verslas Lietuvoje*. [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://analize.lt/praktine-analize/socialiai-atsakingas-verslas-lietuvoje.html>

27. Juščius, V. (2008). Įmonių socialinės atsakomybės įtaka žmogiškųjų išteklių konkurencingumui. *Ekonomika ir vadyba*, 13, 526-531.
28. Juščius, V., & Griauslytė, J. (2014). Lietuvos įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų taikymas verslo praktikoje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, (69) 55-70.
29. Juščius, V., & Šneiderienė, A. (2014). Įmonių socialinės atsakomybės įtaka regioninei plėtrai. *Regional Formation and Development Studies*, 9(1), 66-78.
30. Legenzova, R. (2009). Įmonės informacijos atskleidimo modelis. *Organizacijų Vadyba: Sisteminiai Tyrimai*, (52), 35-47.
31. Legenzova, R., & Čepinskis, J. (2007). Apskaitos harmonizacijos procesų įtaka Lietuvos akcinių bendrovių finansinės informacijos srautams. *Management of Organizations: Systematic Research*, (43). 87-106
32. Leitonienė, Š., & Šapkauskienė, A. (2012). Socialinės informacijos kaip Lietuvos įmonių etiškos elgsenos kriterijaus analizė. *Ekonomika ir vadyba*, 17(3), 836-843.
33. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=483362
34. Lietuvos Respublikos Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas; 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-575, Vilnius (galiojanti aktuali redakcija). [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=493989
35. Lietuvos Respublikos Įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymas; 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-576, Vilnius (galiojanti aktuali redakcija). [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=422313
36. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įmonių socialinė atsakomybė (ISA). [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://www.socmin.lt/lt/darbo-rinka-uzimtumas/imoniu-socialine-atsakomybe-isa.html>
37. Lietuvos Respublikos teisinės bazės analizė dėl įmonių socialinę atsakomybę skatinančių ir trukdančių veiksnių. (2007) Advokatų kontora „Baranauskas, Sesickas, Stukas ir partneriai“.
38. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas. Valstybės žinios, Nr. 17-626 (2007-02-08). Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=442439
39. Mažeikienė, J. (2013). *Ataskaitas galima paversti naudingu valdymo įrankiu*. [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://vz.lt/article/2013/12/15/ataskaitas-galima-paversti-naudingu-valdymo-irankiu>

40. Nacionalinės įmonių socialinės atsakomybės plėtros 2009–2013 metų programa. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Nacionalinės įmonių socialinės atsakomybės plėtros 2009–2013 metų programos ir jos įgyvendinimo 2009–2011 metų priemonių plano patvirtinimo“. [interaktyvus]. 2010 m. sausio 12 d., Nr. 53. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=363948&p_query=&p_tr2=
41. Orens, R., & Lybaert, N. (2013). Disclosure of Non-Financial Information: Relevant to Financial Analysts? Iš *Review of Business and Economic Literature* [interaktyvus], 58(4), 375-406. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/477316/2/RBE_58_04_0375.pdf
42. Rubenson, J., & Schagerlind, T. (2014). Country-specific differences in disclosure compliance. A quantitative study comparing the compliance degree of paragraph 134 in IAS 36 Impairment of Assets in Sweden and the United Kingdom. University of Gothenburg School of Business, Economics and Law, 54 p. [interaktyvus] Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/35991/1/gupea_2077_35991_1.pdf
43. Šimanavičienė, Z., Kovaliov, R., & Subonytė, J. (2011). Įmonių socialinės atsakomybės skatinimo politikos Lietuvoje SSGG analizė. *Ekonomika ir Vadyba*, 16, 605-611.
44. Šimanskienė, L., & Paužuolienė, J. (2010). Įmonių socialinės atsakomybės svarba Lietuvos organizacijoms. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 20(1).
45. Soliman, M. (2013). Firm characteristics and the extent of voluntary disclosure: the case of Egypt. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4(17), 71-80.
46. Tidikis, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija* [interaktyvus]. 2003. Vilnius: Lietuvos Teisės Universitetas. Peržiūrėta 2013, liepos 10, adresu <http://www.vda-unesco.lt/wp-content/uploads/2012/02/R.Tidikis-Socialiniu-mokslu-tyrimu-metodologija1.pdf>.
47. Vaskelienė, L., Selepen, J. (2008). Informacijos apie intelektualinį kapitalą atskleidimas Lietuvos akcinėse bendrovėse. *Ekonomika ir vadyba*, 88-96.
48. Zhang, Z., & Han, F. (2008). Analysis of Accounting Disclosure Model for Strengthening Corporate Social Responsibility. *International Journal of Business and Management*, 3(9), 157-161.
49. 2016 metais įsigalios nauji teisės aktai. [interaktyvus]. Peržiūrėta 2015, gegužės 2, adresu <http://asociacijalava.lt/visos-naujienos/2015/01/11/kodel-ir-kaip-reikes-atsiskaityti-uz-atsakinga-veikla/>
50. Peržiūrėta 2015, rugpjūčio 10, adresu <http://www.leston.lt/lt/socialine-atsakomybe/socialine-atsakomybe.html>
51. Peržiūrėta 2015, rugpjūčio 10, adresu <http://www.teo.lt/ma2014/node/82>

52. Peržiūrēta 2015, rugpjūčio 10, adresu
https://www.seb.lt/sites/default/files/web/pdf/2014_metu_tvarios_veiklos_ataskaita.pdf
53. Peržiūrēta 2015, rugpjūčio 10, adresu <https://www.globalreporting.org/standards/g4/Pages/default.aspx>

PRIEDAI

1 PRIEDAS.

ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS TEORIJŲ PALYGINIMAS

<i>Teorijos pavadinimas</i>	<i>Požiūris į ĮSA</i>	<i>ĮSA svarbus laipsnis</i>	<i>Požiūris į ĮSA kaštus</i>	<i>ĮSA tikslai</i>	<i>ĮSA motyvai</i>	<i>Pagrindiniai argumentai</i>
Agentavimo teorija	Kategoriškai neigiamas	Nesvarbi	Įmonės išteklių švaistymas	Už verslo interesų ribų	Ne ekonominiai	Versle turi būti paisoma tik akcininkų interesų
Suinteresuotųjų grupių teorija	Teigiamas	Būtina	Pateisinami ilgu laikotarpiu	Pašalinti arba sumažinti suinteresuotųjų grupių pasipriešinimą	Veiklos veiksmingumo didinimas	Ilgu laikotarpiu turi neigiamą įtaką įmonių finansiniams rezultatams
Atsakingo valdymo teorija	Teigiamas	Labai svarbi	Neišvengiami	Socialiniai - etiniai	Moraliniai	Vadovai privalo elgtis moraliai neatsižvelgdami į finansinę naudą
Transakcijos kaštų teorija	Sąlygiškai teigiamas	Abejotina	Tik iš dalies pateisinami	Socialiniai, tiesiogiai nesusiję su verslo tikslais	Tik iš dalies gali būti ekonominiai	Griauna privačios nuosavybės teises, skatina tikrosios verslo atsakomybės eroziją
Išteklių teorija	Labai teigiamas	Svarba didėja	Būtinai	Ekonominių ir socialinių tikslų derinimas	Darni raida	Koreliacija tarp ĮSA kaštų ir ilgalaikio įmonės ekonominio efektyvumo

Šaltinis: Jocas (2014, p.7) remiantis Jusčius (2007)

AB „TEO“ 2014 m. „SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS ATASKAITA“

G4 indikatorius	Rodiklių sritis	Informacija apie atskleidžiamą sritį /nuorodos, kur informacija yra ataskaitoje	G3.1 indikatorius
4.4 Strategija ir analizė			
G4-1	Aukščiausias pareigas einančio bendrovės vadovo pareiškimas apie verslo atsakomybės svarbą	žr. <u>Vadovo žodis</u>	1.1
G4-2	Svarbiausios poveikio sritys	žr. <u>Mūsų požiūris</u>	1.2
4.5 Įmonės apibūdinimas			
G4-3	Bendrovės pavadinimas	TEO LT, AB žr. <u>Kas yra Teo</u>	
G4-4	Pagrindiniai prekės ženklai ir paslaugos	žr. <u>Kas yra Teo</u>	2.2
G4-5	Bendrovės pagrindinės būstinės adresas	Lvovo g. 25, LT-03501 Vilnius, Lietuva	2.4
G4-6	Šalys, kuriose bendrovė veikia	Lietuva, žr. <u>Kas yra Teo</u>	2.5
G4-7	Nuosavybės tipas ir teisinė forma	žr. <u>Akcijos ir akcininkai</u>	2.6
G4-8	Rinkos, kuriose bendrovė veikia (pagal geografines ribas, sektorius, klientus, ir t.t.)	žr. <u>Rinka</u>	2.7
G4-9	Organizacijos struktūra, pagrindiniai departamentai, susijusios įmonės, antrinės įmonės, bendros įmonės	žr. <u>Bendrovės valdymo struktūra</u> , <u>Įmonių grupė</u>	2.8
G4-10	Darbuotojų skaičius, tipai	žr. <u>Darbuotojai</u>	LA1
G4-11	Darbuotojų, kuriems taikomi kolektyvinės sutarties susitarimai, procentas	žr. <u>Darbuotojai</u>	LA4
G4-12	Tiekimo grandinė	žr. <u>Reikalavimai tiekėjams</u> , <u>Suinteresuotųjų įtraukimas</u>	Naujas
G4-13	Svarbūs pasikeitimai atskaitomybės laikotarpiu (dėl įmonės dydžio, struktūros, nuosavybės)	žr. <u>Svarbiausi įvykiai</u>	2.9
G4-14	Atsargumo principo taikymas	Atsargumo principo taikymas „Teo“ atveju pasireiškia per bendrovės politikų diegimą, tokių kaip Etikos kodeksas, Teikėjų etikos kodeksas, Antikorupcijos politika ir pan. Plačiau: Mūsų požiūris / <u>Vadyba</u>	4.11
G4-15	Principai, chartijos, kitos viešos	Mūsų požiūris / <u>Vadyba</u>	4.12

	iniciatyvos aplinkosauginiu, socialiniu, ekonominiu aspektu, kurioms bendrovė pritaria ir yra įtvirtinusi		
G4-16	Narystė įvairiose asociacijose, tarptautinėse ir vietos organizacijose	žr. <u>Narystė organizacijose</u>	4.13
4.6 Identifikuoti reikšmingi aspektai ir ataskaitos ribos			
G4-17	Bendrovės subjektai, įtraukti į finansinę ataskaitą ir subjektai	Apie Teo / <u>Imonių grupė</u>	2.3
G4-18	Ataskaitos turinio bei ribų nustatymas	žr. <u>Suinteresuotųjų įtraukimas</u>	3.5
G4-19	Reiškiami ataskaitos aspektai	žr. <u>Suinteresuotųjų įtraukimas</u>	Naujas
G4-20	Reikšmingų aspektų ribos (kiekvienam aspektui) organizacijos viduje	Aspektai laikomi reikšmingais visos bendrovės mastu.	3.5, 3.7, 3.8
G4-21	Reikšmingų aspektų ribos (kiekvienam aspektui) organizacijos išorėje	Aspektai laikomi reikšmingais visų suinteresuotųjų grupių atžvilgiu.	3.5, 3.7, 3.8
G4-22	Korekcijos, taisymai, reikšmingi pokyčiai, lyginant su buvusia ataskaita	Ženklių pokyčių teikiamuose duomenyse nėra.	3.10
G4-23	Žymūs pasikeitimai lyginant su buvusia ataskaita	Pradėta teikti informaciją G4 raportavimo principu. Itin svarbi suinteresuotųjų šalių rolė, reikšmingų aspektų nustatymo procesas.	3.11
4.7 Suinteresuotųjų grupių įtraukimas			
G4-24	Suinteresuotųjų grupės	žr. <u>Suinteresuotieji</u>	4.14
G4-25	Suinteresuotųjų grupių išskyrimas	žr. <u>Suinteresuotieji</u>	4.15
G4-26	Požiūris į suinteresuotųjų įtraukimą	žr. <u>Suinteresuotųjų įtraukimas / Mūsų požiūris</u>	4.16
G4-27	Pagrindinės temos, iškeltos įtraukiant suinteresuotąsias grupes	žr. <u>Suinteresuotųjų įtraukimas</u>	4.17
4.8 Ataskaitos parametrai			
G4-28	Atskaitomybės laikotarpis	2014	3.1
G4-29	Ankstesnės ataskaitos pateikimo data	2014-04-30	3.2
G4-30	Ataskaitos dažnumas	Kasmet	3.3
G4-31	Kontaktinis asmuo klausimams, susijusiems su socialinės atsakomybės atskaitomybe	<u>Renata Gaudinskaitė / Apie ataskaitą</u>	3.4

G4-32	Pagal ką raportuojama (atitikimas GRI lygiui; GRI turinio indeksas)	žr. <u>GRI rodikliai</u>	3.12
G4-33	Politika ir dabartinė praktika siekiant išorinio ataskaitos įvertinimo užtikrinimo	<u>Apie ataskaitą</u> Ši ataskaita nėra audituota. Pastebėtina, kad auditorių kompanija „Deloitte“, vykdydama „TeliaSonera“ (TS) grupės Tvarumo ataskaitos už 2014 metus auditavimą, pasirinko tikrinti „Teo“, kaip vieną iš duomenis TS teikiančių kompanijų. Buvo audituojami TS teikiamų duomenų šaltiniai, duomenų rinkimo būdai, patikimumas, kanalai, aiškinamasi, kaip organizacijoje įgyvendinamos tvarkos, kaip laikomasi deklaruojamų politikų. TS grupės mastu renka įmonių energetinio efektyvumo duomenis kas ketvirtį, o transporto, kelionių, darbuotojų bei kt. – kartą per metus. Bendrovė planuoja atlikti ĮSA auditą / patikrinimą 1 metų perspektyvoje.	3.13
4.9 Valdymas			
G4-34	Bendrovės valdymo struktūra	žr. <u>Bendrovės valdymo struktūra ir Metinis pranešimas</u> / Valdymo organai (p. 63)	4.1
G4-38	Valdybos ir komitetų sudėtis	žr. <u>Valdymas ir Metinis pranešimas</u> / Valdymo organai, Valdybos veikla (p. 63)	4.3
G4-39	Ar aukščiausio valdymo organo vadovas taip pat yra ir vykdomasis direktorius (jei taip, nurodyti kodėl, kokias funkcijas atlieka)	Ne, aukščiausio valdymo organo vadovas nėra ir vykdomasis direktorius. žr. <u>Valdymas</u>	4.2
G4-42	Aukščiausio valdymo organo ir vykdančiųjų vaidmuo organizacijos misijoje, strategijoje ar politikose tvarumo požiūriu	Tvarumas yra mūsų veiklos strategijos dalis. Strategiją tvirtina valdyba. Iki 2018 m. patvirtintoje strategijoje pabrėžiamas skaidrus ir atsakingas organizacijos valdymas bei savo pavyzdžiu grįsta atsakingo verslo lyderystė.	Naujas
4.10 Etika ir principų laikymasis			
G4-56	Vertybės, principai, standartai, elgesio normos (pvz., Etikos kodesas ir pan.)	žr. <u>Mūsų požiūris</u>	4.8
G4-58	Vidiniai ir išoriniai mechanizmai raportavimui apie neetišką elgesį	žr. <u>Skaidrumo linija</u>	Naujas
4.11 Ekonominiai rodikliai			
G4-EC1	Sukurta ekonominė vertė, finansiniai rodikliai	žr. Rezultatai, <u>Investicijos</u>	EC1
G4-EC4	Didelė finansinė parama, gauta iš Vyriausybės	Nebuvo gauta.	EC4
G4-EC7	Infrastruktūros investicijų ir paslaugų visuomenės gerovei kūrimas bei	žr. <u>Rezultatai/Investicijos</u>	EC7

	poveikis		
G4-EC8	Netiesioginis ekonominis poveikis	žr. Mūsų <u>požiūris</u> (rolės rinkoje vertinimas)	EC8
4.12 Aplinkosaugos srities rodikliai			
EN3	Energijos sunaudojimas organizacijoje	žr. Aplinkosauga, <u>Išteklių tausojimas</u>	EN3
EN5	Energetinis intensyvumas	žr. <u>Aplinkosauga</u> (aplinkosaugos politika)	Naujas
EN6	Sutaupytos energijos kiekis konkrečiose srityse, imantis tausojimo iniciatyvų	žr. <u>Išteklių tausojimas</u>	EN7
EN8	Vandens sunaudojimas pagal šaltinį	Išteklių tausojimas, <u>Elektra, popierius, vanduo</u>	EN8
EN15	Tiesioginį ir netiesioginį šiltnamio efektą sukeliančių teršalų	Nėra duomenų, neskaičiuojama. Bendrovė planuoja per artimiausius 2 m. pereiti prie šio rodiklio pateikimo.	EN16
EN19	Veiksmai, skirti mažinti šiltnamio efektą sukeliančio teršimo apimtį	Šilnamio efektą sukeliančių prižasčių mažinimui, bendrovė jau dvejus metus iš eilės paslaugoms teikti naudoja atsinaujinančių šaltinių energiją. Per metus "Teo" sunaudoja apie 35 mln. kilovatvalandžių elektros energijos. Kiti energijos tausojimo duomenys pateikiami skyriuje <u>Išteklių tausojimas</u> .	EN18
EN23	Atliekų tvarkymas, apimtys	žr. <u>Aplinkosauga</u> , Atliekų tvarkymas	EN22
EN-30	Kaip švelninamas poveikis aplinkai, daromas dėl naudojamo transporto, kelionių	žr. <u>Aplinkosauga</u> , Transportas	EN29
EN26	Tiekėjai, kuriems taikomi aplinkosaugos reikalavimai (proc.)	žr. <u>Aplinkosauga</u> / <u>Reikalavimai tiekėjams</u>	EN25
4.13 Darbo praktika, santykiai su darbuotojais			
G4-LA2	Papildomos socialinės naudos visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams	<u>Kolektyvinė sutartis</u>	LA3
G4-LA4	Mažiausias įspėjimo laikotarpis dėl svarbių veiklos pasikeitimų, įskaitant jų nurodymą kolektyvinėse sutartyse	4 savaitės. žr. <u>Darbo sąlygos</u>	LA5
G4-LA5	Darbo jėgos procentas, atstovaujamas formaliuose darbuotojų sveikatos bei saugos komitetuose, kurie padeda stebėti ir patarti dėl darbo sveikatos bei saugos programų	Darbuotojų saugos darbe ir sveikatos komitetas sudarytas iš 3 darbdavio ir 3 profsąjungos narių atstovų Kolektyvinė sutartis	LA6
G4-LA6	Darbų sauga ir sveikata: nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių susirgimų skaičius	žr. <u>Darbuotojai</u>	LA7

G4-LA8	Sveikatos ir apsaugos klausimai, įtraukti į formalius susitarimus su profesine sąjunga	žr. <u>Kolektyvinė sutartis</u>	LA9
G4-LA9	Vidutinis mokymų laikas kiekvienam darbuotojui pagal darbuotojų kategorijas	žr. <u>Darbuotojai / Ugdymas ir studijos</u>	LA10
G4-LA11	Darbuotojų, gaunančių nuolatinės darbo ir karjeros tobulinimo apžvalgas, procentas	žr. <u>Karjeros valdymas ir atlygio sistema</u>	LA12
G4-LA14	Procentas naujų tiekėjų, kuriems taikomi etiškos darbo praktikos reikalavimai	Visi nauji tiekėjai privalo pasirašyti Tiekėjų etikos kodeksą, kuriame apibrėžiami etiškos darbo praktikos reikalavimai. Bendrovėje diegiama tiekėjų, vykdančių šio kodekso reikalavimus, apskaitos sistema.	Naujas
G4-16	Informavimas apie darbo praktikos etikos pažeidimus	Apie neetišką elgesį pirmiausia rekomenduojama pranešti Personalo, Teisės reikalų ar Rizikų valdymo padalinių vadovams. Jei šie informavimo būdai dėl kokių nors aplinkybių nepriimtini, apie pažeidimus galima pranešti el. paštu etika@teo.lt . 2014 m. pranešimų apie darbo praktikos etiko pažeidimus nefiksuota. Bendrovėje aktyviai veikia 2 profsąjungos, kurių ir „Teo“ atstovai susitinka kas ketvirtį aptarti svarbiausius su darbo sąlygomis ir darbo santykiais susijusius klausimus, socialinių reikmių fondo naudojimą, Kolektyvinės sutarties įsipareigojimų vykdymą, darbo ginčų komisijos veiklą.	Naujas
4.14 Žmogaus teisių apsauga			
G4-HR1	Reikšmingi investiciniai susitarimai, kontraktai organizacijoje, paliečiantys žmogaus teisių sąlygas	2014 m. vyko struktūrinė organizacijos pertvarka - įgyvendinant „Teo“ efektyvumo didinimo programą, dalis dukterinių įmonių darbuotojų perkelta į pagrindinę įmonę, sumažinta darbo vietų skaičius (apie 150 darbuotojų). Pokyčių procese, visų lygių darbuotojai buvo įtraukti į organizacijos Struktūros tobulinimo grupę, kuri, drauge su profesinėmis sąjungomis, atliko svarbų vaidmenį užtikrinant skaidrumą ir etiką vykstant struktūrinei organizacijos pertvarkai. Plačiau: <u>Mūsų darbuotojai</u> /Struktūriniai pokyčiai	HR1
G4-HR2	Bendras darbuotojų žmogaus teisių politikos, susijusios su organizacijos veikla, apmokymo valandų skaičius, įskaitant apmokomų darbuotojų procentą	2013 m. „Teo“ patvirtinta „Saviraiškos laisvės telekomunikacijų srityje politiką“, padedančią <u>mažinti riziką pažeisti žmogaus teises</u> tais atvejais, kai valdžios ir teisėsaugos institucijos reikalauja sekti klientų komunikaciją ar riboti ryšio prieigą. 2013 m. „Teo“ atnaujino „Etikos ir elgesio kodeksą“, kuriame akcentuojama, kad bendrovė laikosi tarptautinių žmogaus teisių, darbo sąlygų, aplinkosaugos ir kovos	HR3

		su korupcija standartų, siekia būti skaidria bendrove, pilietinės bendruomenės nare, veikiančia pagal įstatymo raidę ir dvasią. Po kodekso atnaujinimo, 2013 m., šiuos mokymus išklausė 98,7 proc. "Teo" grupės darbuotojų. Mokymai privalomi naujiems darbuotojams. Nėra suskaičiuotas konkretus skaičius valandų, darbuotojų praleidžiamų elektroniniuose mokymuose.	
G4-HR3	Diskriminacijos incidentų skaičius ir veiksmai, kurių buvo imtasi spręsti incidentus, susijusius su žmogaus teisių pažeidimais	Nebuvo užfiksuota tokio pobūdžio pažeidimų ar nusiskundimų.	HR4
G4-HR4 / HR5/ HR6	Asociacijų laisvės, priverstinio darbo, vaikų darbo, kolektyvinių derybų teisių pažeidimų rizikos prevencija bei veiksmai, kurių imtasi, kad būtų palaikytos šios teisės - tiekimo grandyje	„Tiekėjų etikos kodeksas“ įpareigoja tiekėjus rūpintis šių teisių užtikrinimu. Etkos kodekse bei Tvarumo politikoje apibrėžti antidiskriminavimo įsipareigojimai, kurių laikosi bendrovė.	HR5
G4-HR10	Procentas naujų tiekėjų, kuriems keliami žmogaus teisių apsaugos reikalavimai.	Bendrovės tiekėjams galioja „Tiekėjų etikos kodeksas“, kuriame paliečiami ir žmogaus teisių klausimai. Reikalavimai privalomi visiems tiekėjams. žr. <u>Reikalavimai tiekėjams</u> .	HR2
G4-HR12	Informavimas apie žmogaus teisių pažeidimus	Apie neetišką elgesį pirmiausia rekomenduojama pranešti Personalo, Teisės reikalų ar Rizikų valdymo padalinių vadovams. Jei šie informavimo būdai dėl kokių nors aplinkybių, vis dėlto, nepriimtini, apie pažeidimus galima pranešti el. paštu etika@teo.lt . Taip pat žr. <u>Skaidrumo linija</u> . 2014 m. fiksuoti 3 nusiskundimai dėl privatumo pažeidimų.	HR11
4.15 Rodikliai atsakomybės visuomenei srityje			
G4-SO1	Ryšiai su vietos bendruomenėmis	žr. <u>Visuomenė</u> / Partnerystės. Iš viso 2014 m. gyvendinta per 80 paramos ir bendradarbiavimo projektų su vietos bendruomenėmis. „Teo“ socialinės investicijos siekė 1,13 mln. litų (į šią sumą neįskaičiuota parama teikiant nuolaidas telekomunikacijų paslaugomis).	SO1
G4-SO3	Korupcijos rizikos vertinimas	žr. <u>Skaidrumas</u> ir antikorupcinė veikla	SO2
G4-SO4	Mokymai: procentinis darbuotojų skaičius, kurie buvo supažindinti su kovos su korupcija politika, procedūromis	98,7 proc. darbuotojų buvo supažindinti su procedūromis 2013 m. vykdant elektroninius mokymus. Naujiems darbuotojams šie mokymai taip pat privalomi. žr. <u>Skaidrumas ir antikorupcinė veikla</u>	SO3
G4-SO5	Incidentai: procentinis ir bendras užfiksuotų korupcijos incidentų skaičius ir veiksmai, kurių imtasi	Korupcijos incidentų 2014 metais „Skaidrumo lija“ bei el. paštui etika@teo.lt nebuvo fiksuota.	SO4

		2014 m. vyko intensyvus Antikorupcijos politikos aiškinamasis darbas, regionuose - pristatymai visų lygių vadovams, apvalaus stalo diskusijos.	
G4-SO6	Dalyvavimas viešojoje politikoje ir jos vystyme: bendra finansinės paramos ar nemokamai suteiktų paslaugų vertė politinėms partijoms, politikams ar su jais susijusioms institucijoms	Bendrovė nedalyvavo viešosios politikos vystyme. Parama politinėms partijoms neteikiama. „Teo“ nedalyvauja politikoje ir neteikia finansinės paramos politinėms partijoms. Be to, atstovaudami savo bendrovei, mes nekomentuojame politikos įvykių ir nedarome jokių politinių pareiškimų. žr. <u>Etikos ir elgesio kodeksas</u> , <u>Socialinės investicijos</u>	SO5
SO7	Teisinių veiksmų, susijusių su monopoliniais veiksmais, karteliniiais susitarimais ar sveikos konkurencijos principų pažeidimu, skaičius ir pasekmės	Nebuvo tokių teisinių veiksmų.	SO7
SO8	Piniginė išraiška stambių nuobaudų, susijusių su įstatymų ir reikalavimų nesilaikymu	0 LTL	SO8
4.16 Atsakomybės rinkos srityje rodikliai			
G4-PR2	Bendras incidentų, kai buvo pažeisti įsipareigojimai dėl produktų ir paslaugų saugumo, skaičius, jų pasekmės	2014 m. nebuvo incidentų, susijusių su šios srities įstatymų reikalavimų nesilaikymu.	PR2
G4-PR5	Veiklos, susijusios su klientų lūkesčių tenkinimu, įskaitant klientų pasitenkinimą, tyrimų rezultatus	Atliekami klientų nuomonės tyrimai. žr. <u>Klientai</u>	PR5
G4-PR6	Programos, nustatančios rinkodaros, komunikacijos, reklamos ir rėmimo veiklos atitiktį įstatymams, standartams ir savanoriškiems įsipareigojimams	„Teo“ "Paslaugų ir kainų komitetas" yra parengęs nuostatus, kuriais vadovaujantis vertinamos teisinės rizikos. Taip pat yra vidinis dokumentas „Reklamos gairės“. žr. <u>Atsakingas informavimas</u>	PR6
G4-PR7	Bendras rinkodaros, komunikacijos, reklamos ir rėmimo incidentų, kai buvo pažeisti įstatymai, standartai ar savanoriški įsipareigojimai, skaičius bei jų pasekmės	Nuo 2006 m. „Teo“ bendradarbiauja su reklamos savireguliacijos asociacija „Reklamos biuras“ ir laikosi Reklamos etikos kodekso. žr. <u>Atsakingas informavimas</u>	PR7
G4-PR8	Bendras pagrįstų nusiskundimų dėl klientų duomenų privatumo pažeidimų skaičius bei klientų duomenų paradimai	2014 m. bendrovėje buvo užfiksuoti 3 klientų nusiskundimai (2013 m. – 4) dėl duomenų privatumo pažeidimų. Bendrovei ar bendrovės darbuotojams nebuvo skirta jokių baudų dėl duomenų privatumo pažeidimų.	PR8
G4-PR9	Stambios piniginės baudos už įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, susijusius su produktų ar paslaugų teikimo bei naudojimo	2014 m. „Teo“ negavo nuobaudų, susijusių su šio įstatymų reikalavimų nesilaikymu.	PR9

	taisyklių nesilaikymu	
4.17 Telekomunikacijų sektoriaus rodikliai		
IO1	Praktika, siekiant užtikrinti saugą ir sveikatą darbuotojų, dirbančių lauko sąlygomis (įrengiant infrastruktūrą)	žr. Darbuotojai / <u>Darbu sauga ir sveikata</u>
IO1	Investicijos į telekomunikacijų tinklo infrastruktūrą	žr. <u>Investicijos</u>
PA1	Bendrovės politika ir praktika, siekiant įdiegti telekomunikacijų infrastruktūrą ir prieigą naudotis paslaugomis atokesnėse vietovėse	žr. Klientai / <u>Investicijos ir IT atskirties mažinimas</u> Šalyje veikia apie 3000 viešų sparčiojo belaidžio interneto Wi-Fi prieigos taškų, apie 300 iš jų - Vilniuje. Bendrovė nemokamai įrengė Wi-Fi daugiau nei 400 šalies mokyklų.
PA3	Politika ir praktika, kuria siekiama užtikrinti telekomunikacijų produktų ir paslaugų prieinamumą ir patikimumą	„Teo“ teikia įvairius pasiūlymus ir kainų lygius, kad technologijos būtų plačiai prieinamos ir įperkamos. „Teo“ imasi iniciatyvų, skatinančių skaitmeninį raštingumą, ir projektų, prisidedančių prie tvarios vietinių bendruomenių plėtros. „Teo“ atsakingai rūpinasi IT raštingumu ir saugumu internete, žr. Saugumas internete / saugesnio interneto savaitė bibliotekose / Konferencija mokytojams/ Konkurasas mokytojams bei Investicijos / Tinklo plėtra ir bendrovės pozicija Etikos kodekse.
PA4	Telekomunikacijų produktų ir paslaugų prieinamumo lygis vietovėse, kur veikia organizacija	<u>TEO iš arčiau / Rinka</u> „Teo“ išsipareigoja mažinti skaitmeninę atskirtį tobulindama infrastruktūrą ir paslaugas visose savo rinkose. Mūsų paslaugos skatina augimą ir ekonominę plėtrą, kurdamos tiesiogines ar netiesiogines išdarbinimo galimybes ir teikdamos finansinę naudą visuomenėms, kuriose mes vykdomė veiklą.
PA6	Programos, kurios yra skirtos palaikyti telekomunikacijų produktų ir paslaugų teikimą avarinių situacijų ir stichinių nelaimių atveju	„Teo“ yra nuolat pasirengusi padėti stichinių nelaimių atveju ar esant nepaprastoms ekstremalioms situacijoms bendradarbiaujant su nacionalinėmis ir vietos gelbėjimo tarnybomis. Bendrovė turi patvirtintą krizių valdymo politiką, krizių valdymo komandas ir nenumatytų situacijų valdymo planus, apibrėžiančius, kaip elgiamasi kritinėse situacijose. Visas „Teo“ tinklas yra sukurtas ir palaikomas taip, kad užtikrintų kuo didesnę paslaugų prieinamumą. Pagrindiniai mazgai, plačiajuosčių optinių prieigų sąsajos yra dubliuojamos ir turi įdiegtus rezervinius sprendimus.
PA10	Veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti aiškius mokesčius bei tarifus už paslaugas	Paslaugų teikimo sutartys, skirtos supažindinti klientą su paslaugų teikimo sąlygomis, yra skelbiamos viešai. Paslaugų teikimo taisyklės ir sutartys: <u>/teikimo-taisykles/1247</u>
PA11	Iniciatyvos, siekiant informuoti klientus apie produkto savybes bei programos, skatinančios atsakingą, ekonomišką produktų naudojimą	„Teo“ skatina klientus naudotis el.savitarnos "Mano TEO" paslaugomis, videokonferencijų ir telekonferencijų paslaugomis, žr. <u>Produktų ir paslaugų kokybė/Tausojantys sprendimai</u> Prie gamtos tausojimo ir aplinkosauginių problemų sprendimo prisideda ir „Teo“ diegiamos pažangios, aplinką tausojančios technologijos. Naujos kartos šviesolaidinė (FTTH) interneto technologija pripažįstama ekologiška ir aplinką tausojančia. To priežastis – šviesolaidžiais duomenys perduodami beveik be energijos

		nuostolių. Tausoti gamtą padeda ir „Teo“ teikiamos paslaugos., pvz., pokalbiai internetu, vaizdo konferencijos leidžia sklandžiai bendrauti per atstumą ir taip mažina būtinybę vykti į susitikimus. Mažėja kelionių – mažėja tarša CO2 dujomis, taupomas laikas bei energija.
TA1	Pavyzdžiai, kaip efektyviai buvo išnaudojami resursai telekomunikacijų produktų bei paslaugų atžvilgiu	„Teo“ rūpinasi efektyviomis duomenų centrų technologijomis, rekonstruoja kondicionavimo sistemas ir naudoja naujos kartos pažangias ekonomiškąs technologijas. Pvz., skysčiu aušinamas duomenų centras leidžia sutaupyti iki 3 mln. kilovatvalandžių elektros energijos per metus. žr. Produktų ir paslaugų kokybė/Tausojantys sprendimai
TA2	Telekomunikacijų produktų ir paslaugų pavyzdžiai, kurie gali pakeisti fizinius objektus	Produktų ir paslaugų kokybė/Tausojantys sprendimai , Sprendimas internete <ul style="list-style-type: none"> • Bendrovė teikia telekonferencijų paslaugas. • Elektroninio parašo naudojimas tausoja popieriaus išteklius ir saugo nuo bereikalingų kelionių. • Daugiau nei 20 šalies miestų įdiegti vaizdo kamerų sprendimai. • Klientams siūlo įvairius saugumo internete sprendimus ir skiria daug dėmesio, kad padėtų apsaugoti vaikus nuo žalingo TV turinio ir interneto grėsmių.
4.18 Reikšmingų aspektų nustatymas		
4.19 G4-DM A	Reikšmingų aspektų nustatymas – žr. Suinteresuotųjų įtraukimas . Kaip mes valdome su reikšmingais aspektais susijusias sritis, plačiau: Reikšmingi aspektai , Mūsų požiūris ir Vadyba .	
4.20 Ekonominė atsakomybė		
	Reikšmingi aspektai	Finansiniai rezultatai, netiesioginis ekonominis poveikis
G4-DMA	Valdymas	žr. Konkurencinė aplinka , Rezultatai , Rinka , Reikalavimai tiekėjams
4.21 Aplinkosauginė atsakomybė		
	Reikšmingi aspektai	Energetinis efektyvumas, ištekliai, Tiekėjų įtraukimas
G4-DMA	Valdymas	žr. Aplinkosauga , Reikalavimai tiekėjams
4.22 Socialinė atsakomybė: darbo praktika		
	Reikšmingi aspektai	Sauga ir sveikata darbe, mokymai, darbo praktika
G4-DMA	Valdymas	žr. Darbuotojai , Reikalavimai tiekėjams
4.23 Socialinė atsakomybė: žmogaus teisės		
	Reikšmingi aspektai	Nediskriminavimas, saviraiškos laisvė, asociacijų laisvė, priverstinis darbas

G4-DMA	Valdymas	žr. <u>Darbuotojai, Saviraiškos laisvė, Reikalavimai tiekėjams</u>
4.24 Socialinė atsakomybė: visuomenė		
	Reikšmingi aspektai	Bendruomenės, darbuotojai, antikorupcija, etiškas elgesys rinkoje
G4-DMA	Valdymas	žr. <u>Visuomenė, Skaidrumas, Reikalavimai tiekėjams</u>
4.25 Socialinė atsakomybė: atsakomybė už produktą		
	Reikšmingi aspektai	Atsakingas informavimas, atsakinga rinkodara, duomenų privatumas
G4-DMA	Valdymas	žr. <u>Klientai; Duomenų privatumo užtikrinimas; Produktų ir paslaugų kokybės tobulinimas; Saugumas internete; Vaikų saugumas internete</u>

Šaltinis: <http://www.teo.lt/ma2014/node/376>

AB „LESTO“ 2014 M. „SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS PAŽANGOS ATASKAITA“ GRI RODIKLIŲ SUVESTINĖ

GRI rodiklių indeksas

Bendrųjų GRI ataskaitos rodiklių sąrašas				
Rodiklio kodas	Aprašymas	Puslapis Metinėje ataskaitoje	Puslapis Socialinės atsakomybės ataskaitoje	Išorinė patikra
Strategija ir analizė				
G4-1	Aukščiausias pareigas einančio bendrovės vadovo pareiškimas apie darnaus vystymosi reikšmę organizacijai		5	Neatlikta
Bendrovės apibūdinimas				
G4-3	Bendrovės pavadinimas	9-10		Atlikta
G4-4	Pagrindiniai prekės ženklai ir paslaugos	9-10		Atlikta
G4-5	Bendrovės pagrindinės būstinės adresas	9-10		Atlikta
G4-6	Šalys, kuriose bendrovė veikia	9-10		Atlikta
G4-7	Nuosavybės tipas ir teisinė forma	9-10		Atlikta
G4-8	Rinkos, kuriose bendrovė veikia (pagal geografines ribas, sektorius, klientus, ir t. t.)	90		Atlikta
G4-9	Bendrovės dydis	80		Atlikta
G4-10	Darbuotojų skaičius	97		Neatlikta
G4-11	Procentinė visų darbuotojų dalis, kuriems taikomi kolektyvinės sutarties susitarimai		13	
G4-12	Aprašykite organizacijos tiekimo grandinę		10	
G4-13	Svarbūs pasikeitimai atsakomybės laikotarpiu (dėl įmonės dydžio, struktūros etc.)	101-104		Atlikta
G4-14	Aprašykite, kaip bendrovėje paisoma atsargumo principo		10	
G4-15	Išorinės ekonominės, aplinkosauginės ir socialinės chartijos		6	
G4-16	Narystė nacionalinėse ir tarptautinėse organizacijose		10	
Nustatyti reikšmingi poveikiai ir ribos				
G4-17	Susijusių įmonių sąrašas (kurios įtrauktos į konsoliduotą ataskaitą)	91		Atlikta
G4-18	Paaškindite, kaip buvo pasirinktas GRI ataskaitos turinys ir aspektų ribos		26	Neatlikta
G4-19	Reikšmingi aspektai, kurie buvo nustatyti apibrėžiant ataskaitos turinį		27	Neatlikta
G4-20	Kiekvieno reikšmingo aspekto ribos		28	Neatlikta
G4-21	Reikšmingų aspektų ribos už bendrovės ribų		28	Neatlikta
G4-22	Poveikis, atsiradęs pasikeitus bet kokiems ankstesniems ataskaitų duomenims		28	Neatlikta
G4-23	Reikšmingi pakeitimai turinio ir aspektų ribų atžvilgiu, lyginant su ankstesnėmis ataskaitomis		26	Neatlikta
Suinteresuotųjų šalių įtraukimas				
G4-24	Suinteresuotųjų grupių, susijusių su organizacija, sąrašas		28	Neatlikta
G4-25	Pagrindiniai reikalavimai suinteresuotųjų grupių identifikavimui ir jų atranka		29	Neatlikta
G4-26	Organizacijos požiūris į suinteresuotųjų šalių įtraukimą, pobūdis, pagal suinteresuotųjų šalių grupių tipą		29	Neatlikta
G4-27	Pagrindinės temos, kurios buvo diskutuojamos su suinteresuotomis šalimis		29	Neatlikta
Ataskaitos parametrai				
G4-28	Ataskaitos laikotarpis		3	Neatlikta
G4-29	Ankstesnės ataskaitos data		3	Neatlikta
G4-30	Ataskaitos dažnumas		3	Neatlikta
G4-31	Kontaktiniai duomenys asmens, kuris gali atsakyti į klausimus apie ataskaitą		4	Neatlikta
G4-32	Pasirinktas ataskaitos tipas. Pateikite GRI ataskaitos indeksą		30-32	Neatlikta
G4-33	Paaškindite organizacijos politiką ir praktiką dėl ataskaitos išorinio audito		26	Neatlikta
Valdymas				
G4-34	Bendrovės valdymo struktūra, įskaitant aukščiausio lygio komitetus	92-95		Atlikta
Etika ir integralumas				
G4-56	Organizacijos vertybės, principai, standartai ir normos susijusios su elgsenos ar etikos kodeksais	74-90		Atlikta

3 PRIEDO TĘSINYS

Bendrovės poveikių ir specifinių rodiklių sąrašas				
Poveikis	Apibūdinimas, atskleistas valdymo būdas ir rodiklis	Neatskleista informacija	Išorinė patikra	Puslapis / Šaltinis
Ekonomika				
Ekonominis veiksmingumas	Tiesioginė gauta ir paskirstyta ekonominė nauda (G4-EC1)	-	Atliktą	Metinė ataskaita 47
Rinka	Palyginimas darbuotojų standartinio darbo užmokesčio su minimalia alga (G4-EC5)	-	Neatliktą	Socialinės atsakomybės ataskaita 15
Netiesioginiai ekonominiai poveikiai	Investicijų į infrastruktūrą bei paslaugas plėtra ir poveikis (G4-EC7)	-	Atliktą	Metinė ataskaita 70-71
Aplinkosauga				
Biologinė įvairovė	Išsaugotos ar atstatytos buveinės (G4-EN13)	-	Neatliktą	Socialinės atsakomybės ataskaita 21
Produktai ir paslaugos	Bendrovės produktų ir paslaugų poveikio aplinkai švelninimo priemonės (G4-EN27)	-	Neatliktą	Socialinės atsakomybės ataskaita 22-25
Socialinė sritis				
Švietimas ir mokymas	Programos, skirtos darbuotojų įgūdžių gerinimui bei mokymuisi visą gyvenimą, užtikrinančios darbuotojų darbingumo tęstinumą ir padedančios valdyti karjerą (G4-LA10)	-	Atliktą	Metinė ataskaita 98-100
Nediskriminavimas	Diskriminacijos incidentų skaičius ir veiksmai, kurių buvo imtasi spręsti incidentus, susijusius su žmogaus teisių pažeidimais (G4-HR3)	-	Neatliktą	Socialinės atsakomybės ataskaita 12
Vietos bendruomenės	Padalinių, kuriuose įtraukiamos vietos bendruomenės, įvertinant poveikį ar plėtros programas (G4-SO1)	-	Neatliktą	Socialinės atsakomybės ataskaita 22-25

Šaltinis: <http://www.lesto.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/lesto-paskelbe-2014-metu-socialines-atsakomybes-veiklos-ataskaita.html>

AB „SEB BANKAS“ „2014 M. TVARIOS VEIKLOS ATASKAITA“ GRI RODIKLIŲ
SUVESTINĖ

GRI INDEX SEB 2014

A GRI application check of our reporting has been made by PWC, according to which SEB reports in accordance with GRI G4 - Core.

Page references relate to the Corporate Sustainability

Report 2014 (CS), the Inside front cover (CS IFC), Inside back cover (CS IBC), the Annual Report 2014 (AR) and www.sebgroup.com/sustainability (www).

STANDARD DISCLOSURES

GRI G4	TITLE OF THE ASPECT ORIGIN	PAGE REFERENCE	COMPLETED
--------	----------------------------	----------------	-----------

STRATEGY AND ANALYSIS

G4-1	CEO statement	CS 1	
G4-2	Key impacts, risks and opportunities	CS 5, 10 - 11	

ORGANISATIONAL PROFILE

G4-3	Name of the organisation	CS IBC	
G4-4	Primary brands, products, and services	CS IFC, AR IFC, AR 8-9	
G4-5	Location of the organization's headquarters	CS IBC	
G4-6	Countries of operation	CS IFC, AR IFC, AR 8-9	
G4-7	Nature of ownership and legal form	AR 26-27	
G4-8	Markets served	CS IFC, AR IFC, AR 8-9	
G4-9	Scale of the organization	CS IFC, AR IFC, AR 34-41, 50, CS 51	
G4-10	Employees	CS 51- 54	
G4-11	Collective bargaining agreements	CS 35, 53	
G4-12	Supply chain	CS 28	
G4-13	Significant operational or other changes during the reporting period	AR 34, CS 28	
G4-14	Precautionary approach or principle	CS 22-28	
G4-15	Externally economic, environmental and social charters, principles, or other initiatives	CS 1, 16, 23 24, 27, 36-38, CS IBC, www	
G4-16	Memberships of associations (such as industry associations) and national or international advocacy organisations	CS 1, 16, CS IBC, www	

IDENTIFIED MATERIAL ASPECTS AND BOUNDARIES

G4-17	Entities included in the organization's consolidated financial statements	AR 127 - 129	
G4-18	Process for defining the report content and the Aspect Boundaries	CS 8, 42	
G4-19	Material Aspects identified	CS 8 - 9, 44	
G4-20	Aspect Boundary inside organisation	CS 44	
G4-21	Aspect Boundary outside the organization	CS 44	
G4-22	Effect of any restatements of information provided in previous reports, and the reasons for such restatements.	CS 31, 42	
G4-23	Significant changes from previous reporting periods in the Scope and Aspect Boundaries	CS 42	

STAKEHOLDER ENGAGEMENT

G4-24	Stakeholder groups engaged by the organisation	CS 6	
G4-25	Basis for identification and selection of stakeholders with whom to engage	CS 6	
G4-26	Approach to stakeholder engagement	CS 6 - 9	
G4-27	Topics and concerns raised through stakeholder engagement	CS 6, 8	

REPORT PROFILE

G4-28	a. Reporting period (such as fiscal or calendar year) for information provided.	CS 42	
G4-29	a. Date of most recent previous report	CS 42	
G4-30	a. Reporting cycle	CS 42	
G4-31	a. Provide the contact point for questions regarding the report or its contents.	CS IBC	
G4-32	a. Report the 'in accordance' option the organization has chosen. b. Report the GRI Content Index for the chosen option (see tables below).	CS 42 Report in accordance with Core	
G4-33	External assurance for the report	CS 42, 56	

GB G4	TITLE OF THE DISCLOSURE	PAGE REFERENCE	CATEGORY
GOVERNANCE			
G4-G3	Governance structure	AR 44-52, CS 40-41	
Ethics and Integrity			
G4-55	Values, principles, standards and norms of behaviour such as codes of conduct and codes of ethics.	CS 1FC, CS 40-41, www	
Disclosures on Management Approach			
G4-DMA	a. Report on why the Aspects are material b. Management of the material Aspect or its impacts. c. Evaluation of the management approach	a. CS 6-11, 44; c. CS 8, 11-17, 44, www b. CS 11-15, 40-41, 44, www ; c. CS 8, 11-17, 44	
SPECIFIC STANDARD DISCLOSURES			
Economic			
DMA			
Economic Performance			
	Generic DMA: a. Report on why the Aspects are material. b. Management of the material Aspect or its impacts. c. Evaluation of the management approach.	a. CS 2-3, 10 b. AR 6 - 7, 28 - 33, 34 - 43, 44 - 61 c. AR 34 - 43	
Market Presence			
	Generic DMA	a. CS 18 b. CS 1FC, CS 19 - 20, AR 12 - 13	
Indirect Economic Impacts			
	Generic DMA	a. CS 22, 26, 36, 39 b. CS 23 - 30, 36 - 39 c. CS 12 - 13	
	Aspect specific DMA	a. CS 22 - 30, 36 - 39 b. CS 39	
Procurement Practices			
	Generic DMA	a. CS 28 b. CS 28 c. CS 13, 28	
	Aspect specific DMA	CS 28	
Financial Services, Sector Disclosures			
Community Involvement	Generic DMA	CS 11, 13, 36 - 39	
Aspect: Economic Performance			
G4-EC1	Direct economic value generated and distributed	CS 2-3, 10, 49	
Financial Services, Sector Disclosures			
G4-EC2	Financial implications and other risks and opportunities for the organisations activities due to climate change	CS 1, 5, 23, 26 - 27, 29 - 30, www	
G4-EC 8	Significant indirect economic impacts, including the extent of impacts	CS 2 - 3, 4 - 5	
Environmental			
Energy			
	Generic DMA	a. CS 31, 8-9, 44 b. CS 1, 10 - 13, 14 - 15, 31 c. CS 13, 31	
	Aspect specific DMA	SEB is not subject to regulations on energy or emissions.	
Emissions			
	Generic DMA	a. CS 31 b. CS 1, 10 - 13, 14 - 15, 31 c. CS 13, 31, 55	
Aspect: Energy			
G4-EN3	Energy consumption within the organisation	CS 11, 13, 31, 55	
G4-EN4	energy consumption outside of the organisation	CS 11, 13, 31, 55	
G4-EN5	Reduction of energy consumption	CS 31, 55	
Aspect: Emissions			
G4-EN16	Energy indirect greenhouse gas (GHG) emissions (Scope 2)	CS 55	
G4-EN17	Other indirect greenhouse gas (GHG) emissions (Scope 3)	CS 55	
Financial Services, Sector Disclosures			
G4-EN19	Reduction of greenhouse gas (GHG) emissions	CS 11, 13, 31, 55	
G4-EN23	Effluents and waste	CS 55	

CATEGORY: SOCIAL

Sub-Category: Social - Labour practices and decent work

DMA

Employment

Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 32, 44 b. CS 1, 10 - 13, 21, 32 - 35, AR 22 - 23, 87 - 97, CS 21, 28
Aspect specific DMA	CS 21, 28

Labor/Management relations

Generic DMA	a,b. CS 1, 10 - 13, 21, 32 - 25, AR 87 - 97, c. CS 1, 10 - 13, 32 - 35, 53
-------------	--

Occupational Health and Safety

Generic DMA	a,b. CS 1, 10 - 13, 21, 32 - 25, AR 23, 33, c. CS 1, 10 - 13, 32 - 35
Aspect specific DMA	CS 35, 53

Financial Services, Sector Disclosures (Occupational Health and Safety)

Policies and practices regarding threats and violence in place to assist worker- or members, their families, or community members:	CS 35, 21
--	-----------

Training and Education

Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 32 - 33, 44 b. CS 1, 11, 13, 32 - 35 c. CS 1, 13, 33, 54
-------------	--

Diversity and Equal Opportunity

Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 32 - 33, 44 b. CS 1, 11, 13, 32 - 35 c. CS 1, 13, 33, 53 - 54
-------------	---

Aspect: Employment

G4-LA1	Total number and rates of new employee hires and employee turnover by age group, gender and region	CS 52	Employee turnover by gender omitted due to method change. To be reported for 2015.
G4-LA2	Benefits provided to full-time employees that are not provided to temporary or part-time employees, by significant locations	CS 32 - 35, AR 58 - 59, 87 - 97	

Aspect: Occupational Health and Safety

G4-LA5	Percentage of total workforce represented in formal joint management-worker health and safety committees that help monitor and advise on occupational health and safety programmes	CS 35, 53
--------	--	-----------

Aspect: Training and Education

G4-LA10	Programs for skills management and lifelong learnings that support the continued employability	CS 32 - 33, 54
---------	--	----------------

Aspect: Diversity and Equal Opportunity

LA12	Composition of governance bodies and breakdown of employees	CS 51-53, AR 44 - 57
------	---	----------------------

Sub-Category: Human Rights

DMA

Investment

Generic DMA	a. b. CS 1, 5 - 6, 8-9, 11, 14 - 15, 23 - 27, 28, 40, 44 c. CS 12 - 13, 42
Aspect specific DMA	CS 22 - 23, 26 - 27, 28, 34, 42

Aspect: Investment

G4-HR1	Total number and percentage of significant investment agreements and contracts that include human rights clauses or that underwent human rights screening	CS 23-24, 26 - 27, www
--------	---	------------------------

Sub-Category: Society		
DMA		
Anti-corruption		
	Generic DMA	a. 18, www (Code of business Conduct) b. CS 1, 11-13, 16, 19 - 21, 22 - 27, AR 52, c. CS 12 - 13, AR 109
	Aspect specific DMA	a. 18, www (Code of business Conduct) b. CS 1, 11-13, 16, 19 - 21, 22 - 27, AR 52, c. CS 12 - 13, AR 109
Public Policy		
	Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 16, 44 b. CS 1, 10 11, 16, 19
	Aspect specific DMA	CS 16, 24, AR 60 - 61
Aspect: Anti-corruption		
G4-S04	Communication and training on anti-corruption policies and procedures	CS 19, 21, AR 52, 109, www
Aspect: Public Policy		
G4-S06	Total value of political contributions by country and recipient/beneficiary	CS 16 - None
FINANCIAL SERVICES, SECTOR DISCLOSURES		
Local communities		
G4-FS1A	Initiatives to improve access to financial services for disadvantaged people	CS 39
Sub-Category: Product Responsibility		
DMA		
Product and Service Labelling		
	Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 18, 44 b. 5, 10 - 19, AR 11 - 21, c. CS 12 - 13, AR 11 - 21, 156
	Aspect specific DMA	CS 19, AR 11 - 21, 156
Marketing Communications		
	Generic DMA	a. CS 6, 8-9, 18, 44 b. 5, 10 - 19, AR 11 - 21, c. CS 12 - 13, AR 11 - 21, 156
Customer Privacy		
	Generic DMA	a. CS 8-9, 20 - 21, 44, AR 33, 61 b. CS 18 - 21, AR 33, 61 c. AR 33, 109
Financial Services, Sector Disclosures		
Product and Service Labelling	Generic DMA	CS 11-13, 18 - 20, 44, AR 6-7, 10-21, 156
Product Portfolio	Aspect specific DMA	CS 14 - 15, 19 - 20, 22 - 27, 29 - 30, 44, www
Active Ownership	Aspect specific DMA	CS 22 - 25, www
Aspect: Product and Service Labelling		
G4-P05	Results of surveys measuring customer satisfaction	CS 19, AR 7, 11, 15, 19, 156
FINANCIAL SERVICES, SECTOR DISCLOSURES		
Product Portfolio/Audit		
G4-FS6	Percentage of the portfolio for business lines by specific region, size (e.g. micro/SME/target) and by sector	AR 8 - 9, 82 - 83
G4-FS7	Monetary value of products and services designed to deliver a specific social benefit for each business line broken down by purpose	CS 19 - 20, 23, 25, 50
G4-FS8	Monetary value of products and services designed to deliver a specific environmental benefit for each business line broken down by purpose	CS 29 - 30, CS 50
Active ownership		
G4-FS10	Number of companies with which engagement dialogues has been held	CS 23 - 24, 50
G4-FS11	Percentage of assets subject to positive and negative environmental or social screening	CS 23 - 24, 26 - 27

Šaltinis: https://www.seb.lt/sites/default/files/web/pdf/2014_metu_tvartos_veiklos_ataskaita.pdf

GRI 4 METODIKOS BENDRŲJŲ INDIKATORIŲ APŽVALGA

STRATEGY AND ANALYSIS										
ORGANIZATIONAL PROFILE										
							UNGC	OECD/UNGC		
IDENTIFIED MATERIAL ASPECTS AND BOUNDARIES										
STAKEHOLDER ENGAGEMENT										
REPORT PROFILE										
GOVERNANCE										
ETHICS AND INTEGRITY										

LEGEND

General
Standard
Disclosures

Required General Standard
Disclosures for both 'in
accordance' criteria options

UNGC

Linkage to OECD
Guidelines for Multi-
national Enterprises

UNGC

Linkage to UN
Global Compact
'Ten Principles'

Šaltinis: <https://www.globalreporting.org/standards/g4/Pages/default.aspx>

GRI 4 METODIKOS SPECIALIŲŲ INDIKATORIŲ APŽVALGA (1)

DISCLOSURES ON MANAGEMENT APPROACH				
G4-DMA				
Indicators by Aspects				
CATEGORY: ECONOMIC				
Economic Performance OECD				
G4-EC1	G4-EC2	G4-EC3	G4-EC4	
Market Presence				
G4-EC5	G4-EC6			
Indirect Economic Impacts				
G4-EC7	G4-EC8			
Procurement Practices				
G4-EC9				
CATEGORY: ENVIRONMENTAL OECD/UNGC				
Materials				
G4-EN1	G4-EN2			
Energy				
G4-EN3	G4-EN4	G4-EN5	G4-EN6	G4-EN7
Water				
G4-EN8	G4-EN9	G4-EN10		
Biodiversity				
G4-EN11	G4-EN12	G4-EN13	G4-EN14	
Emissions				
G4-EN15	G4-EN16	G4-EN17	G4-EN18	G4-EN19
G4-EN20	G4-EN21			
Effluents and Waste				
G4-EN22	G4-EN23	G4-EN24	G4-EN25	G4-EN26
Indicators by Aspects				
CATEGORY: ENVIRONMENTAL OECD/UNGC				
Products and Services				
G4-EN27	G4-EN28			
Compliance				
G4-EN29				
Transport				
G4-EN30				
Overall				
G4-EN31				
Supplier Environmental Assessment				
G4-EN32	G4-EN33			
Environmental Grievance Mechanisms				
G4-EN34				
CATEGORY: SOCIAL				
LABOR PRACTICES AND DECENT WORK OECD/UNGC				
Employment				
G4-LA1	G4-LA2	G4-LA3		
Labor/Management Relations UNGC				
G4-LA4				
Occupational Health and Safety OECD				
G4-LA5	G4-LA6	G4-LA7	G4-LA8	
Training and Education OECD				
G4-LA9	G4-LA10	G4-LA11		
Diversity and Equal Opportunity				
G4-LA12				
Equal Remuneration for Women and Men				
G4-LA13				

LEGEND

Specific Standard Disclosures

OECD

Linkage to OECD Guidelines for Multinational Enterprises

UNGC

Linkage to UN Global Compact 'Ten Principles'

GRI 4 METODIKOS SPECIALIŲJŲ INDIKATORIŲ APŽVALGA (2)

Indicators by Aspects				
LABOR PRACTICES AND DECENT WORK OECD/UNGC				
Supplier Assessment for Labor Practices				
Labor Practices Grievance Mechanisms OECD				
HUMAN RIGHTS OECD/UNGC				
Investment				
Non-discrimination OECD/UNGC				
Freedom of Association and Collective Bargaining OECD/UNGC				
Child Labor OECD/UNGC				
Forced or Compulsory Labor OECD/UNGC				
Security Practices				
Indigenous Rights				
Assessment				
Supplier Human Rights Assessment				
Human Rights Grievance Mechanisms				
Indicators by Aspects				
SOCIETY				
Local Communities OECD/UNGC				
Anti-corruption OECD/UNGC				
Public Policy OECD/UNGC				
Anti-competitive Behavior OECD				
Compliance OECD				
Supplier Assessment for Impacts on Society OECD				
Grievance Mechanisms for Impacts on Society OECD				
PRODUCT RESPONSIBILITY OECD				
Customer Health and Safety OECD				
Customer Health and Safety OECD				
Product and Service Labeling				
Marketing Communications				
Customer Privacy				
Compliance				

LEGEND

Specific Standard Disclosures

OECD Linkage to OECD Guidelines for Multinational Enterprises

UNGC Linkage to UN Global Compact 'Ten Principles'